

stedebouw & architectuur

acquirepublishing
AANGENAAM KENNIS MAKEN

STEDENSPECIAL **HELMOND**

BRICKS & BRICK SOLUTIONS

VANDERSANDEN
GROUP

BAKSTEEN & BAKSTEENOPLOSSINGEN VAN DE BOVENSTE PLANK

Isolatie en gevelsteenstrips voor buitenmuurafwerking: de slimme 2-in-1 oplossing.

Isolatiepanelen, kant-en-klaar afgewerkt met gevelsteenstrips.

Duurzame, vernieuwende straatbakstenen met afstandhouders voor openbare werken en tuintoepassingen.

Een bijzonder gamma gevelstenen, met liefde en vakmanschap vervaardigd.

De baksteeninnovatie: voegloos metselen op de traditionele manier.

Steengoede service
Ook onze mensen maken het verschil. Door met de glimlach mee te denken en correct te adviseren.

E-BOARD

E-BRICK

HUWA

zero

VANDERSANDEN BRICKS

Vandersanden vertaalt klassieke baksteen traditie in de baksteenoplossingen van vandaag en morgen.

Service, innovatie en duurzaamheid zijn daarbij sleutelwoorden. Benieuwd naar wat er bij ons nog op de plank ligt? Bel ons op +31 (0)416 369 696.

Wij komen u graag persoonlijk informeren.

Meer weten?

www.vandersandengroup.nl

COLOFON

Stedebouw & Architectuur • Intermediair voor de bouw

Jaargang 31 | nr. 1 | maart 2014

Stedenspecial Helmond, een uitgave van Stedebouw & Architectuur, verschijnt ter gelegenheid van de Citytrip Helmond BinnensteBuiten op 17 maart 2014. De Stedenspecial Helmond en de Citytrip Helmond BinnensteBuiten zijn in samenwerking met de Gemeente Helmond tot stand gekomen. Stedebouw & Architectuur is een 7x per jaar verschijnend themagericht magazine, dat naar abonnees in de ontwerp- en bouwkolom wordt verzonden. Naast de themagerichte edities en de stedenspecials publiceert Stedebouw & Architectuur aan het eind van het jaar de Innovatiecatalogus.

Hoofdredacteur

Wijnand Beemster

Redactionele medewerking

Peter Bekkering, Hans Fuchs, Willy Giesbers, Sef Jonkers, Giel van Hooff, Pieter van Geel, Cornelis van de Ven, Ronald Schleurholts, Ger de Wilde, Christoph Kohl.

Hoofd Traffic

Bea Scheurs (traffic@acquiremedia.nl)

Vormgeving

de Bladenkamer | grafisch ontwerpers, Zwolle
www.debladenkamer.nl

Druk

Ten Brink - Meppel

Stedebouw & Architectuur is een uitgave van Acquire Publishing bv
Dokter van Deenweg 56
8025 BC Zwolle
T 038 4606384
www.acquirepublishing.nl
www.stedebouwarchitectuur.nl

acquirepublishing
AANGENAAM KENNIS MAKEN

Uitgever

Geert Dijkstra

Advertentie-exploitatie

Edwin Benning
T +31 (0)38 4606 384
ebenning@acquiremedia.nl

Esmeralda van Milgen
T +31 (0) 38 46 06 384
evanmilgen@acquiremedia.nl

Persoonlijk Lid van Acquire Publishing

Sluit u aan bij het netwerk van 30.000 Architectuur-, Ruimte & Mobiliteitsprofessionals en kies uit een van de drie Persoonlijke Lidmaatschappen. Het Gratis Lidmaatschap geeft recht op alle Acquire Publishing emailnieuwsbrieven. Het Standaard Lidmaatschap (€ 95,-) geeft recht op een digitale en/of papieren versie van alle magazines en 1 gratis PopUp-sessie en het Premium Lidmaatschap (€ 350,-) geeft recht op de magazines, 3 gratis PopUp-sessies en 1 keer gratis deelname aan een van de nationale congressen van Acquire Publishing. Meer informatie vindt u op www.acquirepublishing.nl.

Copyright

Foto's o.a. door Bas Gijselhart | BASEPHOTOGRAPHY, Pressvisuals.com, Gerard van Hal, Natasja van den Kieboom De redactie heeft haar uiterste best gedaan om de rechthebbenden van het beeldmateriaal te achterhalen. Indien u meent rechthebbende te zijn gelieve contact op te nemen met de redactie, wijnand@acquirepublishing.nl.

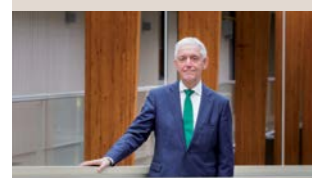
© Copyright Acquire Publishing bv, 2014

TEN GELEIDE

Wijnand Beemster

Frank Westerman schreef een prachtig boek over de Sovjetliteratuur. Hoe Babel en Platonov en Pasternak et al. in Rusland zich staande hielden ten tijde van de Grote Terreur. Dat boek heet 'Ingenieurs van de ziel.' Die titel intrigeert, want het brengt twee ogenschijnlijk tegenstrijdige dingen bij elkaar. Want wat heeft een ingenieur van doen met de ziel? Hardware is het werkterrein van de ingenieur, maar de ziel? De ziel is ongreepbaar, veranderlijk, vluchtig – niet te vangen in harde getallen en de logica waar ingenieurs zo verzot op zijn. Toch zijn die twee niet los van elkaar te zien. We maken de stad en als we – dat wil zeggen de ingenieurs – dat goed doen dan krijgt zo'n stad een ziel. Thomas van Aquino noemt dat claritas, schittering, die ontstaat door de juiste materialen in de juiste samenstelling (consonantia) bij elkaar te brengen. Claritas, wij zeggen: schoonheid. Dus toch ingenieurs zonder wie geen mooie dingen ontstaan. Ik moest daaraan denken toen ik in Helmond kwam voor deze stedenspecial en ingevoerd raakte in de geschiedenis van de stad. Een vroeg middeleeuwse stad (in 1232 stadsrechten), met een kasteel (circa 1350 gebouwd) en marktrecten (1376) die Helmond tot centrumstad van De Peel maakten. De aanleg van de Zuid-Willemsvaart – een ingenieursingreep in de periode 1823-1826 – en de opening van de spoorlijn Eindhoven-Venlo (1866) katapulteerden de stad in het industriële tijdperk. Textiel- en metaalindustrie vestigden zich langs de kades van de Zuid-Willemsvaart en kwamen tot grote bloei. Textiel- en metaalarbeiders uit de wijde omgeving kwamen af op Helmond, de stad van stof en staal. Ingenieurs gingen aan de slag om deze nieuwkomers te huisvesten. Zo ontstond Binnenstad Oost, dicht tegen het centrum van de oude stad, en gebouwd volgens de tuinstad-principes van Ebenezer Howard. Toen de industrie echter flinke klappen kreeg door buitenlandse concurrentie en uit het stadsbeeld verdween en de stadseconomie daardoor onderuit dreigde te gaan, kwamen de ingenieurs met een oplossing. In het kader van de Derde Nota Ruimtelijke Ordening kreeg Helmond in 1976 de status van Groeistad. 10.000 woningen erbij in tien jaar tijd. In twee uitbreidingen aan de oostzijde van de stad, in Rijpbergen en Brouwhuis, werd deze opgave geconcentreerd. Te eenzijdig qua woningaanbod, vonden veel Helmonders en ze vestigden zich in de lommerrijke dorpen in de omgeving. Om deze woonconsumenten voor de stad te behouden, ontwikkelden de ingenieurs een woonwijk met veel groen en blauw – en met een extra vleugje claritas. Dat werd Dierdonk (1993) – in Nederland de eerste manifestatie van consumentgericht bouwen. Wat hier blijkt, is dat schoonheid ook vooral een zaak is van vasthoudendheid en van afstand durven nemen van wat de heersende modus – de vakgemeenschap – voorschrijft. Met die eigenzinnige lessen in het achterhoofd zette Helmond een nog gedurfder stap: uitleglocatie Brandevoort (2000). Een stad op neotraditionalistische leest, en tegelijkertijd een waterscheiding in de Nederlandse architectuurreceptie. Aanvankelijk breed gebanvloekt maar sinds enige jaren – ook door aanvankelijke tegenstanders – omarmd als een weldadig antidotum tegen modernistische stedenbouw en architectuur, en alom in het land nagevolgd. Maar met deze nieuwe wijken zat Helmond nog altijd opgescheept met een mega-probleem. Binnenstad Oost verkommerde, de ooit zo aantrekkelijke aaneenschakeling van tuinsteden raakte door de teloorgang van de industrie in het slop. In 2002 startte Helmond daarom de vernieuwing van deze wijk. Nog steeds niet ten einde maar al wel dusdanig uitgekristalliseerd tekent zich hier – na ruim tien jaar – af wat ingenieurskunst vermag. Claritas, schoonheid! Dierdonk is mooi (vindt ook wethouder Frans Stienen – zie het openingsinterview in deze editie), Brandevoort krijgt terecht de handen op elkaar, Boscotondo idem, maar mijn favoriet is Binnenstad Oost. Fijnmazige interventies, met behoud van wat waardevol is, hebben een prachtwijk opgeleverd. Die de concurrentie aankan met de erkende Helmondse successtories Dierdonk en Brandevoort. Een voorbeeld van succesvolle binnestedelijke herstructurering: Binnenstad Oost. Bevlogen ingenieurskunst die de ziel raakt.

INHOUD**6****FOCUS OP EIGEN DNA**

Interview met de wethouder stedelijke ontwikkeling Frans Stienen.

12**VIER DECENNIA VAN GROEI EN TRANSFORMATIE IN HELMOND**

Jan van Duren en Cor Steijn over stad in beweging.

16**TWEE CAMPUSSEN HELMOND**

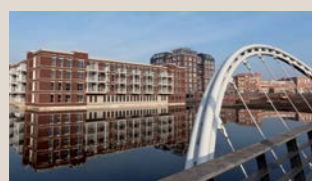
Functiemenging van bedrijvigheid, kantoren en kennisinstellingen. Interview met wethouder economische zaken, sociale zaken en financiën Yvonne van Mierlo.

20**DIERDONK EN BRANDEVOORT**

Helmond trendsetend in consumentgericht bouwen.

26**HERSTRUCTURERING BINNENSTAD OOST EN HELMOND WEST**

Tien jaar wijkvernieuwing: de tijd van oogsten is nu aangebroken.

32**BOUWEN OP VOORMALIGE INDUSTRIETERREINEN**

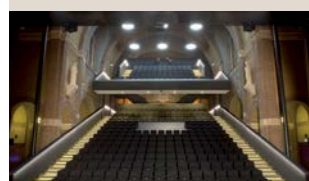
Suytkade een van de transformatielocaties in Helmond.

36**HERSTRUCTURERING STATIONSZONE**

Nieuwe stationszone is multimodale vervoersknoop van de stad.

40**HELMOND EN DE REGIO: TWEE DOOIERS IN ÉÉN EI**

Oriëntatie op stad én land.

44**HET OUDE EN HET NIEUWE SPEELHUIS**

Tijdelijk theater in rijksmonument.

BURGERPARTICIPATIE IN HELMOND

Burgers aan zet in ontwerp en beheer van Weverspark en Soet op Suyt.

48**HET CENTRUM IS GETRANSFORMEERD VAN WINKELHART NAAR KLOPPEND HART!**

Centrumgebied nog steeds in ontwikkeling: van plannen naar projecten.

52**TOP 10 RECENTE ARCHITECTUUR IN HELMOND****56****COLUMNISTEN****Pieter van Geel**, oud-gemeentesecretaris Helmond en oud-staatsecretaris en fractievoorzitter CDA in de Tweede Kamer. **11****Cornelis van de Ven**, architect en geestelijk vader van Dierdonk. **19****Ger de Wilde**, algemeen directeur Woonpartners. **24****Willy Giesbers**, directeur Adriaans Bouwgroep. **39****Ronald Schleurholts**, architectenbureau cepezed b.v., architect herbestemming OLV kerk en Nederlandsche Cacaofabriek. **43****Christoph Kohl**, met Rob Krier geestelijk vader van Brandevoort. **47****Giel van Hooff**, stadshistoricus. **51****Sjef Jonkers**, oud-wethouder, betrokken bij groeistadperiode. **55**

WETHOUDER FRANS STIENEN IN DE KONINGINNEHOF, ZIJN FAVORIETE PLEK IN HELMOND.

WETHOUDER FRANS STIENEN PREDIKT REALISME

HELMOND: FOCUS OP EIGEN DNA

WETHOUDER **FRANS STIENEN** VAN RUIMTELIJKE ORDENING, VOLKSHUISVESTING EN GRONDZAKEN, IS EEN **ECHTE BESTUURDER**, DIE ER NIET VOOR TERUGSCHRIKT OM ZONODIG **STEVIGE BESLISSINGEN** TE NEMEN. **LEIDRAAD** IN ZIJN BELEID IS DAT **NIEUWE ONTWIKKELINGEN** IN STEDENBOUW EN ARCHITECTUUR BIJ HET **DNA** VAN HELMOND MOETEN PASSEN: **"WE MOETEN VAN HELMOND GEEN 'KLEIN EINDHOVEN' MAKEN."**

Wethouder Frans Stienen groeide op in Helmond, studeerde in Eindhoven en werkte ondermeer als onderwijsdirecteur, consultant en directeur van het Nederlands Handbal Verbond, in steden als Utrecht, Amersfoort, Den Haag en 's-Hertogenbosch. In 1999 keerde hij terug naar zijn geboorteplaats. Hij kwam te wonen in Dierdonk, aan het eind van vorig millennium een wijk in aanbouw. "Destijds was ik verrast door de kwaliteit van de wijk en door de locatie en de mogelijkheid om als particulier zelf te bouwen." In 2001 werd hij – onder meer vanwege zijn bestuurlijke ervaring als oud-wethouder van Asten – benaderd door de toenmalige wethouder om problemen in Dierdonk op te lossen. "Het was een nieuwe wijk, met mensen van verschillende komaf en dat botste in het sociaal-cultureel centrum in de wijk. Ik heb een analyse van de problemen gemaakt en daar ook een notitie over geschreven." Dat trok de aandacht van de lokale politiek. Hij trad toe tot de gemeenteraad, en werd fractievoorzitter voor het CDA. Dat duurde maar kort, want na een paar maanden werd Stienen in november 2006 wethouder van Helmond. "Met Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting en Grondzaken kwam ik terecht in een portefeuille die ik nog niet kende", vertelt Stienen, "en dan heb je het dus over stedenbouw, woningen en miljoenen." Hoewel hij alweer zeven jaar in Helmond woonde en een globaal beeld had, had hij een jaar nodig om dat beeld scherp te krijgen en zijn portefeuille te doorgronden. Stienen kwam als wethouder al snel tot de conclusie dat Helmond jarenlang een te grote broek had aangetrokken. "Vanuit de groeiestadgedachte had Helmond de ambitie om van 85.000 inwoners in 2006 binnen enkele decennia te groeien naar 120.000 inwoners. Het leek erop dat Helmond een 'Klein Eindhoven' begon te worden met allerlei megaprojecten en heel veel appartementen. Er waren echter ook signalen dat dat niet realistisch was. Daarom heb ik de politiek voorgesteld dat dat inwonertal van 120.000

te ambitieus was, dat we te veel projecten in de lucht hadden met woningen in te hoge prijsklassen van vier, vijf en zes ton. Dat kon nog wel in de tijd van Dierdonk en de eerste fases van Brandevoort, maar daarna niet meer. Dus voor het vervolg van Brandevoort en de recentere projecten zoals Suytkade en de Groene Loper was dat te hoog gegrepen en niet realistisch."

Het stelde Stienen de afgelopen 7,5 jaar voor een dilemma: enerzijds een stad vol ambities, vol plannen, maar anderzijds het besef dat die plannen, mede door de hoge grondprijzen, niet langer haalbaar waren. "Het doorstrepen van de plannen was geen optie, want dan dreigde een terugval in de oude cultuur van het industriestadje, dat in het slop was geraakt na het vertrek van de textiel- en metaalindustrie."

Uiteindelijk koos het college ervoor om alle plannen in de lucht te houden, maar wel met een wat langer ontwikkelingstraject. "Dat varieert van drie tot vier jaar extra voor bepaalde projecten tot een planning tot 2028 voor een deel van Brandevoort." De verdere speelruimte is beperkt: "Er is geen vrije grond meer en alle bestaande plannen zijn vastgelegd in projecten."

Stienen waakt er voor een te negatief beeld te schetsen: "We bouwen nog steeds. De afgelopen twee jaar hebben we zo'n 500 woningen per jaar gebouwd. Ondanks de crisis. De dip komt – zo verwachten we – de komende drie jaar. Als we dit jaar 300 woningen realiseren, presteren we prima. Bovendien is er nog geen projectontwikkelaar bij me geweest om afstand te doen van zijn grondposities. Dus wat dat betreft zijn de vooruitzichten goed."

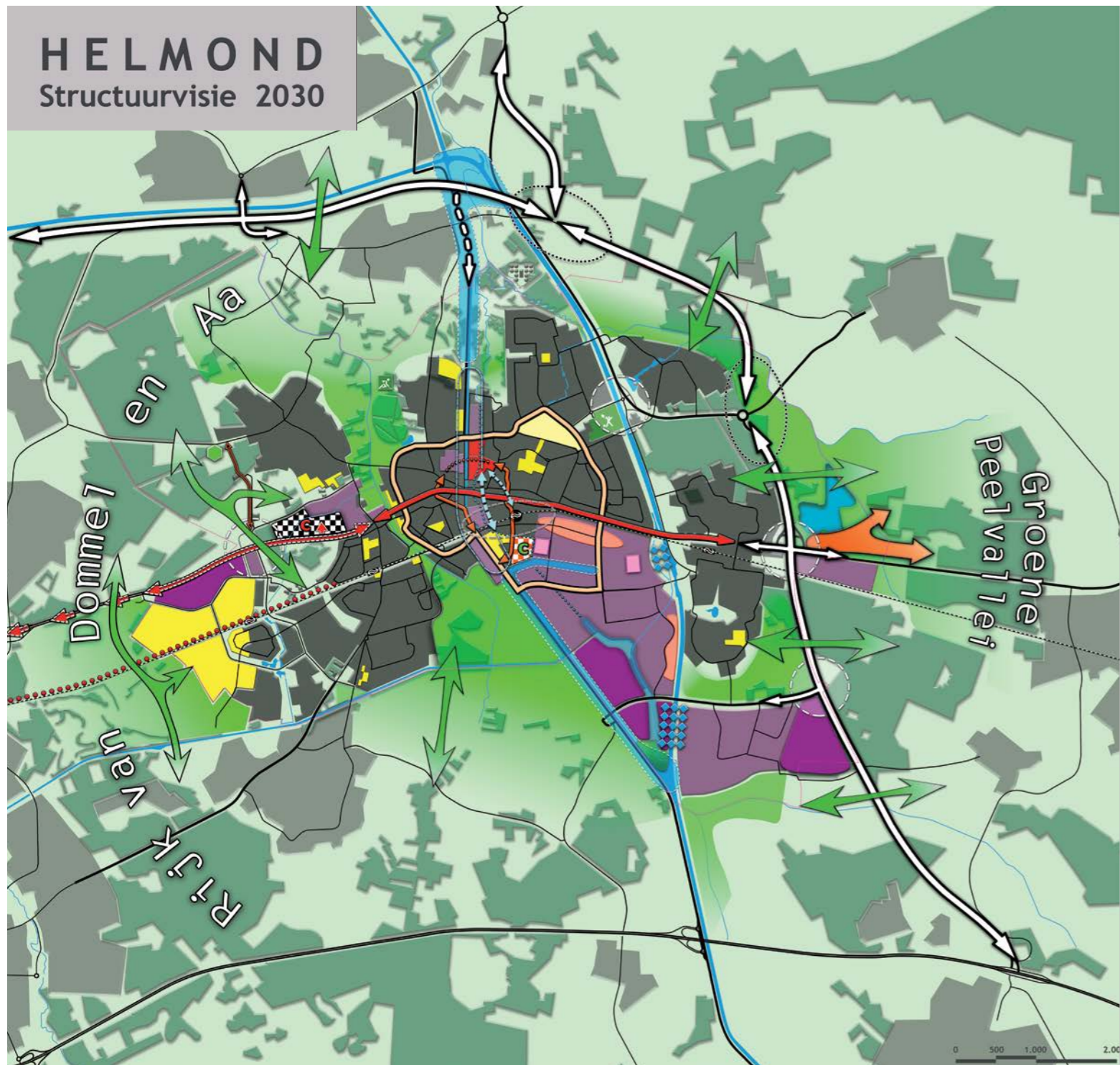
Dat is mede in de hand gewerkt door het nieuwe realisme van Stienen. De gemeente is tot de conclusie gekomen, dat woningen boven de drie ton in Helmond momenteel niet verkoopbaar zijn. "In Brandevoort hebben woonconsumenten andere kwaliteitsnormen. We eisten voortaan bij alle appartementen een buitenruimte of balkon. Ook willen bewoners van grondgebonden wonin-

**"ALS
HELMONDER
VIND IK MET
NAME DE HER-
STRUCTURERING
VAN BINNEN-
STAD OOST EN
HELMOND WEST
TOP."**

HELMOND

Structuurvisie 2030

Gebieden in ontwikkeling

- Woongebied (minimaal 50 woningen)
- Herstructurering woongebied
- Nieuw werkgebied
- Herstructurering werkgebied
- Centrumontwikkeling
- PDV Engelseweg & Autoboulevard Varendschut
- Leisurenontwikkeling Groene Peelvallei
- Food Tech Park Brainport en zone voor Leisure Sport en Onderwijs
- Automotive Campus
- Kanaalzone
- Relatie Centrum - Suytkade - Station
- Ontwikkeling Stads-Aa
- Waterpoort
- Spoorzone
- Zoekgebied Multimodaal Bedrijventerrein
- Kwaliteitsimpuls Stadsentree
- Grote Ruit - Tracé Noordoost Corridor met ruime omlegging Dierdonk
- Gewenste noordelijke aansluiting Grote Ruit
- Knooppunt Grote Ruit met aansluitingen nader uit te werken
- Omvorming N270 naar Stadsregionale weg
- Omvorming A270 / N270 naar Living Lab
- Aansluitpunt Automotive Campus
- Stedelijke Ring
- Centrumring
- Completeren Centrumring
- Geprojecteerd wegvak 2e Ontsluiting Stiphout
- Uitbreiding Sternet fietspad
- Stad - Land projecten
- Stad - Land relaties
- Natuurpoort
- Kwaliteitsimpuls Stedelijk Sportpark De Braak
- Uitbreiding Hockeyvelden

Algemeen

- Stedelijk gebied
- Werkgebieden
- Open en gesloten landschap
- Spoorlijn en Station
- Wegen
- Water
- Gemeentegrens

gen een voor- en een achtertuin." Hoewel alleen woningen onder de drie ton in Brandevoort momenteel haalbaar zijn, wil Stienen toch de kwaliteit van Brandevoort overeind houden: "De wijk moet aan de buitenkant dezelfde uitstraling hebben als hij nu heeft. Dat is lastig, maar door nu niet in kwaliteit af te schalen voorkom je dat over twintig jaar wordt gezegd: wat is er toch gebeurd in die periode?"

Met Binnenstad Oost, een woonwijk uit het begin van de twintigste eeuw, is Helmond inmiddels zo'n tien jaar bezig. Een grootschalige wijkvernieuwing die verder gaat dan de stenen en zich ook richt op verbetering van de wijk economie en sociaal-maatschappelijke upgrading beoogt. Drie buurten zijn in de Binnenstad Oost heront-

wikkeld: Vossenberg en Zonnekwartier zijn af en Weverspoort dat nog in ontwikkeling is. Met daartussendoor nog de herstructurering van de Heistraat, de economische slagader van de wijk. Stienen: "In Weverspoort moeten nog zo'n 400 woningen gebouwd worden. Dat traject loopt enkele jaren vertraging op ten opzichte van de eerste planning, enerzijds vanwege de recessie, anderzijds omdat in Weverspoort Heistraat een wijkwinkelcentrum zou komen met daaromheen gegroepeerd woningen. Dat centrum kwam aanvankelijk niet van de grond. Inmiddels is de komst van supermarktketen Lidl rond, waardoor dit deel ook aantrekkelijk wordt voor andere detailhandel en ook de bijbehorende appartementen erboven kunnen worden gerealiseerd. In 2014 gaat de bouw daadwerkelijk starten."

In Helmond West, een wijk vergelijkbaar met Binnenstad Oost, is na een lange voorbereiding zo'n twee jaar geleden gestart met een grootschalige ontwikkeling. Stienen: "De woningcorporatie woCom (huizen in Helmond, Asten, Cranendonck, Heeze-Leende en Someren – red.) is daar zeer actief. In Helmond West gaat het om kleinere plukjes woningen per keer en het bouwen loopt als een trein. Naast de woningen is nu onder meer een Wijkhuis-Brede School gerealiseerd. In Helmond West wordt ook de laatste schakel van de stedelijke ring met spooronderdoorgang gerealiseerd, voorts werken we er aan een groen-blauwe zone: het Goorlooppark." Een ander mooi project is Suytkade in de Helmondse Kanaalzone. "Ook hier is de planning

getemporiseerd," sluit de wethouder aan bij de trends van de andere bouwprojecten. "Maar dat hier een mooie dynamische centrumwijk aan het ontstaan is, staat buiten kijf. Een mooi staaltje transformatie. Ruim tien jaar geleden nog een fabrieksterrein; nu een diverse wijk met woningen, werken, onderwijs en leisure. Denk maar aan de culturele hotspot in het industriële erfgoed van de Cacaofabriek, Fitland XL (met hotel, grote sporthal), Groene Campus, Food Tech Park en de twee bijzondere Waterburchten, waarvoor we – geheel tegen de Nederlandse traditie in – een stuk land onder water hebben gezet."

CENTRUM

Zo ver is het in het centrum nog niet. Hoewel in het verleden onder meer de Rotterdamse stedenbouwkundige Riek Bakker en de Spaanse architect Joan Busquets werden ingeschakeld, is er, aldus Stienen, 'na dertien jaar uitsluitend de nieuwe bibliotheek gerealiseerd maar de grote ontwikkeling is nog niet van acqutit gegaan'. De gemeente Helmond heeft inmiddels naar aanleiding van het stedenbouwkundig plan van Riek Bakker voor bijna 32 miljoen grond en gebouwen gekocht en gebouwen gesloopt met als gevolg dat in het midden van de stad 'een hart van afbraak' ligt. De gemeente tekende eind 2007/2008 – gebaseerd op de plannen van Bakker en Busquets – een voorcontract voor de centrumontwikkeling met projectontwikkelaar AM en ING. Uiteindelijk kwamen deze partijen – mede onder invloed van de crisis – niet tot een definitief contract; er volgde een minnelijke schikking en Helmond was terug bij af. Op een nieuwe bieding reageerden achttien partijen, waarvan drie reële biedingen overbleven. Uiteindelijk ging de gemeente in het najaar van 2012 in zee met de combinatie Foruminvest/Van Wijnen voor de ontwikkeling van het Centrumplan Helmond. Het was, aldus Stienen, mede te danken aan hun presentatie, waarbij Helmond dankzij een bruisend winkelcentrum en allerlei culturele activiteiten moest worden opgestoten in de vaart der volkeren.

Het nieuwe contract omvat 22.500 vierkante meter winkels met daarbij 100 woningen, met twee grote trekkers en retail. Stienen, die sinds juni 2013 de portefeuille centrumgebied heeft overgenomen van een collega, is inmiddels in gesprek met Foruminvest/Van Wijnen over de uitwerking. Daarbij wordt kritisch gekeken naar de haalbaarheid. "Groei en bloei van de stad is prima maar ik zeg ook tegelijkertijd: blijf dicht bij het DNA van Helmond. Ik ben voorstander van een kleiner plan dat beter aansluit bij de huidige detailhandelstendens met een wand van mooie woningbouw aan het kanaal. Ik zou graag een

"MIJN
UITGANGSPUNT
IS DAT IK BIJ
STEDENBOUW-
KUNDIGE
PLANNEN 'EEN
GOED GEVOEL'
MOET HEBBEN.
ANDERS GA IK
HET NIET
VERDEDIGEN."

VOSSENBERG IN BINNENSTAD OOST.
STIENEN: "HOOGBOUW, GLAS EN MARMER
PAST NIET BIJ DE WARMTE VAN HELMOND.
HELMONDERS NOEMEN VAAK VOSSENBERG
ALS HUN FAVORIETE WIJK IN DE BINNENSTAD.
MET EEN TRADITIONELE STEDENBOUWKUNDIGE
OPZET, RODE BAKSTEEN, EEN ZWART DAK EN
EEN RUSTIGE EN GROENE UITSTRALING."

stadspark zien, dat als uitloop dient voor het centrum en voor de mensen die aan het kanaal gaan wonen.”

De keuze voor kleinschaligheid betekent ook een aanpassing van het oorspronkelijke centrumplan van Joan Busquets. Stienen: “Bij het centrum pleit ik voor realisme, met als trefwoorden kleinschalig, knus en intiem. Waardoor het een tegenhanger wordt van het centrum van Eindhoven en niet hetzelfde. Wij moeten kiezen voor een stedenbouwkundige kwaliteit die past bij Helmond en waardoor ook inwoners van De Peel gemeenten gaan zeggen dat het in Helmond leuk winkelen is.” In die kwaliteit past geen groot nieuw plein, zoals in de oorspronkelijke plannen was voorzien: “Je loopt daar als mens een beetje verloren rond. Dat is niet erg in een stad met veel hoogbouw, maar bij ons is alles hooguit een, twee of drie lagen hoog. Hoogbouw, glas en marmer past niet bij de warmte van Helmond. Helmonders noemen vaak Vossenberghaven als hun favoriete wijk in de binnenstad. Met een traditionele stedenbouwkundige opzet, rode baksteen, een zwart dak en een rustige en groene uitstraling. Ook in Dierdonk vind je dat terug.”

Ondertussen wacht een deel van de beoogde uitbreiding op uitvoering. Om dit te ondervangen, heeft Helmond een plan opgesteld met een tijdelijke inrichting voor de komende vijf jaar. Daarbij wordt uitgegaan van de aanleg van een tijdelijk stadspark met gras, bomen, banken en

kunstwerken. “We hopen dat het voorlopig een ontmoetingsplek en evenemententerrein kan worden voor onze stad.”

Wat in het centrum van Helmond volgens Stienen uitstekend heeft gewerkt is de uitvoering van de kwaliteitsimpuls van het bestaande centrum. “In nauwe samenwerking met de ondernemers en centrummanagement is nagenoeg de hele openbare ruimte de afgelopen jaren op de schop genomen. We hebben een paar maanden geleden daar de laatste ingrepen opgeleverd.”

HELMOND EN DE REGIO

Helmond maakt deel uit van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, waarin 21 gemeenten zijn verenigd. “In het verleden hebben we goed samengewerkt, ook om subsidies binnen te halen. Sinds 1,5 jaar zijn we in de regio bezig om het samenwerkingsverband anders te organiseren. De tijd dat de overheid alles dacht te weten is voorbij. In deze tijd draait het erom dat je als overheid samenwerkt met ondernemers en onderwijs. De triple helix-gedachte waarbij je aan de voorkant samen nadenkt, met respect voor ieders kundigheid en positie.”

Terugkerend onderwerp in het regionaal overleg is de woningbouwopgave. Stienen is er voorstander van om grote woningbouwprojecten in de regio op elkaar af te stemmen om zo te voorkomen dat iedere gemeente alleen maar met de eigen grond bezig is. “Wij moeten in Brandevoort

nog 2.500 woningen bouwen; daarnaast heb je Luchen in Geldrop-Mierlo met 1.300 woningen, Nuene-West met 1.500 woningen, Son en Breugel met 3.000 woningen, en Meerhoven in Eindhoven met 4-5.000 woningen.” Al die projecten lopen volgens Stienen stroef. “Als gemeenten zitten we in een klem omdat we destijds de gronden hebben aangekocht. Dat is iedereen met me eens, maar voorstellen om anders te prioriteren lopen spaak.”

GROTE RUIT

Bij de Grote Ruit, de Noordoostcorridor die de verkeersoverlast van Brainport-Oost moet oplossen, loopt Helmond tegen dezelfde problemen aan. “We zien dat er zowel in Eindhoven als in Helmond een enorme congestie is van verkeer. Dagelijks gaan in Helmond via de Kasteeltraverse, de oostwest as, 35.000 auto's door de stad. Doorgaand verkeer van Deurne naar Eindhoven. Rijk, provincie en SRE willen bijdragen en vragen de drie betrokken steden – Eindhoven, Helmond en Veghel – om een bijdrage. Wij vinden dat de Grote Ruit ook van belang is voor de dorpen in het gebied met name De Peel gemeenten.”

TROTS

Toch is er veel bereikt, ook in Helmond. “Als Helmonder vind ik met name de herstructurering van Binnenstad Oost en Helmond West top. Daar heeft de gemeente samengewerkt met de ontwikkelaars, de corporaties, het rijk en de bewoners. Alle partijen hebben hun nek uitgestoken om Helmond een profiel te geven en samen hebben we iets neergezet voor de komende 60 jaar. Met in Weverspoort huurwoningen in de stijl van de Amsterdamse School, gelegen aan het stadspark, en dat voor een prijs onder de twee ton. Onvoorstelbaar!”

Daarnaast rijdt Stienen na bijna vijftien jaar nog altijd met plezier terug naar zijn huis in Dierdonk. “Een prachtige stedenbouwkundige opzet met tuinen aan de voorkant, riante lanen, veel groen en grachten.” Qua architectuur is Stienen erg trots op de gebouwen van de Koninginnehof, in de naaste omgeving van de twaalf verdiepingen hoge oudbouw van een van de Helmondse bejaardenhuizen. Koninginnehof bestaat uit twee delen. Het eerste deel ligt tussen de bestaande appartementen 'de Kluis' en 'Nazareth', aan de Noord Koninginnewal. Dit deel bestaat uit achttien appartementen. Het tweede deel van Koninginnehof is gesitueerd op de hoek Kluisstraat en Zuidende. In dit deel zijn 63 appartementen gerealiseerd. “De architect had aanvankelijk een supermodernistisch gebouw getekend, dat ik op die plek niet passend vond.

“SOMS HEB JE KEEPERSGELUK IN JE WERK”

PIETER VAN GEEL

Soms heb je keepersgeluk in je werk. Ik was net een paar jaar planoloog bij de gemeente Helmond toen de stad aangewezen werd als Groeistad. En ik mocht mijn loopbaan in Helmond in 1995 besluiten als gemeentesecretaris toen de transitie naar een moderne stad volop gaande was.

Sindsdien – een half werkzaam leven verder – denk je natuurlijk wel eens: is wat toen bedacht is ook uitgekomen? Had het anders gekund of zelfs gemoeten?

Wat is er geworden van het idee om door middel van groei uit de problemen te komen?

De concentratie van wonen in de stadsregio? De herstructurering van het centrum? Het grote verhaal hierover zal nog wel eens geschreven worden. Hier daarom alleen maar enkele impressies. Dat alleen door middel van bijzondere woonmilieus Helmond de concurrentie met de regio's aan zou kunnen, is wel gebleken. Die bijzondere woonmilieus – van Dierdonk tot Brandevoort – en de autonome groei van de stad met meer dan 30.000 inwoners zijn daarvoor voldoende indicatie.

Moeilijker te beantwoorden is de volgende vraag: er is in de jaren 70/80 bewust ingezet op de groei met de verwachting daaraan gekoppeld dat vervolgens met dit volume aan inwoners de centrumfuncties (retail, cultuur en leisure et cetera) ingevuld zouden kunnen worden?

Deels is dat ook zeker gebeurd. Met name de woonfunctie in het centrum is sterk vergroot.

Maar de invulling van de centrumfuncties blijft lastig. Ze vergen veel investeringen en in periodes van economische problemen gaan grootschalige plannen 'on hold'. Ook structurele veranderingen in kantoorwerkgelegenheid en online shopping hebben grote effecten. Voor Helmond speelt dit allemaal in het bijzonder rond de invulling van het voormalige Obragas-terrein.

Mijn advies: geen concessies doen aan de stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit.

Je niet laten opjagen door renteverliezen en de regio in eigen hand houden. Welke functies er komen, is ondergeschikt aan de kwaliteit en de herbergzaamheid van het gebied.”

Pieter van Geel, oud-gemeentesecretaris Helmond en oud-staatssecretaris en fractievoorzitter CDA in de Tweede Kamer.

Uiteindelijk is er een ontwerp gekomen, dat perfect aansluit bij de omgeving.” Ook op een project starterswoningen in Stiphout-Zuid is Stienen trots. “Met villa's, traditionele bouw en een mooie stedenbouwkundige structuur. Daar waren de aanvankelijke beeldkwaliteitsplannen van de stedenbouwkundige afdeling ook meer modernistisch. Sindsdien is mijn uitgangspunt dat ik bij stedenbouwkundige plannen 'een goed gevoel' moet hebben. Anders ga ik het niet verdedigen. Ik heb geleerd dat je daarom een kritische houding mag, nee moet hebben ten opzichte van de stedenbouwkundigen.”

FRANS STIENEN: “DIERDONK, DE WIJK WAARIN IK WOON, HEEFT EEN RUSTIGE EN GROENE UITSTRALING.”

VIER DECENNIA VAN GROEI EN TRANSFORMATIE IN HELMOND

VAN BLAUWDRIJKEN NAAR ADAPTIEF BOUWEN

ARCHITECTUURLIEFHEBBERS **KOMEN GRAAG** NAAR HELMOND: VOOR DE PAALWONINGEN VAN PIET BLOM, VOOR BOSCONTONDO VAN NATALINI, VOOR DE WIJKEN DIERDONK EN BRANDEVOORT, DE BIBLIOTHEEK VAN BOLLES + WILSON, HET NIEUWE SPEELHUIS EN DE CACAOFABRIEK VAN CEPEZED, VOOR DE NIEUWE CENTRUMSTEDELIJKE WIJK SUYTKADE. ALLEMAAL STEDENBOUW EN ARCHITECTUUR MET EEN **STERKE SIGNATUUR**, DIE HELMOND **OP DE KAART HEBBEN GEZET** ALS ARCHITECTUURSTAD.

Die architectuur en stedenbouw representeert vier decennia van groei en transformatie, waarbij de stad tussen Eindhoven, Deurne en Peel dankbaar gebruik maakte van het eigen DNA: een flink deel van de nieuwbouw is gerealiseerd op vrijgekomen

JAN VAN DUREN,
HOOFD RIJMTIELIJKE ORDENING EN
VERKEER EN PLAATSVERVANGEND
DIRECTEUR STEDELIJKE ONTWIKKELING
EN BEHEER.

fabrieksterreinen van de voormalige textiel- en metaalindustrie. Jan van Duren, hoofd Ruimtelijke Ordening en Verkeer en plaatsvervangend directeur Stedelijke Ontwikkeling en Beheer. "In de jaren '60 van de twintigste eeuw kwam de klad in onze 'stad van staal en stof'. Veel van de textiel- en metaalindustrie langs de Zuid-Willemsvaart en in het centrum verdween."

Hoe hard dat Helmond trof, werd misschien wel het beste verwoord door prinses Beatrix, die tijdens een werkbezoek aan de binnenstad van Helmond op 2 juni 1972, burgemeester Geukers op de man af vroeg: "Zou u niet veel beter een bulldozer kunnen nemen en de hele zaak radicaal opruimen?" Hieruit werd duidelijk dat Helmond van ver moest komen en dat de stad sterk gebaat zou zijn met de realisering van aansprekende projecten.

Als eerste demonstreerde Geukers dit nog geen twee jaar later, toen aan de Europaweg de eerste paal geslagen werd van drie kubuswoningen van Piet Blom, proefwoningen die de opmaat vormden voor de bouw van 't Speelhuis en achttien paalwoningen, het eerste moderne architectuuricoon in Helmond. 't Speelhuis en de kubuswoningen werden op 28 oktober 1977 feestelijk geopend, met de première van de musical 'Neem Helmond bijvoorbeeld' – in bijzijn van prinses Beatrix. Theater 't Speelhuis bestaat uit 37 kubus-

Auteur: Hans Fuchs

sen, met daaraan gekoppeld nog eens 18 kubuswoningen rond een voorplein, door Piet Blom ontworpen volgens zijn idee van 'wonen als stedelijk dak': "[...] het moet een bos zijn, een woningwoud, De Peel in de stad." Op 29 december 2011 verwoestte een brand 't Speelhuis. De kubuswoningen bleven gelukkig gespaard.

GROEISTAD, DIERDONK, BRANDEVOORT

Een jaar voor de opening van 't Speelhuis, in 1976, wordt Helmond officieel groeistad. Dertien jaar lang maakt Helmond van die status gebruik: nieuwe bedrijven vestigen zich, er komt in 1982 groen licht voor het omleggen van de Zuid-Willemsvaart. Jan van Duren: "In deze periode is ook het gemeentelijk projectbureau opgezet, dat met veel korte lijnen binnen de organisatie vooral de oostkant van Helmond ontwikkelde. Wijken als Rijpelberg en Brouwhuis werden gebouwd, waar veel kwaliteit is gerealiseerd en veel sociale huur gebouwd werd."

In 1989 is Helmond groeistad af. Cor Steijn, projectmanager bij de gemeente Helmond en projectdirecteur Suytkade: "Eind jaren '80, begin jaren '90 kwam de vraag: hoe nu verder?" Dat verder, dat werd Dierdonk, de wijk die de gemeente ontwikkelde op basis van een beeldkwaliteitsvisie die het met bureau Wissing opstelde. Cor Steijn: "In Dierdonk verzeen woningen in een architectuurstijl die leunt op de bouwkunst uit de jaren '30 van de twintigste eeuw. Onderzoek vooraf wees uit dat die architectuurstijl goed scoorde. Met Dierdonk trokken we nieuwe middeninkomens naar de stad, sleutelden we aan de demografische samenstelling." In Dierdonk (1994-2001) staan die woningen voor de middeninkomens met zeventien stuks op een hectare, gegroepeerd in riant groen en langs nieuw aangelegde waterpartijen, thematisch gerangschikt in drie woonsferen: Laanwonen, Waterwonen en Boswonen. Cor Steijn: "Dierdonk

zorgde voor een omslag in het denken! De filosofie erachter, het concept, de drie woonsferen, dat sloeg aan. Het was CPO avant la lettre, de consument bovenaan." En ook binnen de gemeente zelf bracht Dierdonk een omslag in het denken, aldus Steijn: "Dierdonk is ontstaan uit de handen van projectteams met verregaande bevoegdheden." Sowieso is er binnen de gemeentelijke organisatie gaandeweg een cultuur ontstaan van eagerness, slagvaardigheid, discipline en doorzettingsvermogen, vult Van Duren aan. Elementen uit het succes van Dierdonk vonden ook hun weg naar Brandevoort, de grote stadsuitbreiding aan de Eindhovense kant van Helmond. Cor Steijn: "Ook in Brandevoort is gekozen voor een consumentgerichte aanpak, voor coherentie in de beeldtaal en voor de mogelijkheid van wonen in verschillende sferen."

COR STEIJN, PROJECTMANAGER
BIJ DE GEMEENTE HELMOND EN
PROJECTDIRECTEUR SUYTKADE.

1. LUCHTFOTO BOSCONTONDO, NAAR ONTWERP VAN NATALINI, GEREALISEERD IN 2004.
2. DETAIL BOSCONTONDO.

BRAND IN BRANDEVOORT, GEËNT OP ARCHITECTUUR UIT BRABANTSE DORPEN.

Brandevoort heeft een beeldtaal die geënt is op de historische architectuur uit Brabantse dorpen als Oirschot en Heusden." Het Masterplan voor Brandevoort werd gemaakt door Wissing (stedenbouwkundig plan), Paul van Beek (landschapsarchitectuur) en Rob Krier (architectuur). De dichtheid in Brandevoort is bijna dubbel zo hoog als in Dierdonk. In Brandevoort staan gemiddeld 35 woningen per hectare, verdeeld over een kern met een hoge dichtheid (De Veste) en ruimer opgezette Buitens (Schutsboom, Brand, Stepekolk). Sinds de bouwstart in 2000 zijn in Brandevoort 3500 woningen gerealiseerd.

BOSCOTONDO

Terwijl Dierdonk in de steigers staat, leeft bij de gemeente ook de wens om het centrum zelf aan te pakken. En om in het hart van Helmond nieuwe ontwikkelingen te entameren, maakt de stad dankbaar gebruik van de vrijgekomen voormalige fabrieksterreinen uit de textiel- en metaalindustrie. Jan van Duren: "Wat in de jaren '60 ontstond vanuit een probleem, als achterstand, bleek ineens ook een kans te kunnen zijn. We hebben in Helmond gedurende een groot aantal jaren vrijgekomen industriële locaties kunnen herontwikkelen, centraal gelegen langs de

Zuid-Willemsvaart en in of nabij het centrum." Een vroeg voorbeeld is het Boscotondogebouw van A. Natalini. Het woonwerkgebouw met 150 appartementen, raadszaal, museum, bioscoop en ondergrondse parkeergarage is in 2004 gerealiseerd op het voormalige Begemann-terrein, in een architectuurstijl die volgens Cor Steijn op dat moment geen Hollandse architect zo in de vingers had: "De vraag was: welke beeldkwaliteit willen we hier, op deze terreinen, in het centrum? Modernistisch? Nee. En meer Dierdonk of Brandevoort wilden we in het centrum ook niet. De bandbreedte heroverwegend, kwamen we tot de slotsom dat we het centrum wat klassieker wilden vormgeven. Via het Waagstraatcomplex dat hij in de jaren '90 in Groningen had ontworpen, kwamen we bij Natalini uit."

SUYTKADE

Een ander voorbeeld van de herontwikkeling van een voormalig industrieterrein, is Suytkade. Suytkade wordt gebouwd op het voormalige Hatéma-terrein, naar een stedenbouwkundig ontwerp van Sjoerd Soeters. Suytkade ligt centraal in Helmond en dichtbij het centrum en het station, maar door de Zuid-Willemsvaart, de spoorlijn Eindhoven – Deurne en industrieterrein Hoogeind ook relatief geïsoleerd. Cor Steijn: "Het slaan van een verbinding met het centrum was hier een belangrijk aspect, evenals de vraag: wat wil je met dit stuk stad? Suytkade moest geen gewone woonwijk zijn, complementair zijn aan het centrum, reuring in de stad brengen, met wonen voor ouderen en jongeren, met kantoren, leisure, cultuur en onderwijs."

Soeters sloeg in zijn ontwerp een brug met het Centrum met de Kanaalboulevard en de Suytboulevard, twee assen die vanaf een rotonde in de zuidpunt van Suytkade richting spoorlijn en stadscentrum lopen. De mix van functies is gerealiseerd in middelhoge woonblokken tussen deze assen, in Waterburchten langs de Kanaalboulevard, in de vorm van het onderwijs-

instituut De Groene Campus (onderdeel van het Food Technology Park Brainport op Suytkade), sport & wellness complex Fitland en met culturele voorzieningen in de voormalige Cacaofabriek (ontwerp: cepezed) op de noordwestpunt van het plangebied. Aan de noordkant van Suytkade liggen ook grondgebonden woningen: het Groenkwartier, patiowoningen, kadewoningen en starterswoningen in een ensemble naar ontwerp van Bedaux de Brouwer Architecten.

BINNESTAD EN CENTRUM

Ook het Centrum zelf en de wijk Binnenstad ten oosten daarvan zijn aangepakt. Begin deze eeuw is de herstructurering van Binnenstad Oost feitelijk van start gegaan. Jan van Duren: "Hier hadden de problemen zich opgestapeld, economisch, maatschappelijk, volkshuisvestelijk en ruimtelijk fysiek. De vraag was: hoe gaan we dit aanvlagen? Dat was een hele opgave, een proces van tien jaar. Daaruit ontstond in 2000 een wijkontwikkelingsprogramma. De filosofie: een integrale benadering met veel sloop en nieuwbouw, totale vernieuwing van de openbare ruimte en de aanleg van een centraal buurtpark. De uitvoering van dat park start zeer binnenkort."

Ook het kernwinkelgebied van Helmond is de afgelopen jaren aangepakt. Ook hier werd gestart met een complete vernieuwing van de openbare ruimte door uitvoering van een kwaliteitsimpuls met fraaie ontwerpen en kwalitatief hoogwaardige materialen. Dit werd in nauwe samenwerking met ondernemers en centrummanagement uitgevoerd.

Aan het einde van de jaren '90 ontwikkelde Riek Bakker (BVR, Rotterdam) een Integrale Structuurvisie Centrum (2001). Daaruit ontstond het stedenbouwkundige centrumplan van Busquets (2004/2005). Jan van Duren: "Het kernwinkelgebied bleef achter en was te klein in relatie tot het inwoneraantal. Bovendien hadden we te maken met de problematiek op het assenkruis van Zuid-Willemsvaart en Traverse, die het centrum doorsnijden."

Busquets ontwierp het plan voor een nieuw deel van het centrum, met appartementen en stadswoningen, retail, horeca en een zone met supermarkt en meer perifere detailhandel. Busquets had een mooie visie, aldus Van Duren, maar die visie kon niet worden geëffectueerd. Het bleek toch een maat te groot. Nu loopt er een nieuw traject waarbij het retailoppervlak wordt afgeschaald.

STRUCTUURVISIE

Ondertussen gaat de crisis ook aan Helmond niet voorbij. Looptijden van projecten worden opgerekt: de exploitatie van Brandevoort van

2018 naar 2028, Suytkade van 2012 naar 2020. En in Suytkade gebeuren invullingen niet meer aan de hand van blauwdrukken, maar adaptief. Cor Steijn: "Het doel is niet meer een eindbeeld realiseren, maar procesmatig en gefaseerd ontwikkelen, vraaggericht ontwikkelen, co-creatie, meer licht en lucht in het plan maken." Ook is er ruimte voor tijdelijke invullingen, zoals Soet op Suyt: braakliggende terreinen krijgen voor nu een groene functie, afgestemd op de aanwezige functies. Steijn: "Dat schept werkverbanden van belanghebbenden in dit gebied. Het belang van Fitland kan zo worden gediend doordat er een looproute ontstaat in het gebied, voor de studenten van de Food Campus ontstaat er een leeromgeving. Dat concept rollen we wellicht op meerdere locaties in de stad uit."

Na vier decennia van stedenbouwkundige groei en architectonische hoogstandjes, staat Helmond voor een nieuwe opgave. Het draait nu om afronden, bijpassen, en vooral ook positioneren van de gemeente: in De Peel en ten opzichte van duostad Eindhoven. De nieuwe structuurvisie is daarbij richtinggevend. Helmond zoekt de samenwerking met de vijf andere Peelgemeenten, men verkent de ruimtelijke samenhang, stemt programma's af en voert samenwerkingsprojecten uit. Met Eindhoven is er afstemming over het stedelijk gebied in de regio, aldus Van Duren. Richtinggevende ruimtelijke voorwaarde voor Helmond: cross-overs tussen functies en programma's, door onder andere ruimte te bieden aan innovatieve concepten en werklandschappen zoals AutomotiveCampus en Food Technology Park Brainport. Daarnaast zoekt de gemeente naar een herverdeling van stedelijke programma's; menging in plaats van scheiding, transformatie, herstructurering. En men streeft naar een vernieuwend planologisch instrumentarium, voldoende flexibel om veranderingen binnen het ruimtelijk domein te begeleiden.

DIERDONK.

WOONGEBOUW IN SUYTKADE VAN SOETERS VAN ELDONK ARCHITECTEN.

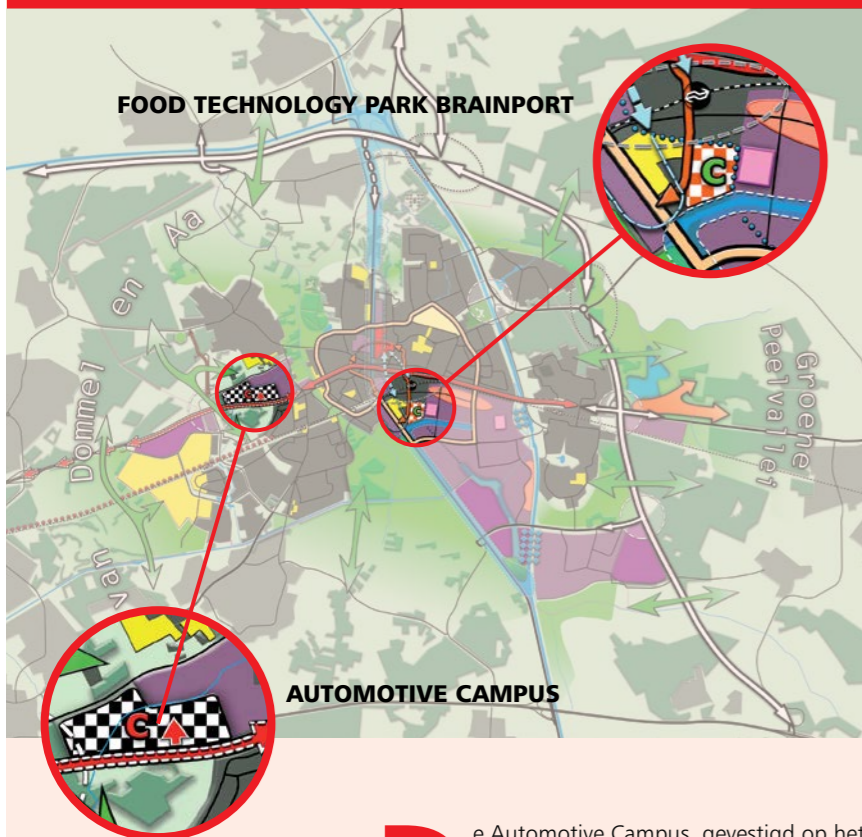
FUNCTIEMENING VAN BEDRIJVIGHEID, KANTOREN EN KENNISINSTELLINGEN

AUTOMOTIVE CAMPUS EN FOOD TECHNOLOGY PARK BRAINPORT

HELMOND HEEFT TWEE CAMPUSSEN IN ONTWIKKELING: DE AUTOMOTIVE CAMPUS EN HET FOOD TECHNOLOGY PARK BRAINPORT. HET CONCEPT VAN BEIDE CAMPUSSEN IS GEBASEERD OP EEN FUNCTIEMENING VAN BEDRIJVIGHEID, KANTOREN EN KENNISINSTELLINGEN.

1. LIGGING AUTOMOTIVE CAMPUS.
2. ANIMATIE VAN HET PLANGEBIED VAN DE AUTOMOTIVE CAMPUS.
3. SHARED FACILITIES OP AUTOMOTIVE CAMPUS.

het hart van de Campus. De ontmoeting tussen bezoekers, studenten en werknemers staat hier centraal. De stedenbouwkundige opzet van de Campus, op basis van een masterplan door de combinatie VHP/Royal Haskoning/Metrum, geeft hier vorm aan met een centraal gelegen park met parkeervoorzieningen aan de randen, een netwerk van wandelpaden en het realiseren van 'shared facility' points.

Op Suytkade, de stadsuitbreiding op het voormalige Hatéma terrein, aan de zuidkant van het centrum, wordt het Food Technology Park Brainport (4,8 hectare) ontwikkeld. Een vraag-gerichte ontwikkeling waarbij de gemeente Helmond de Food Processing Industrie in de regio ondersteunt en faciliteert bij innovatievraagstukken. Het Food Technology Park Brainport is een locatie met een concentratie van technische demonstratielijnen, bedrijfshuisvesting, onderwijsinstellingen, een leerwerkfabriek, laboratoria, een 'seed fund'-faciliteit, leisure, en praktijk-gerichte opleidingen.

TWEE SPEERPUNTEN

Yvonne van Mierlo, sinds 2010 wethouder Economische Zaken, Sociale Zaken en Financiën, heeft ook beide campussen in haar portefeuille. Over de voorgeschiedenis zegt ze: "Kijkend naar ontwikkelingen in technologie en kansrijke industrieën enerzijds en naar de geschiedenis en het DNA van Helmond anderzijds hebben we enkele jaren geleden twee speerpunten benoemd. Het uitgangspunt was om binnen Brainport

Zuidoost-Brabant aan te sluiten bij de high tech focus vanuit Eindhoven en anderzijds wilden we aansluiting vinden bij de regionale agro- en foodindustrie in De Peel. Het eerste speerpunt is: 'automotive' met als ambitie het ontwikkelen en bedenken van slimme oplossingen, om knelpunten in het verkeer op te lossen en te komen tot schone, slimme en veilige auto's. Helmond wil zich Europees profileren met Smart Mobility. Het tweede speerpunt is 'food technology', met de nadruk op duurzame en efficiëntere productie-technieken in de food- en agro sector."

AUTOMOTIVE CAMPUS

Het unieke karakter en de meerwaarde van de Automotive Campus zit vooral in de synergie en uitwisseling tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en onderwijs. Van Mierlo: "Je leidt studenten in een contextrijke omgeving op, met niet alleen aandacht voor de theorie van het vakgebied. Maar ook voor de praktijk door ruimte te creëren om nieuwe technologieën in de praktijk te testen. Of daarvan kennis te nemen."

Op 27 januari jl. is het AFB (Automotive Facilities Brainport) officieel geopend door Minister Kamp van Economische Zaken. Naast de testfaciliteiten biedt de campus momenteel onderdak aan de sectororganisatie AutomotiveNL, terwijl dit jaar ook de Verkeerscentrale Zuid-Nederland van Rijkswaterstaat naar Helmond verhuist. Dit inclusief de 'Innovatieve Verkeerscentrale', waarmee samenwerking met innovatieve Smart Mobility projecten mogelijk wordt. Ook komt

het opleidingscentrum Innovam naar Helmond. Kenniscentra zoals TNO en marktpartijen hebben hun plek al eerder gevonden op de campus. Naast TNO Automotive vind je op de campus grote spelers als Benteler en TASS International. Maar er is ook ruimte voor startende ondernemingen. Op onderwijsgebied biedt de campus onderdak aan centra voor innovatief vakmanschap op MBO en HBO niveau: het MAC MBO Automotive Centre en het ACE HBO Automotive Centre of Excellence.

"HELMOND WIL ZICH EUROPEES PROFILEREN MET SMART MOBILITY."

YVONNE VAN MIERLO, SINDS 2010 WETHOUDER ECONOMISCHE ZAKEN, SOCIALE ZAKEN EN FINANCIËN.

AFB (AUTOMOTIVE FACILITIES BRAINPORT).
OP 27 JANUARI JL. OFFICIEEL GEOPEND
DOOR MINISTER KAMP VAN ECONOMISCHE
ZAKEN EN BURGEMEESTER BLANKSMA-VAN
DEN HEUVEL.

“MOOI AAN HET PARK
IS DE SYNERGIE
MET DE OMGEVING.”

NATIONALE EN INTERNATIONALE ERKENNING

De Automotive Campus is 25 hectare groot, waarvan nog zo'n 20 hectare te ontwikkelen. Van Mierlo: “Dit jaar starten we met een kwalitatief hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte. Een belangrijk uitgangspunt is om het campusterrein vraaggestuurd en flexibel door te ontwikkelen en in te richten. Zo krijgt de campus een eigen dynamiek, en kun je nieuwe bedrijven en instellingen op maat bedienen. Eigenlijk is het concept al geslaagd. De stad is nationaal en internationaal geprezen voor dit initiatief, er is grote waardering, en je ziet nu dat bedrijven en instellingen uit zichzelf naar de campus komen.” Op de campus zijn unieke testfaciliteiten gevestigd, zoals TNO Automotive, dat ondermeer crashtesten uitvoert voor autofabrikanten. Ook is er een klimaatkamer, waar personenauto's en vrachtauto's kunnen worden getest onder extreme weersomstandigheden en op uiteenlopende hoogtes. Begin 2014 kwam er een aantal officiële nieuwe laboratoria bij, waaronder een voor batterijpakketten en elektrische auto's. Een tweede laboratorium, de grootste testfaciliteit, is een living lab, de N270 als verlengstuk van de campus. Op die weg staat een groot aantal camera's opgesteld die alle verkeersbewegingen

op deze drukke verkeersader registreren. Een paar keer per jaar wordt de weg afgesloten en worden er testen gedaan, bijvoorbeeld met 'treintje rijden': meerdere auto's communiceren met elkaar en rijden alsof ze in feite één auto zijn, en er zijn testen met 'zelfrijdende' auto's. Helmond past 'smart mobility' ook toe om de overlast van het verkeer op de doorgang van de N270 door de stad, de Traverse, te reduceren. Zo loopt al enige tijd een proef met het lokale transportbedrijf Van den Broek Logistics in het Europees samenwerkingsproject genaamd Freilot. De 60 vrachtwagens van dit bedrijf zijn uitgerust met 'kastjes' die communiceren met de verkeerslichten op de weg. Door de interactie tussen verkeerslicht en vrachtauto houden de verkeerslichten rekening met de snelheid van de vrachtauto en springen ze tijdig op groen. Daarmee wordt onnodige CO₂-uitstoot voorkomen. Het brandstofverbruik vermindert met 15 procent. De resultaten van deze proef gaan straks deel uit maken van een overall verkeersmanagementsysteem dat Helmond aan het uitrollen is om de doorstroming te versnellen en om de bestaande infrastructuur beter te benutten. Dat doet de stad niet alleen. Helmond zit in dit project samen met steden als Lyon en Bilbao. “In 'smart mobility' lopen wij voorop in Europa.”

FOOD TECHNOLOGY PARK BRAINPORT

Net als de Automotive Campus wordt ook het Food Technology Park Brainport organisch, flexibel en vraaggericht ontwikkeld. Een andere parallel is dat er aansluiting is gezocht bij bestaande ontwikkelingen. Zo was op Food Technology Park Brainport al sinds 2008 de Groene Campus gevestigd, met MBO-opleidingen op het gebied van food. Een van de drijvende krachten om het uit te bouwen was het FoodConnectionPoint, een netwerkorganisatie van inmiddels zo'n 80 bedrijven die streven naar samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. Van Mierlo: “Net als bij de Automotive Campus spelen we in de driehoek met markt en onderwijs als overheid ook hier vooral een faciliterende rol.” Ook bij het Food Technology Park Brainport gaat het erom dat studenten in een contextrijke omgeving worden opgeleid. De HBO en TU studenten volgen op het Park geen klassikaal onderwijs maar doen praktijkgericht onderzoek. In het Park zijn technologiedomeinen gereserveerd: milde conservering, intelligente verpakkingen, procesautomatisering, track & trace, measuring & sensing, reststroomverwerking en eiwittransitie. Naast het onderwijs focust het Park op MKB- en MKB+ bedrijven, die voedingsmiddelen, grondstoffen en halffabrikaten produceren. Daarnaast zoekt de campus aansluiting bij ontwikkelaars en producenten van food processing systems en processing technologie. Van Mierlo: “Mooi aan het Park is de synergie met de omgeving. Zo staat in het gebied een vestiging van Fitland, een combinatie van hotel, wellness, sport- en congressfaciliteiten. Met dit private initiatief wordt vanuit het onderwijs een link gelegd met studenten food en leisure. Zo worden producten, die in het gebied worden geteeld, afgenomen door Fitland. Ook braakliggende gebieden in Suytkade die zijn ingezet voor stadslandbouw – Soet op Suyt – sluiten hier ook weer goed op aan.”

BEWONDERING VOOR DAPPERE STRIJD

CORNELIS J.M. VAN DE VEN

Mijn betrokkenheid bij Helmond begon in 1993 toen wethouder Sjef Jonkers mij tot supervisor voor de wijk Dierdonk aanstelde. Vier jaar lang schetste ik bijna alle 2.000 woningen, waar iedereen bij zat. Een prachtig plan dat voor een cultuuromslag zorgde. In 1997 mocht ik als architect de eerste twee stadsblokken in De Veste voor Compagnie Brandevoort tekenen, maar hier dwong Rob Krier tot een te hermetische karakter, ik haakte af. In 2006 ontwierp ik een stadsblokje op Molenstraat 221, geïnspireerd op de Amsterdamse School in de directe omgeving. Het was heel expressief en is ook gerealiseerd, dankzij Ruud van Heugens enthousiasme. Voortbordurend op deze bouwstijl gaf woningstichting Woonpartners mij in 2009 opdracht voor de architectuur en supervisie van binnenstadswijk Weverspoort, waarvan de eerste appartementen aan de Tolpost en woningen in de omgeving van de Van den Dungenstraat inmiddels zijn gerealiseerd.

Grote infrastructurele ingrepen, vanaf 1830 tot nu, met de Zuid-Willemsvaart, de spoorwegen, en als klap op de vuurpijl de Traverse en de binnenringen hebben de historische structuur onherstelbaar uiteengeslagen, met enorme culturele gevolgen voor het imago. Het kasteel, ooit een kernfunctie, ligt er geïsoleerd bij. Helmond compenseert dit verlies door met enorme inspanningen mooie, spraakmakende projecten rondom het centrum te realiseren. Daarin onderscheidt Helmond zich. Ik bewonder de dappere strijd om al deze fraaie deelplannen weer tot één geheel aaneen te smeden.

Mijn favoriete plek blijft, de mooie deelplannen en stadsuitbreidingen en staaltjes van architectuur ten spijt, het historische kruispunt van de Markt met de Veestraat, de Kerkstraat. Dit is de genius loci van de stad, het kostbaarste bezit, met in de oksel eeuwenlang het kerkgebouw, waarvan heden ten dage slechts de Vijftiende eeuwse toren resteert. Als ik hier sta in dit centrum van cultuur, dan adem en proef ik alle kwaliteiten, waar menig stedenbouwer aan voorbijgaat, in zijn verblindende jacht naar imitatie en globalisering.

Mijn tips om de kwaliteit van de gebouwde omgeving voor Helmond op een (nog) hoger plan te brengen? Zoek de eigen identiteit. Anderen niet nadoen en zeker Eindhoven niet. Het centrum behoedzaam verdichten, intiemer maken. Rijker maken aan expressie, hoe fraai zijn de eclectische gebouwen, eind negentiende – begin twintigste eeuw niet ingepast in de historische lintbebouwing? Om dit in te zien hebben we 'leidsmannen' als Rob Krier toch niet nodig? Van het grootste belang in dit streven bepleit ik het absolute behoud van het groene, onbebouwde landschap van de Europaweg naar Eindhoven. Als ook hier de stoet bedrijfsgebouwen oprukt, schering en inslag rondom tal van Brabantse steden, dan zal Helmond zijn kostbare identiteit nog verder prijsgeven. Koester het!”

Dr.ir. Cornelis J.M. van de Ven, architect en stadsbouwmeester gemeente Best.

www.automotivenl.com
www.automotivecampus.com
www.drivenbyhelmond.nl
www.foodtechpark.nl
www.suytkade.nl

IMPRESSIES FOOD TECH PARK.

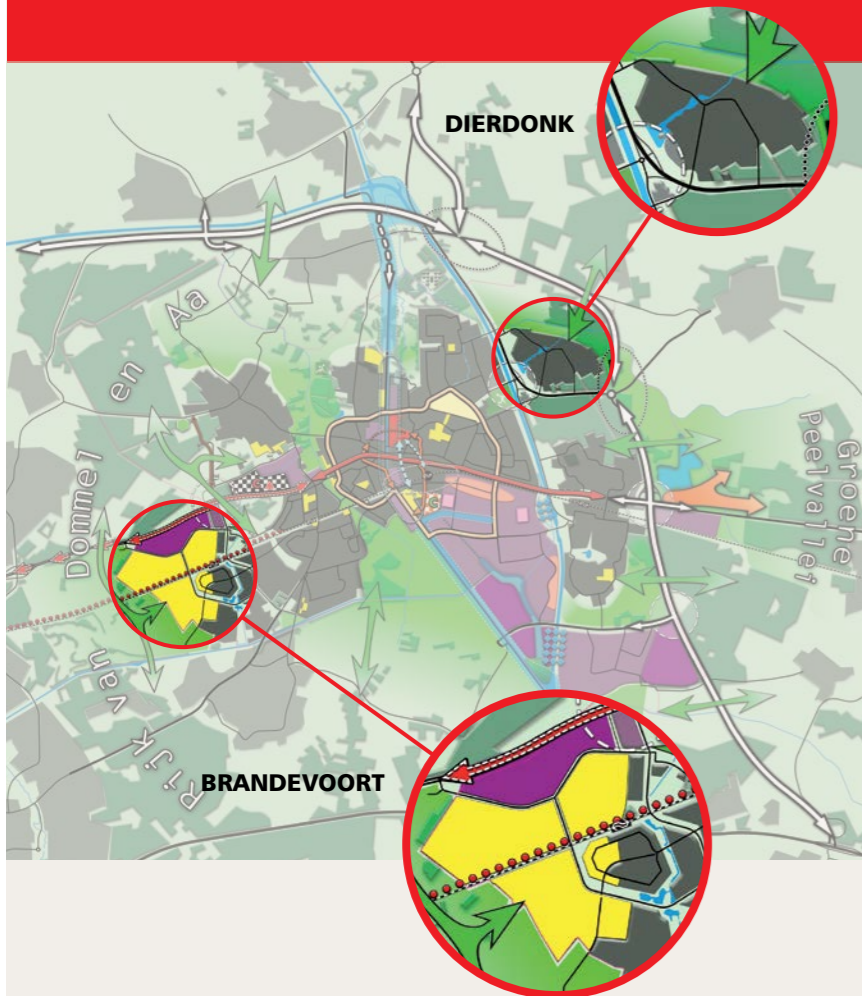

HELMOND MAAKTE MET BRANDEVOORT HET NEO-TRADITIONALISME 'SALONFÄHIG'

HELMOND LIEP VOOROP MET CONSUMENTGERICHT BOUWEN

IN VINEX-WIJK BRANDEVOORT BRAK HELMOND MET DE TOT DAN TOE IN NEDERLAND DOMINANTE MODERNISTISCHE PLANONTWIKKELING DIE ZICH IN DE ZOEKTOCHT NAAR VERNIEUWENDE CONCEPTEN STEEDS VERDER HAD VERWIJDERD VAN DE WENSEN VAN DE BEWONERS.

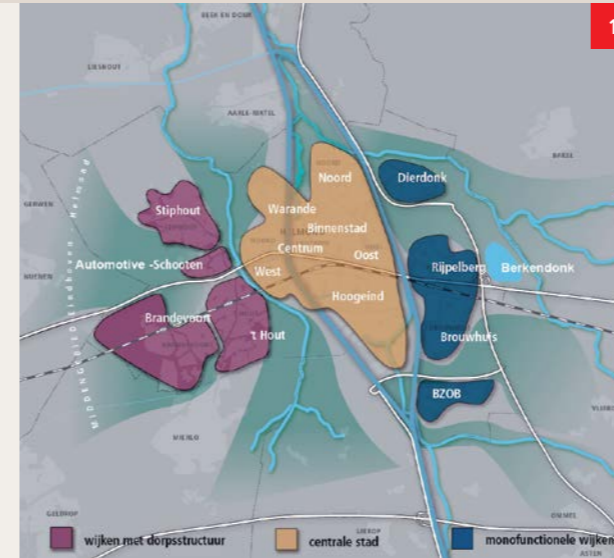

Als vervolg op Dierdonk sloeg de gemeente met Brandevoort een andere weg in. In de nieuwbouwwijk, aan de westkant van de stad, zette Helmond heel eigenwijs de drijfveren en ambities van de bewoners centraal en koos voor een traditionele stedenbouw en architectuur die geënt was op de culturele en architectonische historie van Brabant. De ontvangst was zowel positief als negatief – veel kritiek en hoongelach vanuit het vakgebied, maar anderzijds enthousiasme bij opdrachtgevers en bewoners. Het 'concept Brandevoort' maakte nationaal en internationaal school en droeg in niet onaanzienlijke mate bij aan de doorbraak van het neo-traditionalisme in de Nederlandse architectuur.

Brandevoort kwam niet uit de lucht vallen. Consumentgericht bouwen – het creëren van een woonwijk waar mensen zich geborgen en thuis voelen – was door de gemeente eerder al in de nieuwbouwwijk Dierdonk, een uitleglocatie aan de oostkant van de stad, als leidend principe toegepast. Hier bouwde Helmond een woonwijk in jaren '30 stijl, ruim opgezet, vrijwel uitsluitend twee-onder-een-kap- en vrijstaande woningen, in het midden- en hogere segment met veel groen en blauw.

DIERDONK

Jacqueline Klomp, projectmanager Brandevoort maar eerder ook nauw betrokken bij Dierdonk, over het ontstaan van deze wijk: "In 1976 kreeg Helmond in het kader van de Derde Nota Ruimtelijke Ordening de status van Groeistad, met een taakstelling om 10.000 woningen te bouwen in 10 jaar tijd. De groeistadopgave concentreerde zich in twee ruimtelijke uitbreidingen aan de oostzijde van de stad: Rijpelberg (in de jaren '70/'80 gerealiseerd) en Brouwhuis (jaren '80/'90). Het woningaanbod in beide nieuwbouwwijken was nogal eenzijdig, met een grote nadruk op woningen in de sociale sector. Kapitaalkrachtige bewoners met de ambitie om een volgende stap in hun wooncarrière te zetten, keerden de stad de rug toe en weken uit naar dorpen in de omgeving van Helmond.

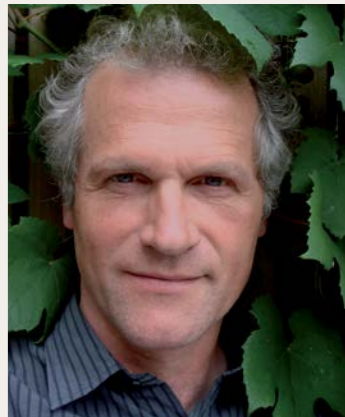

Voor de stad aanleiding om een nieuwe weg in te slaan. Met als uitgangspunt jaren dertig parkwijken, zoals die onder meer in Bussum en Zeist te zien zijn, zijn we aan de slag gegaan – dus veel ruimte, veel groen, veel water met veel vrijstaande woningen en tweekappers op grote kavels (17 woningen per hectare). De ambitie was een woonwijk te bouwen met een dorps karakter,

en met oog voor de wensen van bewoners – in die zin liepen we met Dierdonk vooruit op het consumentgericht bouwen zoals dat nu overal in het land gemeengoed is. Helmond schreef een prijsvraag uit voor het ontwerp van de nieuwbouwwijk, met als opdracht: maak een plan waarin landschapsarchitectuur, stedenbouw en architectuur nauw met elkaar zijn verweven. Wissing stedenbouw en ruimtelijke vormgeving won de prijsvraag, en op basis van dat plan ontwikkelden de gemeente en projectontwikkelaars in totaal 1700 woningen. En wat we veronderstelden kwam uit: van meet af aan was de wijk uitermate geliefd, de verkoop verliep zeer voorspoedig. De bouw startte in 1993 en eind 2001 was de wijk voltooid, en daarmee liepen we een paar jaar voor op het schema." Gertjan Vlot, supervisor architectuur bij Gemeente Helmond, noemt een van de succesfactoren de heldere stedenbouwkundige indeling van de wijk: "Dierdonk is opgezet in drie 'themadelen': Laanwonen, Waterwonen en Boswonen, die volgens de principes van Berlage (eenheid in verscheidenheid) samen zijn gevoegd tot een

JACQUELINE KLOMP, PROJECTMANAGER BRANDEVOORT MAAR EERDER OOK NAUW BETROKKEN BIJ DIERDONK.

GERTJAN VLOT, SUPERVISOR ARCHITECTUUR BIJ GEMEENTE HELMOND.

1. IN 1976 KREEG HELMOND DE STATUS VAN GROEISTAD, MET DE OPDRACHT OM 10.000 WONINGEN TE BOUWEN IN 10 JAAR TIJD. DE GROEISTADOPGAVE CONCENTREERDE ZICH IN RIJPELBERG EN BROUWHUIS. HET WONINGAANBOD WAS IN DIE WIJKEN NOGAL EENZIDIG. VOOR HELMOND AANLEIDING OM EEN NIEUWE WEG IN TE SLAAN, WAT LEIDDE TOT DIERDONK EN VERVOLGENS BRANDEVOORT.

2. ECOZONE DE VESTE BRANDEVOORT.

wijk met één gezicht. Die hechte eenheid is een gevolg van de organisatiestructuur vanuit de gemeente, met daarin een belangrijke rol voor supervisie: stedenbouwkundige Cornelis van der Ven waakte voor ontsparingen op stedenbouwkundig en architectonisch gebied. Hij toetste plannen en zag erop toe dat woonwensen van particuliere bewoners in overeenstemming waren met het beeldkwaliteitsplan. Van Dierdonk leerde de gemeente verder nog dat realisatie van woonwijken op deze schaal baat heeft bij projectteams die knopen doorhakken zonder eindeloos pingpongen met instanties. Geef ze verregaande bevoegdheden – dat komt de efficiency en slagvaardigheid ten goede.”

BRANDEVOORT

Brandevoort, de stadsuitbreiding in het kader van de VINEX, bouwde voort op de succesformule van Dierdonk. Aan de westzijde gesitueerd, aan

de Eindhovense kant, in een voormalig agrarisch gebied, kreeg consumentgericht bouwen hier wederom ruim baan, met wonen in verschillende sferen en Berlage's eenheid in verscheidenheid als leidend principe. De beeldtaal die is gekozen is geïnspireerd op traditionele architectuur met als referenties Oirschot en het vestingstadje Heusden. De receptuur van Dierdonk werd van de plank gehaald (ook hier een projectteam met verregaande bevoegdheden, plus een krachtige supervisor: tot 2002 Herman Mens, daarna Gertjan Vlot). Ook werd een beroep gedaan op enkele externe partijen die ook in Dierdonk actief waren, zoals Bouwfonds Woningbouw en het bureau Wissing. Nieuwkomer was het Duitse bureau van Rob Krier en Christophe Kohl. Krier maakte het Masterplan voor Brandevoort (1997), Wissing ontwierp op basis daarvan het stedenbouwkundig plan en Paul van Beek was verantwoordelijk voor de landschapsarchitectuur, dat

alles in samenwerking met Grontmij. Anders dan in Dierdonk zette Brandevoort in op hoge dichtheden (gemiddeld 35 woningen per hectare) in Dierdonk was dat nog 17 woningen per hectare. De hoogste dichtheid (50 woningen per hectare) is terug te vinden in de kern van de wijk, De Veste, iets minder dichte bebouwing concentreert zich in de wat ruimer bemeten Buitens (onder andere Schutsboom, Brand, Stepekolk) die als een krans rondom De Veste liggen (gemiddelde dichtheid 25 woningen per hectare).

POPULAIR BIJ EINDHOVENAREN

Hoewel bij de presentatie van de plannen in Helmond moest concurreren met andere VINEX-locaties in de omgeving, in het bijzonder Meerhoven in Eindhoven, scoorde de wijk uitstekend. “Op kijkdagen trok Brandevoort heel veel belangstelling, meer dan andere nieuwbouwplannen in de regio. We wisten toen dat

we goed zaten. Opvallend was ook de positieve respons vanuit Eindhoven, bewoners uit die stad omarmden de nieuwbouwwijk. In De Veste komt 40 procent van de bewoners uit Eindhoven. De nabijheid van het NS Station Brandevoort met een directe (oost-west) verbinding naar de Lichtstad en de A 270 aan de noordzijde maakten de wijk voor Eindhovenaren des te aantrekkelijker.”

GEMEENSCHAPSLEVEN

Gertjan Vlot was een van de bewoners die zich vestigde in De Veste. “De ambitie van Helmond was om een dorps milieu te creëren dat tegenwicht kon bieden aan de trek naar de omliggende dorpen, en daarin zijn we geslaagd. Bewoners wonen hier graag en ze manifesteren zich ook nadrukkelijk in het ‘dorpsleven’.” Brandevoort heeft een ongekend rijk gemeenschapsleven, bevestigd Jacqueline Klomp, eveneens woonachtig in Brandevoort. “De wijk heeft een voetbal-

3. DIERDONK.

4. MASTERPLAN DIERDONK.

5. DIERDONK.

6. STEPEKOLK TEN ZUIDEN VAN DE VESTE GELEGEN. STEPEKOLK VORMT DE OVERGANG VAN HET AGRARISCHE LANDSCHAP NAAR DE STEDELIJKE BEBOUWING IN HET HART VAN BRANDEVOORT.

7. MASTERPLAN BRANDEVOORT. IN HET HART DE VESTE, MET DAAROMHEEN DE BUITENS, WOONGEBIEDEN MET EEN EIGEN IDENTITEIT.

8. BRANDEVOORT. MARKTHAL.

“EEN GEMOEDELIJKE STAD ZONDER VEEL KAPSONES”

GER DE WILDE

BRANDEVOORT DE VESTE.

Woonpartners is een woningcorporatie in Helmond. In die hoedanigheid zijn we verantwoordelijk voor een groot aantal bouwprojecten in de stad. Een aantal van deze projecten is beeldbepalend en dragen bij aan de ‘sfeer’ van de stad Helmond. Woonpartners en gemeente hebben hun best gedaan kwaliteit te leveren, bouwkundig maar ook in architectuur. In een stad als Helmond kan dat in goed overleg. Met soms informele, korte lijnen tussen bestuurders kunnen veel zaken geregeld worden. Dat is meteen de kwaliteit van de stad Helmond. Geen oeverloze vergaderingen maar korte lijnen en snelle besluiten.

Dat heeft tot opmerkelijke initiatieven en projecten geleid die de aandacht vanuit het hele land hebben getrokken en ook vaak gekopieerd zijn.

HELMOND EEN VOORBEELD VOOR ANDERE STEDEN

Wie kent Brandevoort niet? Een VINEX locatie waar kwaliteit van het wonen voorop stond. Gestart in de tijd dat andere steden en dorpen hun uitbreidingen realiseerde in troosteloze eentonige straten. Je zou kunnen zeggen dat het Helmondse model bij andere steden de ogen geopend heeft. De sfeer van Brandevoort zien we steeds vaker terug. Dit is maar een van de vele voorbeelden die de stad te bieden heeft. Andere zijn het oude en nieuwe theater Het Speelhuis, cultuurcentrum De Cacaofabriek, de herstructurering van de binnenstad, etc. Allemaal voorbeelden waar door andere steden soms met jaloerse blik naar gekeken wordt.

HELMOND, EEN STAD DIE WERKT AAN DE TOEKOMST

Als ik naar de stad kijk dan zijn er veel leuke, interessante plekken en gebouwen. Wat mij het meeste aanspreekt is het Havenplein met zijn vele terrasjes op een lekkere zomeravond. Alom gezelligheid en een vriendelijke sfeer van ‘Hellemonders’ die elkaar allemaal kennen en elkaar hier graag ontmoeten.

Dit is in het kort een beschrijving van het Helmond zoals ik dat beleef. Een kleine stad, gemoeidelijk zonder veel kapsones. Niet bij de pakken neerzitten maar werken aan de toekomst. Met deze mentaliteit moet die toekomst er wel goed uitzien.

Mijn advies aan alle Helmonders: Zet deze lijn door, blijf gaan voor kwaliteit op het gebied van wonen maar ook op het gebied van samenleven.”

Ger de Wilde, algemeen directeur Woonpartners.

vereniging, er zijn diverse koren, een carnavalsvereniging, bewoners organiseren ontzettend veel, zoals kindervakantieweken enz. Ik heb op diverse plekken in Helmond gewoond maar nergens heb ik zo’n rijk sociaal leven meegemaakt. Met als jaarlijkse hoogtepunt de kerstmarkt Dickens Night, kleinschalig begonnen, maar dat evenement trekt nu ieder jaar zo’n 25.000 bezoekers.”

De eigenzinnigheid van de gemeente Helmond en de vasthoudendheid – die dan op termijn positief uitpakt – blijft verrassen. Vlot komt met een voorbeeld en vertelt dat ‘het wonen over twee verdiepingen’ in De Veste door makelaars werd weggelachen. “Dat wordt niks! We hebben toch doorgezet en die indeling is nu een succes gebleken. Die extra hoge woningen – dat levert leuke woonvormen op, heb ik zelf als bewoner van een van die ‘hoge huizen’ ervaren. Je hebt extra ruimte voor werken aan huis, en meer speelvierkante meters voor de kinderen. Vandaar ook dat De Veste ondanks het stedelijk karakter met hoge dichtheden toch heel veel jonge gezinnen trekt. Met kindvriendelijke woningen, en een kindvriendelijke omgeving waarvan de gesloten bouwblokken zijn voorzien van een binnenruimte die zich goed leent voor spelen. Het is er veilig fietsen voor kinderen.”

De toestroom van gezinnen vereiste ook de nodige onderwijshuisvesting. Brandevoort heeft twee permanente en twee semi-permanente basisscholen. Een derde basisschool is in aanbouw. Binnenkort wordt een middelbare school opgeleverd.

VERTRAGING

De bouwactiviteiten in de wijk zijn, zoals in het hele land, ook hier vertraagd door de crisis. Sinds de bouwstart in 2000 zijn in Brandevoort 3500 woningen gerealiseerd. Dat moeten er in totaal 6000 worden. Inmiddels is het ontwikkeltraject opgerekt van 2017 naar 2028. Ondanks deze vertraging houdt de gemeente vast aan de principes zoals die van meet af aan in de ontwikkeling van de wijk leidend zijn geweest. Brandevoort is een compositie waar de onderdelen op elkaar zijn afgestemd, zegt Vlot: “Afwijkingen van het beeldkwaliteitsplan willen we niet want dat gaat ten koste van de bereikte samenhang en kwaliteit. Bovendien biedt het beeldkwaliteitskader voldoende flexibiliteit om in te spelen op veranderingen in de vraag.”

Vooroplopen is nog steeds ons vak!

Met Dierdonk en met Brandevoort liepen we voor op het gebied van consumentgericht bouwen. Dit leidde tot mooie en geliefde wijken. En op dat resultaat zijn we trots.

Vandaag de dag laten we ons nog steeds inspireren door consumenten en gaan we zelfs een stapje verder met consument gericht bouwen. Nog voordat we een potlood op papier zetten, gaan we in gesprek met de toekomstige bewoners en bewoonsters, met als belangrijkste vraag:

Hoe wil je wonen?

Dan pas gaan de aan de slag met een stedenbouwkundig plan. Na iedere stap in het proces vragen we de doelgroep of we op de goede weg zitten.

Zo betrekken wij toekomstige bewoners al vanaf het prille begin bij het project. Want zij spelen de belangrijkste rol in het uiteindelijke succes van het project.

Wil je weten op welke manieren we iedereen betrekken bij onze plannen, bel dan gerust T 0180 613144.

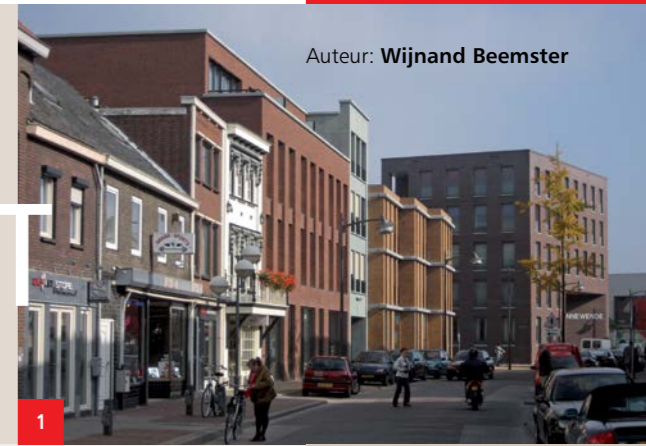
wissing

VOORBEELDIGE WIJKVERNIEUWING

BINNENSTAD OOST + HELMOND WEST

Auteur: Wijnand Beemster

“HIER KOMT HET ALLEMAAL SAMEN.” EDWIN VAN RENTERGHEM STAAT OP TOLPOST, EEN PRACHTIG AANGELEGDE, FONKELNIEUWE OVAALVORMIGE ROTONDE, OP DE KOP VAN DE HEISTRAAT IN BINNENSTAD OOST, EEN HERSTRUCTURERINGSWIJK DICHT TEGEN HET CENTRUM VAN HELMOND.

Links staat de trotse nieuwbouw van De Fonkel, een Wijkhuis BredeSchool, met aan de overkant van de straat een nieuw, meelaags appartementencomplex met diverse appartementen en drie stadswoningen. En even verderop zien we de lintvormige Heistraat, de economische slagader van de wijk, die vanouds het achterland van Helmond verbindt met de Markt, het hart van de stad. Fijnmazige interventies (sloop, nieuwbouw en gevelverbetering) hebben deze straat na jarenlange neergang omgetoverd tot een aantrekkelijke winkelstraat. Op de hoek Tolpost en Pastoor van Leeuwenstraat staat ook nog religieus erfgoed, de Sint Jozefkerk en een parochiegebouw, beide hebben deels een nieuwe functie gekregen.

Wat hier nu samenkomt? Van Renterghem somt op: “Verbetering van de sociale cohesie, door De Fonkel, en upgradering van de wijkeconomie, zie de Heistraat, voorts de aanpak van de infrastructuur en de openbare ruimte, met hier als voorbeeld de aanleg en inrichting van de rotonde Tolpost, voorts het behoud van wat waardevol is en tenslotte de woningdifferentiatie – zie het appartementencomplex en de andere nieuwbouwwoningen hier in de buurt.”

“Het gaat in Binnenstad Oost niet alleen om de stenen, maar om veel meer, vandaar een integrale aanpak,” zegt Van Renterghem. “Dat is het uitgangspunt van de al tien jaar durende herstructurering die hier in Binnenstad Oost tot op de dag van vandaag voortduurt. En die we ook hanteren voor Helmond West, elders in de stad.”

HISTORIE

Binnenstad Oost heeft een lange historie. Na introductie van de Woningwet (1901) werden hier, in het gebied tussen de oude linten, de Heistraat en de Molenstraat, woningen gebouwd om de toestroom van vooral nieuwe inwoners te huisvesten die afkwamen op de industrie die zich langs de Zuid Willemvaart concentreerde. Helmond had behoefte aan extra woningen want de stad maakte in de twintigste eeuw een explosieve groei door, van 12.000 tot ruim 80.000 inwoners. Nieuwbouwen dus. En dat begin

twintigste eeuw vooral in Binnenstad Oost. De nieuwbouwgolf kwam in een stroomversnelling door de oprichting van woningbouwverenigingen. In de twintiger jaren van de vorige eeuw realiseerden deze verenigingen de eerste planmatige woningbouwcomplexen (niet alleen in Binnenstad Oost maar ook in Helmond West). Een en ander ingekaderd in een heus structuurplan, het ‘uitbreidingsplan der Gemeente Helmond’ (1912), van A. Otten. Was daarvoor nog het landschapelijk patroon de basis van nieuwbouw, na het structuurplan van Otten werden woningbouwplannen, qua architectuur en qua stedenbouw, als samenhangende woningbouwcomplexen ontworpen en gerealiseerd, met als leidend principe de tuinstadgedachte. Haaks op de bestaande linten werden in noord-zuid richting verlopende nieuwe straten aangelegd en daarbinnen werden dan nog weer nieuwe of bestaande paden doorgetrokken en toegevoegd. Binnen het stratenplan ontstonden afzonderlijke buurten, onder andere Sassenbuurt en Dierenbuurt, elk met een eigen signatuur, maar wel met de tuinstadgedachte als bindend element.

GEMEENSCHAPSGEVOEL

Bewoners voelden zich sterk verbonden met hun buurt. Dat gemeenschapsgevoel werd nog versterkt door bijvoorbeeld de bijzondere en zeer karakteristieke poortgebouwen, en door het delen van collectieve voorzieningen, zoals een badhuis, buurthuizen, school en kerk. De buurtgerichte stedenbouw maakte van Binnenstad Oost een mozaïek van tuindorpen. Die vaak slecht bereikbaar waren ook door de talloze, vaak storende aanvullingen en vernieuwingen uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Van Renterghem: “De straten zijn veelal haaks op de oost-west lopende linten aangesloten en dus overwegend noord-zuid gericht waardoor er een knip ontstond in de relatie van Binnenstad Oost met het centrum van Helmond. Wat nog werd versterkt door aanvullingen uit latere periodes.” Herstel van de relatie met het centrum was dan ook een van de oogmerken van de herstructurering van Binnenstad Oost (en Helmond West).

Maar de echte aanleiding zat dieper: Binnenstad Oost was in de tweede helft van de twintigste eeuw sociaal-economisch in een neerwaartse spiraal terecht gekomen.

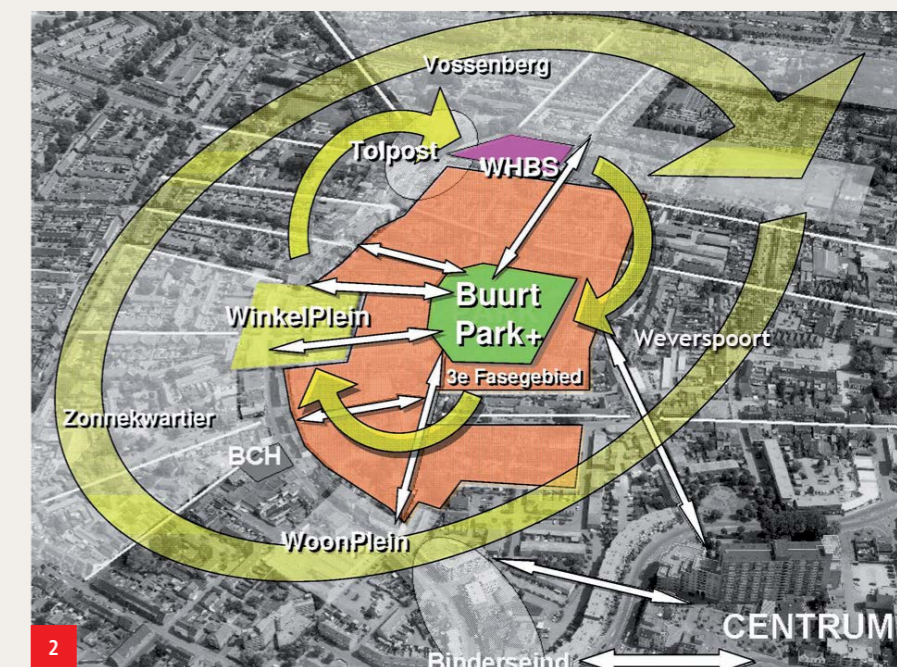
NEERWAARTSE SPIRAAL

Helmond was een stad van petten en hoeden, zegt Van Renterghem. “De hogere en middenklassen – de hoeden – woonden aan de westkant van de stad, over het kanaal, en aan de oostkant, in Binnenstad Oost, huisden de lagere sociale klassen, de petten. Met de teloorgang van de metaal- en textielindustrie in Helmond hoopten de problemen zich op in de kwetsbare pettenbuurten. Binnenstad Oost, maar ook Helmond West kampten met sociaal-maatschappelijke, economische en fysieke problemen: een onevenwichtige bevolkingssamenstelling, hoge werkloosheid (30 procent van de bevolking in Binnenstad Oost was werkloos, in de jaren ‘70 van de vorige eeuw), het opleidingsniveau was laag, net als het gemiddeld inkomen, en de wijk had weinig voorzieningen, en ging gebukt onder een extreme druk op de openbare ruimte door de sterk toegenomen automobiliteit.”

1. DE HEISTRAAT, DE ECONOMISCHE SLAGADER VAN BINNENSTAD OOST.
2. BINNENSTAD OOST MET DAARIN DE ANKERPUNTEN.

EDWIN VAN RENTERGHEM.

GROTE STEDENBELEID

De noodzakelijk wijkverbetering – Helmond kende geen apart programma voor de stedelijke vernieuwing – werd onderdeel van het gemeentelijk ‘Meerjaren Ontwikkelingsprogramma’ (14 oktober 1999), dat in het kader van het Grote Stedenbeleid was opgesteld. In oktober 2000 werd een Programma van Eisen ten behoeve van het wijkontwikkelingsplan (WOP) door de gemeenteraad vastgesteld. Het WOP steelt op een integrale aanpak met vier beleidssporen: sociaal maatschappelijk (gevarieerde bevolkings-samenstelling, upgradering voorzieningenstructuur); ruimtelijk fysiek (sloop en ver/nieuwbouw gebouwen en aanpak openbare ruimte); wijk-economie (toegesplitst op de Heistraat); en beheer en handhaving (toezicht op naleving van de regels).

VOSSENBERG

Het ontwerpteam van Helmond (de stad heeft zes stedenbouwers en twee landschapsarchitecten in dienst) ging aan de slag om de contouren neer te zetten van de herstructurering. Input leverden

ateliers met bewoners en externe deskundigen. Helmond koos voor een gefaseerde aanpak. De eerste fase behelsde de herstructurering van de Dierenbuurt – de buurt kreeg allereerst een nieuwe naam: Vossenbergh. 100 woningen in de buurt zijn ingrijpend gerenoveerd, 400 woningen gesloopt en 400 woningen ‘teruggebouwd’. Onderdeel van Vossenbergh – een ontwikkeling van woningbouwcorporatie Woonpartners in samenwerking met Janssen de Jong – is het eerder genoemde Wijkhuis-BredeSchool De Fonkel, een icoon voor de buurt die – in een vroeg stadium gebouwd – als vliegwiel fungeerde voor de verdere ontwikkelingen. De architectuur van De Fonkel onderscheidt zich van de rest van de buurt onder andere door een indrukwekkende colonnade entree. Over de architectuur die nadrukkelijk steelt op de principes van Ebenezer Howard en zijn tuinstadvisie zegt Van Renterghem:

“De architecten die in Vossenbergh aan de slag gingen, De Loods, INBO, Magis Van den Berg, kregen van ons geen beeldkwaliteitsplan mee. Maar wel een richtlijnen- en inspiratiekader. Over bijvoorbeeld de gevelindeling, materiaalgebruik, parkeren (veelal op eigen terrein), dakvorm, en oriëntatie van de woningen. Belangrijk was ook dat de nieuwbouw aansloot bij de bestaande tuinstadarchitectuur, zoals de oude poortgebouwen die grotendeels intact zijn gebleven.” En die niet al te strikte oekaze van de gemeente pakte goed uit. Binnen de aangegeven kaders is een indrukwekkende buurt ontstaan met als een van de hoogpunten het Wezelplein, een brede groene zone die zich als een wadi uitstrekt (met in het groen hier en daar speelvoorzieningen), en die aan weerszijden wordt begrensd door aaneengesloten, drielaagse woningbouw. Met op de kopse kant een mooie afsluiting in de vorm van een poortgebouw. Brugvormige kunstwerken verbinden de beide zijden van de wadi.

ZONNEKWARTIER

Een ingrijpende metamorfose onderging ook de Sassenbuurt, gelegen ten noorden van de Heistraat. Ook deze buurt kreeg een nieuwe naam en heet nu Zonnekwartier. Hier zijn

300 woningen gesloopt en 300 teruggebouwd. De helft voor huur de andere helft voor verkoop. Zo’n verdeling in huur en verkoop is ook de vuistregel voor de andere buurten van Binnenstad Oost. Dat is een duidelijke breuk met het verleden: in 1996 was 23 procent van de binnenstad bewoners woningeigenaar, de rest huurde de woningen.

De nieuwbouw van Zonnekwartier is ontworpen door AWG/bOb van Reeth, in opdracht van Adriaans Bouwgroep, Hurks Bouw en Vastgoed BV en woningbouwvereniging Volksbelang. De wijk heeft een wat meer stedelijk karakter dan Vossenbergh waar de tuinstad filosofie overheerst. In Zonnekwartier zijn drie pleinen aangelegd, waaronder het To Hölscherplein – een nieuwe naam, zegt Van Renterghem. Voorheen Sassenplein, een plek waar ‘local hero’ Willy van der Kuijlen is opgegroeid.

WEVERSPARK

Aan de zuidkant grenst het Zonnekwartier aan de Heistraat, de volgende fase van de herstructurering: deze straat is grondig opgeknapt. Bestaande panden zijn vervangen door nieuwbouw, oude gevels werden gesloopt en maakten plaats voor nieuwe, eigentijdse façades. Het breed palet van herstructureringsmaatregelen in de Heistraat heeft de upgradering van Binnenstad Oost als geheel een enorme boost gegeven. Retail aan de Heistraat krijgt straks nog extra ruimte op het Winkelplein, het commerciële hart van de straat. Dit plein is een van de ankerpunten in Binnenstad Oost. Lidl opent hier een vestiging. Van Renterghem parkeert zijn auto op de plek waar het Winkelplein gaat komen. De locatie grenst aan een nu nog weids en leeg gebied – een pauzeland dat op een bestemming wacht. Maar die bestemming is er al wel. Hier gaat Helmond het Weverspark aanleggen, een openbare ruimte in Engelse landschapsstijl, met veel gras, glooiende heuvels en lage begroeiing (heesters). Het park – onderdeel van de buurt Weverspoort (de vierde fase van de wijkvernieuwing in Binnenstad Oost) – is net als het Winkelplein ook een van de ankerpunten van

Binnenstad Oost. De infrastructuur van het park wordt ingezet om de hiervoor al geconstateerde verstoringen en barrières in het stratenpatroon (met name de gebrekkige oost-westelijke doorloop van Binnenstad Oost) te verbeteren; licht slingerende parklanen – in een assenstructuur met een centraal plein aangelegd – zorgen voor een natuurlijke aantakking op het stratenpatroon van de wijk, van noord naar zuid, en van west naar oost, en omgekeerd.

DE AMSTERDAMSE SCHOOL

Voor de ontwikkeling van Weverspoort is een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen Gemeente Helmond, en de corporaties Volksbelang en Woonpartners. De woningcorporaties hebben hiervoor de Wijkontwikkelings Maatschappij (WOM) opgericht. Die stap is een breuk met de andere wijkontwikkelingen van Binnenstad Oost, waar telkens met een van deze twee woningcorporaties is samengewerkt. Weverspoort breekt ook met de nadrukkelijke tuinstadarchitectuur. WOM omarmt de Amsterdamse School als leidraad in het ontwerp van de woongebouwen in deze buurt. Het eerste woningblok in dit idioom, gesitueerd op een steenworpafstand van het nieuwe Winkelplein, is reeds gerealiseerd. Bureau Van de Ven Frenken Onstenk tekende voor de architectuur.

HELMOND WEST

Binnenstad Oost is hard op weg naar een afrondende fase. De tweede wijkvernieuwing die Helmond op de agenda heeft, Helmond West, is wat minder ver gevorderd. Met dezelfde ambtelijke organisatie als in Binnenstad Oost, via dezelfde lijnen en aanpak (en dezelfde mensen) wordt hier gewerkt aan een ingrijpende herstructurering. Dit is een belangrijke succesfactor. Programma-manager Paul Spruijt van het Projectbureau Helmond is de spin in het web. Hij is al ruim 10 jaar verantwoordelijk voor de inhoud en het proces van deze herstructureringprojecten. Draagvlak en betrokkenheid bij alle interne en vooral externe participanten is hierbij cruciaal. Van Renterghem: “Binnenstad Oost en Helmond

3. DE FONKEL, EEN WIJKHUIS BREDESCHOOL.

4. DE TOLPOST EN OMGEVING MET HET WIJKHUIS, KERK EN HET APPARTEMENTENCOMPLEX IN AMSTERDAMSE SCHOOL STIJL.

5. HET WEZELPLEIN IN VOSSENBERGH, EEN BREDE GROENE ZONE DIE ZICH ALS EEN WADI UITSTREKT.

6. VAN DEN DUNGENSTRAAT WEVERSPOORT.

“HERSTRUCTURERING
HEISTRAAT
HEEFT DE
UPGRADING
VAN BINNEN-
STAD OOST
EEN ENORME
BOOST
GEGEVEN.”

HET TO HÖLSCHERPLEIN IN ZONNEKWARTIER, VOORHEEN HET SASSENPLEIN IN DE SASSENBUURT.

West hebben dingen gemeen. Beide zijn ontstaan begin negentiende eeuw, met een min of meer een gelijke samenstelling van de bevolking (petten) en dezelfde problemen in het laatste kwart van de vorige eeuw. Tot zover de overeenkomsten. Binnenstad Oost is een overzichtelijke herstructurering. De wijk heeft een duidelijke begrenzing en een heldere verdeling in buurten. In Helmond West is dat totaal anders. De interventies zijn hier veel minder gericht op gefaseerde buurtherstructurering (met sloop en ver/nieuwbouw van woningen en verbetering van de openbare ruimte en infrastructuur). De maatregelen zitten op meer niveaus, ook op bovenwijkeniveau." Van Renterghem pakt een plattegrond uit het Masterplan Helmond West (zie bovenstaande afbeelding – red.). "De woningbouwopgave was beperkt. Zo'n 100 woningen zijn gesloopt, en circa hetzelfde aantal wordt teruggebouwd, onder andere in het Hertoghof, vlakbij een oud patronaatsgebouw dat een nieuwe functie krijgt: bedrijvent centrum voor startende ondernemers." Net als in Binnenstad Oost is ook in Helmond West een Wijkhuis Brede School gebouwd, een ontwerp van Thomas Rau. Een bijzondere interventie behelste de upgradering van

het winkelgebied aan de Mierloseweg, een van de oude linten die het buitengebied aan de westkant van de stad met de Markt verbindt. De winkelconcentratie – het zogeheten Combi centrum – werd opnieuw ingericht (klinkers in plaats van asfalt, meer groen, meer ruimte voor voetgangers, meer zitbanken, meer autoparkeerplekken, en een duidelijke markering van het begin en het einde van het Combi centrum). En dan is er nog de doorsteek van stedelijke ring, de bovenwijkse ingreep. Van Renterghem: "Een van de nog ontbrekende schakels in de stedelijke ring is de doorloop in Helmond West. De vraag was: maken we gebruik van bestaande infrastructuur door de wijk of maken we een nieuw tracé. Helmond heeft voor het laatste gekozen. In beide gevallen was sloop van circa 60 woningen onvermijdelijk. Vanaf de Europaweg tot aan de Heeklaan, aan de overkant van het spoor, wordt de Kasteelherenlaan, het zogeheten BuitenOm Tracé, aangelegd. Voor de wijk een prima maatregel die verkeersoverlast in Helmond West sterk reduceert."

GOORLOOPZONE

De nieuwe Kasteelherenlaan vormt een begrenzing van de vijfde grote interventie in Helmond West, ook weer met een bovenwijken karakter: de Goorloopzone, een 100 tot 200 meter breed en circa 1,25 kilometer lang stadspark dat de natuurgebieden Groot Goor in het zuiden en Warande en Croy verbindt. Dit park dat groen en blauw combineert heeft meerdere functies. Het vormt een ecologische verbinding, is tegelijkertijd van belang als waterberging en fungeert als recreatieve noord-zuid verbinding. Tegelijkertijd kan in dit gebied gebruiksgroen voor Helmond West worden gesitueerd – en daar heeft deze wijk behoefte aan: meer openbaar groen.

"INTERVENTIES IN HELMOND WEST MINDER GERICHT OP SLOOP EN VERNIEUWBOUW"

WIJKHUIS BREDE SCHOOL IN HELMOND WEST, ONTWERPEN DOOR THOMAS RAU.

Vakmensen werken met Troelstra & de Vries

Alsan. Duurzame kunststofharsafwerking voor vloeren en daken met briljante toepassingsmogelijkheden.

Als vakman kent u de bitumineuze dakrollen van Troelstra & de Vries. Omdat die al sinds 1930 behoren tot de beste in de markt. Door aansluiting bij de Soprema Group kan Troelstra & de Vries u ook andere, perfecte oplossingen voor vloeren en daken aanbieden, zoals Alsan. Een modulair systeem op basis van PMMA, epoxy en polyurethaan. Kunststofhars-systemen met vliesbewapening, kleurfinish, structuurbedekking en instrooimaterialen. Echter ook perfect voor oppervlakken van parkeergarages, balkons, galerijen en terrassen. Verkrijgbaar in alle RAL kleuren biedt Alsan 1001 creatieve mogelijkheden.

- ✓ **Supersnelle verwerkingstijd**
- ✓ **Duurzame kracht en bescherming**
- ✓ **Extreme waterdichtheid en flexibiliteit**
- ✓ **Gegarandeerd lange levensduur (ETA005)**
- ✓ **Onbeperkt creatieve mogelijkheden**
- ✓ **Eén aanspreekpunt voor al uw vragen bij Troelstra & de Vries**

Altijd de juiste dakoplossing binnen handbereik?
Vraag gratis de productmap aan via info@troelstra-devries.nl of +31 (0)515 53 30 00.

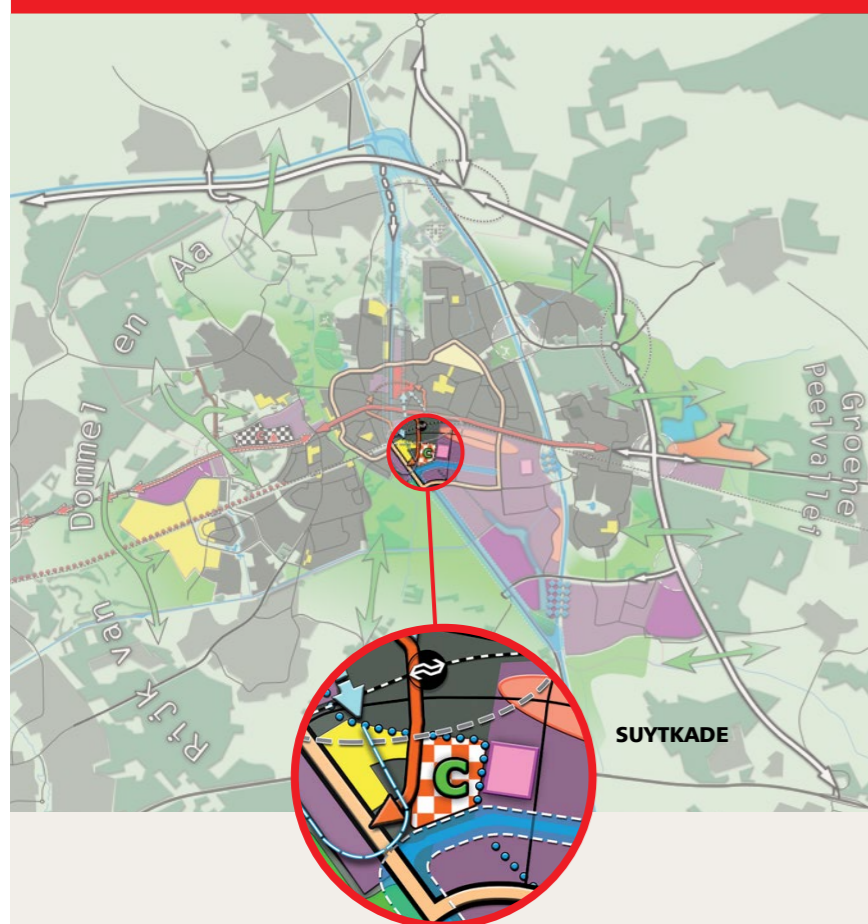

TRANSFORMATIELOCATIES IN HELMOND

BOUWEN OP VOORMALIGE INDUSTRIETERREINEN

BIJ DE STADSONTWIKKELING VAN HELMOND SPEELT DE HERONTWIKKELING VAN VOORMALIGE INDUSTRIETERREINEN EEN PROMINENTE ROL. SUYTKADE IS EEN VAN DE GROOTSTE EN MEEST IN HET OOG SPRINGENDE VOORBEELDEN VAN ZO'N TRANSFORMATIELOCATIE.

Nabij het centrum, nabij het station en nabij het water: dat zijn de drie grote kwaliteiten van transformatielocatie Suytkade. Wie Suytkade te voet verkent, ervaart in volle omvang de dimensies van het voormalige Hatéma-terrein, waar eens de textielindustrie glorieerde. Tussen de uiterste zuidpunt van het plangebied, de rotonde waaraan het sport & wellnesscomplex Fitland XL ligt, en de Cacaofabriek, een nieuw cultureel centrum naar plannen van cepezed gelegen aan de noordelijke punt van de Kanaalboulevard, liggen zo'n 600 meter, deels al heringericht, Hatéma-terrein. Links en rechts van de Kanaalboulevard waaiert het plangebied Suytkade uit, 25 hectare groot (waarvan 2 hectare water), gepositioneerd tussen Zuid-Willemsvaart en Industriehaven, de Annawijk en het Station. Daarmee is Suytkade in feite een onderdeel van de spoorzone en de centrumzone. Wat de dimensies van Suytkade nog eens onderstreept zijn de forse bouwvolumes die er zijn gerealiseerd: behalve Fitland, de herontwikkelde Cacaofabriek en het onderwijscomplex Groene Campus, staan in de verbrede Zuid-Willemsvaart de twee Waterburchten Doeverode (35 appartementen) en Amerlingen (76 appartementen). Langs en nabij de Kanaalboulevard vormen woonblokken van vijf en zes bouwlagen hoog langgerekte straatwanden, gevat in een zelfbewust baksteenclassicisme.

1. AAN DE ZUIDZIJDE VAN SUYTKADE IS HET SPORT & WELLNESSCOMPLEX FITLAND XL GEREALISEERD. DIT COMPLEX OMVAT EEN HOTEL MET 138 KAMERS, DE NIEUWE STEDELIJKE SPORHAL, FITNESS, WELNESS (INCLUSIEF SAUNA), BOWLINGBANEN EN CONGRES EN FEESTZALEN. HET WORDT EEN BELANGRIJKE STEDELIJKE EN REGIONALE VOORZIENING. IN DE NABIJE TOEKOMST ZAL NOG UITBREIDING PLAATSVINDEN.

2. WATERBURCHTEN DOEVERODE EN AMERLINGEN, WONEN AAN HET WATER.

FOOD TECHNOLOGY PARK BRAINPORT

Het nieuwe Helmondse stadsdeel Suytkade wordt herontwikkeld door de Grond Exploitatie Maatschappij Suytkade (GEM Suytkade), een samenwerking van de gemeente Helmond en de Van Wijnen Groep. Op het voormalige Hatéma-terrein bouwt de GEM 850 woningen, sport- en leisurevoorzieningen (Fitland), cultuur (Cacaofabriek) en onderwijs (Groene Campus). Ook op Suytkade: het Food Technology Park Brainport. Dit centrum voor de food processing industrie is een integraal onderdeel van de planvorming van Suytkade. Op 4,8 hectare grond ontstaat de komende jaren een concentratie van technische demonstratielijnen, bedrijfshuisvesting, onderwijsinstellingen, een leerwerkfabriek, laboratoria, een 'seed fund' faciliteit en praktijkgerichte opleidingen in de food sector. De al gerealiseerde Groene Campus is onderdeel van de Food Technology Park Brainport.

STAAL EN STOF

Wie het breed aanvliegt, zou kunnen beweren dat Helmond het voormalige Hatéma-terrein en andere transformatielocaties te danken heeft aan de stadsrechten die de stad rond 1232 ontving.

Het verlenen van de stadsrechten was de opmaat voor de 'stad van staal en stof' die Helmond later werd, met metaal- en linnennijverheid die in de negentiende eeuw opschaalde van kleine bedrijfjes en thuisweverijen naar werkhallen en fabrieken. En er kwam een derde industriepoot bij: de voedingsmiddelenindustrie, onder andere met Edah en de Cacaofabriek. Dat opschalen gebeurde langs de Zuid-Willemsvaart, in 1835 aangelegd. Hier vestigden zich onder andere Hatéma, Vlisco, de Nederlandsche Cacaofabriek, Begemann, Obragas, Koninklijke Textiel Fabrieken J.A. Raymakers & Co en andere bedrijven. Toen de textielindustrie in de jaren '60 onderuit ging, begon ook de vrije val voor bedrijven langs het kanaal. Hatéma, de Helmondsche Textiel-Maatschappij, is daar een exponent van. Cor Steijn, de gemeentelijke projectdirecteur van de GEM Suytkade: "Juist wat voor de stad een achterstand was – grote bedrijventerreinen midden in de stad – hebben we weten om te vormen tot een pluspunt."

MASTERPLAN SUYTKADE

Het programma voor Suytkade wordt gerealiseerd binnen de contouren van het Masterplan

PROJECTGEGEVENS

Opdrachtgever: Grond Exploitatie Maatschappij Suytkade (combinatie gemeente Helmond en Van Wijnen Groep B.V.).

Masterplan: Soeters Van Eldonk architecten.

Architecten: Architectenbureau Visser en Bouwman, Hoen Architecten, Soeters Van Eldonk architecten, cepezed, Bedaux de Brouwer Architecten, Poose & Timmermans architecten, BO2 architectuur en stedenbouw, LX Architecten, Mulleners & Mulleners architecten, Inbo Eindhoven, Best Architecten, Van de Ven Franken Onstenk en DSA stedenbouw.

Suytkade dat Sjoerd Soeters in 2004 voor Suytkade tekende. Bij de ontwikkeling staat een goede verbinding met het stadscentrum van Helmond voorop. Hemelsbreed ligt de binnenstad met zijn kernwinkelvegebied niet ver weg, maar de Zuid-Willemsvaart, de spoorlijn Eindhoven-Venlo en de Engelseweg verhinderen een organische aanhechting.

Fundament van het plan van Soeters zijn dan ook twee assen die vanaf de rotonde in de zuidpunt van Suytkade richting spoorlijn en stadscentrum lopen: de Kanaalboulevard en de Suytboulevard. Met de Kanaalboulevard anticipeert Soeters op de toen nog bestaande mogelijkheid dat het centraal station van Helmond verplaatst zou worden naar het westen richting Zuid-Willemsvaart. Om het Masterplan en de realisatie van Suytkade niet

op te hangen aan dit mogelijke scenario, tekent Soeters ook de Suytboulevard, die het plangebied via de aangrenzende Annawijk verbindt met het bestaande hoofdstation van Helmond en het achtergelegen stadscentrum.

De GEM wenst in Suytkade een divers programma met wonen en werken en centrale voorzieningen op het gebied van onderwijs, leisure, sport en cultuur. Functies die niet concurreren met het centrum, maar een aanvulling vormen. In de eerste plannen gaat het om 1.100 woningen, 25.000 vierkante meter kantoren en 30.000 vierkante meter leisure voor de 25 hectare plangebied. Voor het wonen denkt de GEM aan doelgroepen die niet in eerste instantie woonruimte ambiëren in de wijken Brandevoort of Dierdonk, zoals starters en senioren. De gemeente Helmond

hecht daarnaast bijzonder veel waarde aan de vestiging van het Food Technology Park Brainport, inclusief de onderwijsinstelling Groene Campus. Soeters schaaft het programma in drie afgebakende segmenten binnen het plangebied. In de V-vormige ruimte tussen de twee hoofd-assen voorziet Soeters een hoogstedelijke invulling met wonen en werken, architectonisch vorm te geven als een uitbreiding van het centrum, met forse volumes van vijf tot zes bouwlagen. Aan de westzijde, langs de Zuid-Willemsvaart, biedt een verbreding van het kanaal ruimte voor een aantal waterburchten. Ten oosten van de Suytboulevard voorziet Soeters een invulling met bedrijven die functioneel en in hoogte aanschurkt tegen het bestaande industriegebied Hoogeind.

AANPASSINGEN

De crisis trekt ook op de plannen voor Suytkade een wissel. Op het voormalige Hatéma-terrein daalt na 2008 het bouwtempo. Er komen diverse wijzigingen op het masterplan. Vastgehouden

wordt aan het uitgangspunt om Suytkade tot volwaardig onderdeel van het centrum te laten uitgroeien, maar er komt meer flexibiliteit in het programma en de fasering, om zo in te spelen op de sterk veranderde kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte. De gemeente en Van Wijnen besluiten daarom om meer grondgebonden woningen te bouwen en het stedenbouwkundige plan meer te openen naar de Annawijk, in de vorm van twee gebogen rooilijnen die zorgen voor een visuele verbinding naar het aangrenzende Annaparkje.

De braakliggende bouwlocaties in Suytkade worden deels ingericht met tijdelijk groen, Soet op Suyt geheten. Met fruitbomen (Arcadestraat), bloemenvelden en plukfruit langs de Kanaalboulevard, een wandelroute met plukfruit en een verplaatsbare 'nomadische tuin' met stadslandbouw, worden deze wachtlanden tijdelijk benut. De gemeente hoopt zo werkverbanden te scheppen van de belanghebbenden in Suytkade, zoals De Groene Campus, Fitland en de bewoners.

3. STEDENBOUWKUNDIG PLAN SUYTKADE 2014.
4. VOGELHUISJES OP PALEN OP SOET OP SUYT.
5. SUYTKADE BY NIGHT.
6. GROENE CAMPUS MET OP DE ACHTERGROND WATERBURCHTEN DOEVERODE (ARCHITECTENBUREAU VISSER EN BOUWMAN) EN AMERLINGEN (ARCHITECTENBUREAU MULLENERS + MULLENERS).
7. AAN DE NOORDKANT VAN SUYTKADE LIGT HET WOONBUURTJE GROENKWARTIER. BEDAUX DE BROUWER ARCHITECTEN REALISEERDE HIER EEN ENSEMBLE VAN PATIOWONINGEN, KADEWONINGEN EN STARTERSWONINGEN IN BAKSTEEN. OP DE VOORGROND HET OPNIEUW AANGELEGDE RIVIERTJE DE AA.
8. OP DE NOORD WESTELIJKE PUNT VAN SUYTKADE IS DE NEDERLANDSCHE CACAOFABRIEK HERBESTEMD TOT CULTUURCLUSTER, NAAR PLANNEN VAN CEPEZED IN OPDRACHT VAN DE GEMEENTE. DE CACAOFABRIEK HUISVEST ONDER MEER EEN POPPODIUM, EEN FILMHUIS, TENTOONSTELLINGSRUIMTE, LOKALE OMROEP, HORECA EN WERKRUIMTES VOOR BEDRIJVEN IN DE CREATIEVE INDUSTRIE. DE KARAKTERISTIEKE OUDE SCHILDKAP KEERT, IN GEABSTRAHEERDE VORM, TERUG OP HET GEBOUW.

TRANSFORMATIE SPOORZONE HELMOND

HET CENTRUMGEBIED VAN HELMOND BREIDT UIT DOOR STEDELIJKE VERNIEUWING EN INTENSIVERING VAN HET CENTRUM TEN NOORDEN VAN HET SPOOR EN DOOR DE REALISATIE VAN DE NIEUWE CENTRUMWIJK SUYTKADE TEN ZUIDEN VAN HET SPOOR.

Een essentiële ontwikkeling als schakel tussen de twee centrumdelen is de realisatie van het project 'Spoorzone Helmond'. Beide gebieden worden vanaf nu verbonden met een passage onder het spoor door. Hierdoor wordt de barrière van het spoor opgeheven en komt het stationsgebied voor het eerst in de geschiedenis aan een vitale stedelijke route te liggen.

De aanleg van de nieuwe passage onder het spoor betekende dat het bestaande fietsenstallinggebouw en een deel van het station zouden gaan verdwijnen. Het was daardoor evident dat de stationsomgeving een volledige transformatie zou ondergaan. De gemeente heeft daarbij in zowel de openbare buitenruimte als in de realisatie van nieuwe (stations)functies geïnvesteerd. Bijzonder hieraan is dat de gemeente de initiatiefnemer en de financier is van het hele project. De kosten van het totale plan Spoorzone zijn geraamd op circa 30 miljoen euro. De Spoorzone is mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Provincie Noord-Brabant, het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) en gemeente Helmond. Om de pleinen fraai te kunnen inrichten heeft OP-Zuid (EFRO) een subsidie verstrekt. Bovendien heeft een meevaller in de aanbesteding de bouw van een nieuw stationsgebouw mogelijk gemaakt. Hiermee is iedereen zeer verheugd. Het bestaande stationsgebouw heeft zo ongeveer vanaf de bouw zo'n 30 jaar geleden constant onder vuur gelegen aangezien het elke kwaliteit en uitstraling miste.

Het voormalige stationsgebouw en de inrichting van de stationsomgeving waren totaal niet in overeenstemming met de gewenste kwaliteitssprong van de ontwikkelingen. De stationsomgeving dient tenslotte aan te sluiten bij één van de grootste woon-winkellocaties en schoolwerkgelegenheidsconcentraties uit de regio. De zone rondom het station zal als volwaardig OV-knooppunt gaan functioneren, als belangrijkste multimodale vervoersknoop van de stad.

De doelstelling en ambitie was om met de kwaliteit van het nieuwe stationsplein een attractief magneetpunt toe te voegen aan de stad. Een gebied vol levendigheid, ontvangst, passage en verblijf. Een stationsgebied met een groen karakter en een hoge publiekswaarde waar de stad zich mee wil profileren en onderscheiden. Door het stationsplein te definiëren als een ruimte aan beide zijden van het spoor neemt de ruimte dezelfde maat aan als de overige pleinen in de

stad. Waar de andere pleinen een nadrukkelijke verblijfsfunctie hebben, ligt het accent bij het stationsplein op beweging.

In nauwe samenwerking met de opdrachtgever, vertegenwoordigd door de gedreven projectmanager Jakob Baalman van het gemeentelijk Ingenieursburo, maakte projectarchitect Paul van der Ree van studioSK, Movares, een visie en ontwerp. Het ontwerp voor de stationsfuncties is

DE ZONE
RONDOM HET
STATION ZAL ALS
VOLWAARDIG
OV-KNOOPPUNT
GAAN FUNCTI-
ONEREN, ALS
BELANGRIJKSTE
MULTIMODALE
VERVOERS-
KNOOP VAN
DE STAD.

1. ANIMATIE VAN HET NIEUWE STATIONS-
PLEIN.
2. WERKZAAMHEDEN AAN DE ONDER-
DOORGANG IN STATIONSZONE.

3

4

5

3 EN 4.

NIEUWE STATION. OVALE VORM, LICHT ONDULEREND, GEEFT UITDRUKKING AAN HET LANDSCHAPPELIJKE KARAKTER VAN HET PLEIN (LUCHTVIEW WEBCAM HELMOND EN BOUWFOTOGRAFIE – NL-001).

5. TOTAL VIEW STATIONSZONE (NOG IN UITVOERING).

daarbij sterk gerelateerd aan dat van de openbare ruimte. Samen met de gemeentelijke stedenbouwkundigen Ivo Bastiaansen en Judith van Dijk smeedde hij het plan voor een nieuw stationsplein met alle functies daarin geïntegreerd. De methode van studioSK, waarbij de stationsarchitectuur voor een belangrijk deel wordt bepaald door landschappelijke elementen is inmiddels succesvol gebleken in projecten zoals onder andere Groningen Europapark, Apeldoorn, Breukelen en Westervoort. De stationsomgeving als totaal wordt daarbij de drager van de stationsidentiteit en stedelijke dynamiek.

Het plein in Helmond heeft aan de centrumzijde een besloten karakter door de kwartcirkelvormige crescent-achtige woonbebouwing van Piet Blom, die met een poort toegang geeft tot het plein. Doordat het plein in een geleidelijke helling onder de sporen door stroomt ontstaat een komvormige ruimte, terwijl de sporenbundel zelf op maaiveldniveau blijft liggen. Het reizen staat daarmee centraal op het plein en de trein zelf vormt promotie voor het openbaar vervoer. Aan de zuidkant is in potentie toekomstige bebouwing aan het plein realiseerbaar. Vooralsnog wordt de vrije kavel als parkeerruimte benut. Als positief effect van de vernieuwing van de stationsomgeving wordt een van de bestaande gebouwen aan het plein aan de centrumzijde herontwikkeld.

Het concept voor het stationsplein is gestoeld op de veelheid aan logistieke bewegingen van verschillende modaliteiten en functies. De gebouwde volumes op het plein maken er integraal onderdeel van uit door de keuze voor ronde, ovale vormen. Deze vormen keren terug in de vormtaal van het plein. De vloeiende vormen en lijnen geven uitdrukking aan het landschappelijke karakter van het plein en de vormen begeleiden op een soepele en vanzelfsprekende manier de looplijnen en logistieke stromen in het gebied. Ook het groene dak op de gebouwen sluit aan bij de landschappelijke uitstraling, sfeer en publiekswaarde. De brug voor voetgangers en fietsers vormt daarin een vanzelfsprekend element die de verschillende pleindelen met elkaar verbindt.

Het soepel begeleiden van de routes resulteerde in een Zocheeriaanse opzet met organische 'eilanden' waarin zitelementen en bomen geïntegreerd zijn. In deze eigentijdse transformatie van Zocheer worden de architectonische elementen ook opgenomen in het organische schema. Waar in de historie een helder onderscheid was tussen architectuur en landschap wordt het nu in één schema en vormtaal uitgewerkt. In het ensemble zijn de gebouwen volumes die net als de groene ziteilanden uit het plein omhoog rijzen. De twee glazen

bouwwolumes ter weerszijden van de ruime passage onder het spoor zijn zo gepositioneerd dat er een subtiele symmetrie ontstaat met het effect van een 'entreepoort'.

Door de sedumbepanting op het dak van het stationsgebouw en op de daken van de fietstalling en het beheerdersgebouw krijgt het station belangrijke duurzaamheidskenmerken. De beplanting zorgt voor een aangename temperatuur in de ruimtes in zomer en winter en het zorgt voor de opvang van regenwater. Met het regenwater van het stationsgebouw kunnen de toiletten in het stationsgebouw doorgespoeld worden. Ook kan de bloemenwinkel van dit water gebruik maken. Op het dak van het station zijn zonnepanelen aangebracht, waardoor het station voor een groot deel zelfvoorzienend is in zijn energie. Het mag daarmee als het meest duurzame stationsgebouw van Nederland worden genoemd.

In het conceptueel heldere ontwerp van het ovale stationsgebouw is ook subtiel een landschappelijk thema uitgewerkt. Vloer en plafond zijn contrasterend uitgewerkt in donker natuursteen en een witte beplating als metaforen van aarde/rots enerzijds en wolken anderzijds. De enige twee volumes voor opslag en techniek in het gebouw, dat verder alleen uit een glazen gevel bestaat, zijn vormgegeven als uitstulpingen van vloer en plafond. Het station is de plek geworden waar hemel en aarde elkaar raken. Een daklicht, als een gat in de wolken, laat met een sprankelend effect zonlicht toe in de hal.

Een andere verbeelding van de verbinding tussen stad en kosmos zal op het plein gerealiseerd worden met het kunstwerk 'Hello Future' van Inge en Martin Riebeek. Een futuristische lichtring tegenover het station zal reageren op passanten en wensen en dromen weergeven, geformuleerd door inwoners van Helmond.

"UITMUNTENDE SCHAALGROOTTE EN LIGGING"

WILLY GIESBERS

Al meer dan 30 jaar ben ik actief in de Zuid Oost Brabantse onroerendgoederwereld met een breed scala van verantwoordelijkheden bij Adriaans Bouwgroep. Adriaans heeft in haar 85-jarig bestaan menig spraakmakend project in het 'Helmondse' ontwikkeld en gebouwd. Enkele voorbeelden van het laatste decennium zijn onder andere: Brandevoort fase I, nagenoeg afgerond, en fase II (net gestart), herstructurering Binnenstad Oost (loopt nu 10 jaar), nieuwbouw Elkerliek Ziekenhuis, revitalisering Pannehoeve en Keyserinnedaal, herontwikkeling locatie Rabobank Stiphout, en herbepanning Cacaofabriek. Deze projecten worden door ons zelfstandig alsook in samenwerking met private en publieke partijen opgepakt. Ik ben bestuurder van Bouwend Nederland (afdeling Zuid-Oost Brabant), BZW Helmond/Peelregio, en heb zitting in diverse lokale en regionale commissies op het gebied van huisvesting en werkgelegenheid.

De schaalgrootte en de ligging van Helmond zijn zonder meer uitmuntend te noemen. Iedereen kent elkaar en dat 'ons kent ons' gevoel geeft een verbondenheid die bij goede initiatieven projecten kansrijk maakt. Bestuurders en ambtenaren van Helmond zijn proactief en makkelijk benaderbaar. Met name op het gebied van wonen heeft Helmond de laatste decennia grote stappen gezet en wordt een ruime variëteit aan de woonconsument geboden.

Helmond heeft een aantrekkelijk werkklimaat en hoge ambities, zoals tot uiting komt in Brainport Oost met onder andere de AutomotiveCampusNL en Food Technology Park Brainport (agro/food campus). Verder zijn er een aantal evenementen die zowel lokaal als regionaal een grote aantrekkingskracht hebben, denk hierbij aan Artimond, Jazz in Catstoun, kasteelconcerten, Profonde van Stiphout, het nieuwe Speelhuis, Carat concerten, kasteel van Sinterklaas, kermis en markt. Ook verwacht ik dat de Cacaofabriek een wezenlijke culturele bijdrage gaat leveren aan de stad. Bijzonder is ook het kasteel, op een unieke locatie en nog steeds inzetbaar voor allerlei activiteiten. Maar Helmond moet zich niet alleen op de eigen stad richten. Inzetten op regionale samenwerking is een absolute must."

Willy Giesbers, directeur Adriaans Bouwgroep.

PLATTEGROND STATIONSZONE MET ONDERDOORGANG.

Schets Stationsplein Helmond
8 april 2010
1:200

HELMOND EN DE REGIO

TWEE DOOIERS IN ÉÉN EI

DE GEMEENTE HELMOND WAS EEUWENLANG VOORAL GEORIËNTEERD OP DE PEEL. DE LAATSTE 40 JAAR MAAKTE DE STAD ECHTER EEN DRAAI NAAR ZUID-OOST BRABANT, HET TWEDE ECONOMISCHE CLUSTER VAN NEDERLAND, MET EINDHOVEN NAAST HELMOND ALS BELANGRIJKE MOTOR. DOOR DIE VERSCHUIVING PROFILEERDE HELMOND ZICH MINDER NADRIJKELIJK ALS CENTRUMSTAD VAN DE PEEL. MAAR DE PEEL IS TERUG! HELMOND RICHT ZICH NIET ALLEEN OP DE KRACHT VAN HET STEDELIJK GEBIED IN ZUID-OOST BRABANT EN DE VERDERE ONTWIKKELING VAN BRAINPORT, MAAR WIL ZICH JUIST OOK STERK MAKEN ALS CENTRUMSTAD VAN DE PEEL. EEN GOEDE ONTWIKKELING, DIE ORIËNTATIE OP STAD ÈN LAND, ZEGT WILLEM VAN HAL, SENIOR ADVISEUR VISIE EN STRATEGIE BIJ DE GEMEENTE HELMOND: "HELMOND EN DE REGIO, ER ZITTEN TWEE DOOIERS IN ÉÉN EI."

Willem van Hal is sinds een jaar of tien jaar adviseur Visie en Strategie bij de gemeente Helmond en houdt zich vooral bezig met stedelijke ontwikkelingen. Hij is enerzijds betrokken bij het bedenken en aanjagen van grote stedelijke projecten en anderzijds vertegenwoordigt hij Helmond in de regio en op het provinciaal niveau

van BrabantStad, het stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant. Dat netwerk bestaat nu ruim tien jaar en behartigt de belangen van BrabantStad, zowel richting Europa, als richting het Rijk. BrabantStad heeft strategische allianties met de Drechtsteden en met Venlo en via Venlo met NoordRhein-Westfalen. Daarnaast is BrabantStad 'full member' van Eurocities, hét netwerk van Europese steden.

TERUG NAAR DE PEEL

Terugblikkend zegt van Hal: "Door de oriëntatie op Zuid-Oost Brabant en de Brainportregio leek het wel of Helmond zich wat afkeerde van De Peel". Volgens Van Hal is dat nu aan het veranderen. "We zijn veel meer in Peel-verband gaan samenwerken."

Brainport en Peelverband hebben elk hun eigen agenda. "Met Eindhoven praten we over stedelijke problemen en over de economische functie van de Brainport, een regio met sectoren die veel al in de maakindustrie zijn verankerd. In Peel-verband ligt het accent vooral op kleinschalige, (agro-)industrie, het midden- en kleinbedrijf.

Thema's die in Peel-verband aan de orde worden gesteld zijn onder meer de Stad-Land projecten en bijvoorbeeld coördinatie van voorzieningen in De Peel, naast natuurlijk de uitvoering van de nieuwe (zorg)taken die door het rijk worden opgelegd."

VERWEVENHEID

Brainport en De Peel. Van Hal noemt de twee gekserend 'twee dooiers in één ei'. "Enerzijds trekt Helmond in het stedelijk verband vooral met Eindhoven op, anderzijds zijn we er van doordrongen dat de binding met De Peel uiterst belangrijk is." Van Hal: "Nog even los van de vraag of je die twee van elkaar kunt scheiden, want er is een enorme (ook geografische) overlap. Dat zie je terug in de samenstelling van Brainport-Oost, onderdeel van de Brainport-regio. In Brainport-Oost zitten twaalf gemeenten: Eindhoven, Helmond, Son en Breugel, Nuenen, Geldrop-Mierlo, Laarbeek, Sint-Oedenrode, Veghel, Asten, Someren, Deurne en Gemert-Bakel. Een hoog Peel-gehalte dus, ook in Brainport-verband."

TWEDE CAMPUSSEN

Toch hebben beide samenwerkingsbanden een eigen, onderscheidend profiel: de een is stedelijk georiënteerd, de andere landelijk. Dat is ook terug te zien in de twee campussen die in Helmond op dit moment worden gerealiseerd en die deels al klaar zijn. "De AutomotiveCampusNL, hotspot voor 'smart mobility', aan de westkant van de stad, heeft een duidelijke relatie met Brainport als totaal, terwijl het Food Technology Park Brainport, in de wijk Suytkade, veel meer gelinkt is met de agro/food industrie, een belangrijk speerpunt van Brainport-Oost, De Peel."

STAD-LAND PROJECTEN

In Peel-verband zijn de Stad-Land projecten een belangrijk thema. Van Hal legt uit: "De groei stagneert, het inwonertal van Helmond neemt minder snel toe dan we oorspronkelijk dachten. Tot aan 2008 kon het aantal te bouwen wonin-

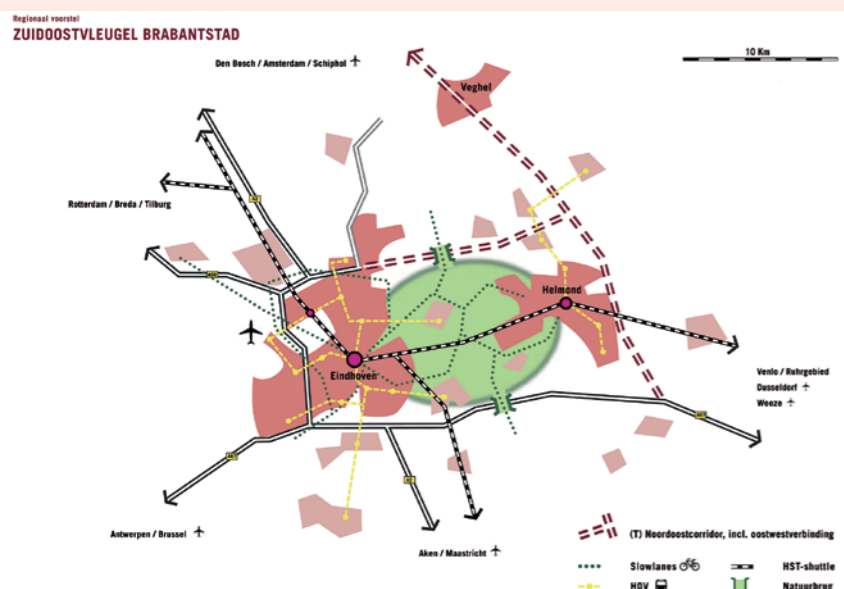
WILLEM VAN HAL, SENIOR ADVISEUR VISIE EN STRATEGIE.

"WE ZIJN VEEL MEER IN PEEL-VERBAND GAAN SAMENWERKEN."

gen en industrieterreinen niet op. De ambitie, om uit te groeien tot een stad van 120.000 inwoners, hebben we bij moeten stellen, en dat veranderde ook het perspectief van de uitloopgebieden tussen Helmond en de kernen om ons heen. Voorheen waren dat voor de stad potentiële stedelijke ontwikkelingsgebieden waar woonwijken of bedrijventerreinen konden worden gerealiseerd. Het nieuwe uitgangspunt is om deze buffergebieden in te vullen met natuurwaarden, met recreatieve functies. Ook kijken we of we niet met andere vormen van landbouw aan de slag kunnen." De perspectiefverschuiving, van kwantiteit naar kwaliteit, heeft uiteraard gevolgen voor de relatie van Helmond met de omliggende gemeenten: "Voor 2008 moest de gemeente

IN HET MASTERPLAN GROENE PEELVALLEI IS EEN DUIDELIJK ACCENT GELEGD OP RECREATIEVE ONTWIKKELINGEN AAN DE OOSTZIJDE VAN DE GEMEENTE.

REGIO BRAINPORT. INFRASTRUCTURELE VERWEVENHEID HELMOND EN EINDHOVEN, MET TUSSEN DE STEDEN EEN GROENE LONG.

NOORDOOSTCORRIDOR MET TWEE VARIANTEN AAN DE OOSTKANT VAN HELMOND.

"AANLEG NOORDOOST CORRIDOR COMPLETEERT GROTE RUIT"

Helmond omliggende gemeenten nog overtuigen om mee te werken aan de verdere stedelijke ontwikkeling. Nu de groeiambities zijn getemperd, is de insteek anders. Op basis van gelijkwaardigheid kijk je hoe stad en kernen van elkaar kunnen profiteren, om te komen tot een kwalitatief goede inrichting van de gemeenschappelijke en landschappelijke ruimte."

Het leidt tot een betere verstandhouding, die – zo geeft Van Hal aan – ook nog eens sterk gevoerd wordt door de decentralisatietendens bij het Rijk. "Het Rijk stoot steeds meer taken af naar de gemeenten en de gemeenten kunnen dat alleen niet aan – noch financieel, noch qua kennis en noch qua capaciteit – waardoor je tot elkaar bent veroordeeld."

Helmond heeft inmiddels voorgesteld om met alle Peel-gemeenten Stad-Land projecten te ontwikkelen. "Daarbij gaat het niet om óf recreatie óf landbouw óf natuur maar om per project de juiste specifieke mix te vinden die een duurzaam perspectief biedt. Het gaat dan niet alleen om de relatie tussen de gemeenten, maar – minstens zo belangrijk! – ook om ondernemers te mobiliseren. Welke ondernemers zien kansen of zijn al bezig en verdienen ondersteuning? De markt vervult dus een belangrijke rol, de gemeenten faciliteren." Beleidsmatig is hier door Helmond ruimte voor gecreëerd. Zo is middels de nieuwe Structuurvisie Helmond 2030 en het Masterplan Groene Peelvallei een duidelijk accent gelegd op recreatieve ontwikkelingen aan de oostzijde van de gemeente. Voorbeelden van andere Stad-Land-projecten zijn Bakelse Beemden (regionale waterberging door hermeandering van de Bakelse Aa die o.a. Dierdonk moet vrijwaren van wateroverlast), Waterpoort (transformatie oude Zuid-Willemsvaart tot centrum van watergebonden recreatie), en Landgoed Croy (regionaal uitloopgebied rond Croy, te verbinden met stedelijk gebied van Helmond).

DE GROTE RUIT EINDHOVEN-HELMOND

Een belangrijke regionale kwestie, al 30 jaar, is 'de Grote Ruit', een ring van auto(snel) wegen rondom het stedelijk gebied van de regio Eindhoven-Helmond. "Zuid-Oost Brabant is al decennialang een 'booming' regio. Om die groei te borgen is een goede infrastructuur nodig. In de laatste tien jaar heeft daarbij de focus gelegen op de westkant van Eindhoven: met de verbreding van de A2 en de aanleg van tangenten. Daardoor is een heel onevenwichtig verkeerskundig beeld in de regio ontstaan; aan de oostkant van Eindhoven is de aansluiting op Brainport onvoldoende. Om dit te ondervangen is het nodig om een aantal provinciale wegen uit te breiden tot vierbaanswegen en om een nieuwe verbinding tussen 'oost' en 'west' aan te leggen, de Noordoost Corridor (NOC) waarmee de Grote Ruit om Eindhoven en Helmond wordt gecompleteerd."

Momenteel zijn er twee grote bestaande verbindingen: de A2 tangent rondom Eindhoven, aan de westkant van deze stad die bijna alle economische ontwikkeling naar het westelijk deel van Brainport toe trekt, en de A67 vanuit Eindhoven naar Venlo aan de zuidkant. Wat ontbreekt, is de noordkant, terwijl aan de oostkant de bestaande provinciale wegen aan hun limiet zitten, vandaar de uitbreiding naar vierbaanswegen. "Wanneer de NOC wordt gerealiseerd, ontstaat een sluitend netwerk van autowegen en autosnelwegen om de Brainport-regio, die een duurzame structuur biedt voor de economische ontwikkeling, Nieuwe infrastructuur trekt altijd werkgelegenheid aan; zie de A-50 bij Veghel. Het is tegelijkertijd een structuur, die de centrale steden ontlast van doorgaand verkeer en daarmee gepaard gaande luchtvervuiling."

Maar zover is het nog niet. De discussie duurt nog voort. De discussie spitst zich toe op de NOC ter hoogte van Dierdonk. Hiervoor zijn twee

onderzoeksvarianten uitgezet: het bestaande tracé en een ruime omlegging om Dierdonk. De gemeente vindt die laatste variant in feite de enige acceptabele. De twijfel over nut en noodzaak van de Grote Ruit is echter groot. Daar ligt nog een hele opgave voor de provincie en regio.

DE CULTURELE SECTOR

Naast Brainport, de Grote Ruit, en de Stad-Land projecten is er nog een vierde ontwikkeling waarmee Helmond in regionaal (en provinciaal) verband te maken heeft: de ontwikkeling van de culturele sector, in de grote steden van Noord-Brabant, in Noord-Brabant als geheel, en in de regio. De ontwikkeling van de culturele sector en het realiseren van een aansprekende culturele sector zijn nodig, aldus Van Hal, als Noord-Brabant nationaal en internationaal wil blijven meetellen als kennisregio. "Je moet het voor kenniswerkers aantrekkelijk maken om naar Zuid-Oost-Brabant te komen en cultuur is dan een van de criteria. Noord-Brabant heeft geen enkel rijksmuseum, geen landelijk bekende theaters of poptempels, en de regio heeft geen project of evenement dat landelijk aanspreekt. Zoals bijvoorbeeld Pinkpop, Lowlands of het Oerol-festival. Met het lichtfestival Glow en Dutch Design Week in Eindhoven maar ook met de lokale evenementen en voorzieningen als de nieuwe culturele hotspot 'De Cacaofabriek' zijn we als regio en stad op de goede weg. Er zullen echter nog flinke slagen moeten worden gemaakt om je ook op dat gebied op de kaart te zetten."

FINANCIERING

Samenwerking in regionaal verband brengt ook financiële verplichtingen met zich mee. Van Hal: "Bij de regionale opgaves zijn we als Helmond financieel betrokken en ook aan de Grote Ruit willen we ongeveer 7 miljoen euro bijdragen. Op cultureel terrein heeft Eindhoven|Brabant in 2013 tevergeefs geprobeerd in 2018 Culturele Hoofdstad van Europa te worden. Als Helmond

ZORG EN AANDACHT

RONALD SCHLEURHOLTS

Op het eerste gezicht is Helmond een typisch zuidelijke gemeente met onder meer een ruime hoeveelheid kerken, een middeleeuwse burcht en industriegebouwen uit verschillende tijdspannen. Direct opvallend is echter de zorg en aandacht die aan de stad is besteed. Van de bestrating tot de groenvoorzieningen, van het straatmeubilair tot het herstel van oude panden en van eigentijdse ingrepen in het bouwbestand tot volledige nieuwbouwgebieden: overal spreekt kwaliteit uit. Het langdurig streven naar een hoogwaardig stedelijk weefsel kan je eigenlijk nauwelijks ontgaan.

Onderdeel van dit streven is de herbestemming van industrieel erfgoed, zoals de transformatie van de voormalige Cacaofabriek tot culturele hotspot. Helmond staat daarnaast bekend als voorloper in de herbestemming van religieus erfgoed; tot notariskantoor, tot supermarkt of tot theater.

Na de brand in 't Speelhuis van Piet Blom is een uiterst ambitieus plan voor een tijdelijk theater in de Onze Lieve Vrouwe Tenhemelopneming opgesteld en in nog geen acht maanden gerealiseerd. Om dat gedaan te krijgen, is op alle niveaus flexibiliteit, daadkracht en overtuigingskracht nodig; van politiek tot ambtelijk apparaat en van in- en omwoners tot gebruiker. Immers; de normale procedures voor de omgevingsvergunning, monumentenzorg en inspraakrondes zijn gewoon hun gebruikelijke weg gegaan.

cepezed mocht zowel de Cacaofabriek als het vernieuwde Theater Speelhuis ontwerpen. In de afgelopen jaren heb ik zo van dichtbij een aantal kritische succesfactoren van de Helmondse stedelijke ontwikkeling kunnen meemaken. Wat vooral opvalt, is dat de gemeente haar rol als opdrachtgever in en regisseur van het openbaar domein uiterst serieus neemt. Zij kiest ontwerpers en adviseurs niet alleen op honorarium, maar ook op kwaliteit, inhoudelijkheid en visie op de opgave. Ze geeft ruimte voor planontwikkeling, maar volgt deze ook kritisch. Anders dan veel andere gemeenten van vergelijkbare of zelfs grotere omvang – waar voortdurend veel wordt uitbesteed – heeft zij bovendien een vast en bevlogen eigen team mensen met zowel vakkennis als slagkracht op het gebied van ruimtelijke ordening, vastgoed en landschap. Last but not least durft Helmond het aan voor de beste in plaats van de makkelijkste oplossingen te gaan. Dat maakt de stad bijzonder en op meerdere fronten interessant en aantrekkelijk."

Ronald Schleurholts, architectenbureau cepezed b.v.

hadden we bij een positieve uitkomst ook daar tien miljoen euro voor gereserveerd. Voor de Stad-Land projecten zijn noch de kosten noch de inspanningen van Helmond al concreet te maken, maar dat ook daar een financiële inspanning nodig is, is evident."

HET OUDE EN HET NIEUWE SPEELHUIS

TIJDELIJK THEATER IN RIJKSMONUMENT

“VOGELVRIJ BEWOOND EN GEHEIMZINNIG ALS EEN OUDE KATHEDRAAL”, ZO OMSCHREEF PIET BLOM OOI THEATER 'T SPEELHUIS EN DE KUBUSWONINGEN IN HELMOND. IN 2011 VERWOESTTE EEN BRAND BLOMS THEATER. NOG GEEN VIJFTIEN MAANDEN LATER VOLGDE DE OPLEVERING VAN EEN NIEUW, TIJDELIJK THEATER 'T SPEELHUIS, IN DE ONZE LIEVE VROUWE TENHEMELOPNEMING, EEN KOEPELKERK UIT HET INTERBELLUM. CEPEZED LEVERDE HET DEMONTABELE ONTWERP VOOR DIT RIJKSMONUMENT VAN ARCHITECT MARGRY.

HET NIEUWE THEATER 'T SPEELHUIS IN DE OLV KERK. LINKS LUCHTFOTO, RECHTS DE ZAAL EN ONDER DE ENTREE.

OUDE THEATER 'T SPEELHUIS, ONTWERP VAN PIET BLOM.

Het hadden er 188 moeten worden, 188 geschakelde kubuswoningen die zich als een 'woningwoud' richting Markt zouden uitstrekken, een streng van kubuswoningen van Theater 't Speelhuis naar de oude binnenstad van Helmond. Het is een innige wens van architect Piet Blom, die met zijn ontwerp stad en theater vervlechten wil en tegelijk wonen en cultuur wil samenbrengen. Even heeft het er alle schijn van dat die stedenbouwkundige verbinding er ook daadwerkelijk komt. Bloms poëtische architectuur lijkt een snaar te treffen. Nadat Blom op 24 april 1974 de definitieve opdracht ontving om een Helmonds 'ontmoetingscentrum' te realiseren, bouwt de

Helmondse aannemer Adriaans in 1974 en 1975 drie kubuswoningen aan de Europaweg, als voorbeeld- en modelwoningen. Vijftienduizend mensen bezoeken die drie modelwoningen, die tot mei 1976 voor publiek zijn opengesteld. Maar in datzelfde jaar taant de interesse, en als dan ook de geplande ondergrondse garage uit Bloms ontwerp wordt geschrapt, wordt het aantal kubuswoningen in het ontwerp gereduceerd tot 60 stuks. Uiteindelijk zullen er maar 18 worden geschaard rond een plein voor Theater 't Speelhuis, dat nu, zonder streng richting Markt, solitair gesitueerd is aan de rand van Helmonds binnenstad.

STEDELIJK DAK

De achttien woningwoningen die de eindstreep halen, kunnen nauwelijks nog Bloms idee uitdragen over 'wonen als stedelijk dak', van een gelaagde stad, met openbare ruimte op maaiveld en daarboven een dak van woonhuizen, zoals hij eerder uitprobeerde in de Kasbah in Hengelo, waar Blom in 1973 184 woningen op betonnen kolommen plaatst. Over zijn ontwerp van het theater noteert Blom: “[...] het moet een bos zijn, een woningwoud, De Peel in de stad. Weer de moskee van Cordoba proberen. Stammen-zuilen-gewelven-takken en loof, zou je in de overgang van zuil en gewelf kunnen wonen? Hoe maak je daar een meetbaar, logisch volume, dat toch kan vlechten? Zeskanten zijn kubussen op hun punt. Proberen: op een zuil is het net een ui, de uien van Russische orthodoxe kerkjes. [...] Voor mij was

het er! Dit wordt Helmonds ontmoetingscentrum: vogelvrij bewoond en geheimzinnig als een oude kathedraal.”

Net als de paalwoningen bestaat ook Theater 't Speelhuis uit gekantelde kubussen, opgetild en in elkaar geschoven. Blom bouwt het theater op uit één grote kubus in het hart van het pand, met daarin het theater. Rondom liggen kleinere kubussen met theatercafé Blom & Sanders, kleine muzieksalen, vergaderruimtes en creatieve ruimtes.

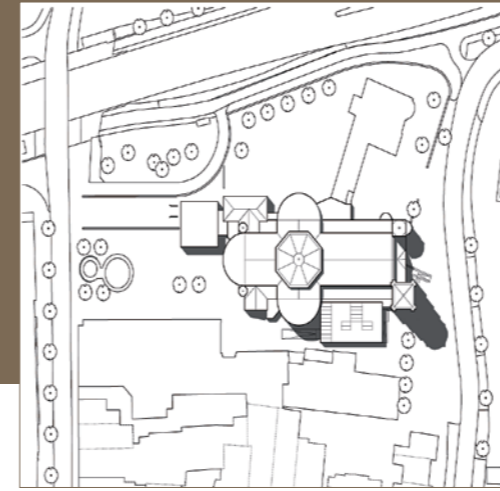
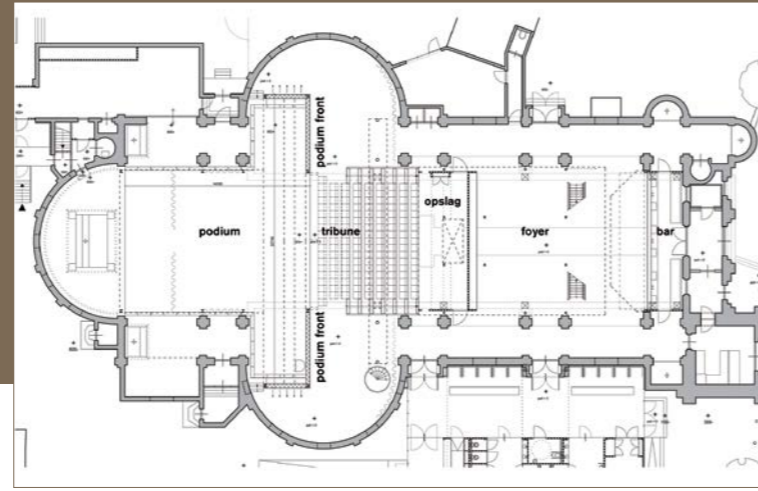
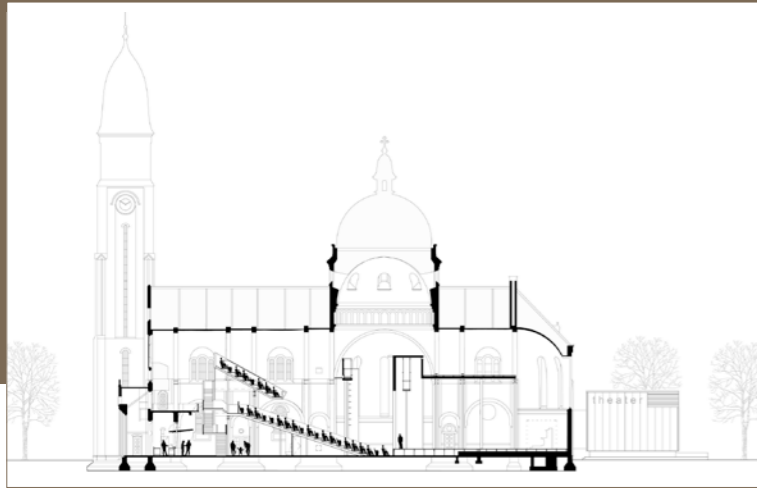
KERKTHEATER

Op 29 december 2011 verwoest een brand Bloms Speelhuis. De gemeente Helmond verliest daarmee niet alleen een architectonisch icoon, maar zit plots ook zonder stadstheater. Onmiddellijk ontspint zich binnen en buiten de gemeente een discussie: herbouw naar de oorspronkelijke bouwtekeningen, nieuwbouw, eventueel op een andere locatie? Als derde optie onderzoekt de gemeente de mogelijkheid om een bestaand pand tijdelijk te herbestemmen tot theater. Zo'n pand moet wel aan een aantal criteria voldoen, waaronder voldoende hoogte en breedte voor podium, toneeltoren en het huisvesten van publiek, een goede akoestiek en klimatisering, en ruimte voor aanvullende functies: artiesten- en publieksfoyer, toiletten, garderobe. Binnen de gemeentegrenzen zijn meerdere kandidaten voor herbestemming voorhanden. Een van die kandidaten is de OLV kerk (1915-1928) aan de Wilhelminalaan, naar ontwerp van

de Rotterdamse architect Margry. De kerk ligt nabij het centrum en de parkeergarage in het Boscotondogebouw van Natalini. De parochie en het bisdom wisten dat een van de kerken in west vanwege de secularisatie aan de eredienst zou

STADS- ONTWIKKELING MET INZET EN DURF

CHRISTOPH KOHL

WAT IS UW BETROKKENHEID BIJ DE STAD (GEWEEST)?

Sinds 1996 is ons stedenbouwkundig- en architectuurbureau nauw betrokken bij de ontwikkeling van Brandevoort, een vinexwijk en tegelijkertijd een zelfstandig stadje aan de westkant van de stad. Van de totstandkoming van het masterplan en het ontwerp van de eerste bebouwing eind jaren negentig, via het ontwerp van de gietijzeren markthal en de centrale bouwblokken in het centrum de Veste in het vorige decennium, tot de huidige voorzichtige doorontwikkeling ben ik intensief met Brandevoort bezig geweest. Tegelijkertijd ben ik behalve acteur ook waarnemer vanaf een bepaalde afstand, zowel letterlijk als figuurlijk. Ik ben elke keer dat ik vanuit Berlijn naar Brandevoort reis weer onder de indruk van de vanzelfsprekendheid waarop Brandevoort, dat ooit niet meer was dan een gewaagd idee, zich nu manifesteert."

WAT ZIJN IN UW OGEN BIJZONDERE KWALITEITEN VAN DE STAD HELMOND?

"Ondanks dat Helmond voor mij niet kan concurreren met grotere oude steden als Den Bosch of Maastricht waardeer ik de inzet en durf waarmee in de laatste decennia aan stadsontwikkeling gedaan is. Daarbij denk ik in de eerste plaats aan de kubuswoningen met (wijken) 't Speelhuis, maar ook aan Boscotondo, Suytkade en natuurlijk Brandevoort. De gemeente Helmond heeft al die jaren, ook in mindere tijden, het project Brandevoort in iedere fase van het proces uitstekend ondersteund en een zeer groot vertrouwen in de auteurs van het plan getoond. Hoewel ik veel goede ervaringen heb met gemeentes heb ik een dergelijke voortreffelijke samenwerking nergens anders mogen ervaren."

WAT IS UW FAVORIETE PLEK, WIJK OF GEBOUW IN HELMOND?

"Het antwoord is wat voor de hand liggend, maar ik zou liegen als ik wat anders dan de Veste in Brandevoort zou zeggen. Ik geniet ervan door de Veste te wandelen en te zien hoe zich blijft ontwikkelen en wat de inwoners met hun omgeving doen. Regelrecht enthousiast word ik van door de inwoners georganiseerde evenementen als de Dickensnight, die ik ook interpreteer als een waardering voor de leefomgeving die ontstaan is. Brandevoort is voor mij de rode draad in het werk dat ons bureau de afgelopen twee decennia in Nederland heeft neergezet."

TIPS VOOR HELMOND? WAT KAN DE KWALITEIT VAN DE GEBOUWDE OMGEVING OP EEN (NOG) HOGER PLAN BRENGEN?

"Volgens mij was de aanleg van de Kasteeltraverse een historische fout, die het kasteel en het station van de stad scheiden. Wellicht dat die fout ooit nog hersteld kan worden. Het doorgaan met het behoedzaam (her-)ontwikkelen van de binnenstad met respect voor het (industriële) verleden is belangrijk. Verder natuurlijk: de reconstructie van 't Speelhuis!"

Christoph Kohl, met Rob Krier geestelijk vader van Brandevoort.

DOORSNEDE, PLATTEGROND EN LOCATIE VAN THEATER 'T SPEELHUIS IN DE ONZE LIEVE VROUWE TENHEMELOPNEMING, EEN KOEPELKERK UIT HET INTERBELLUM. HET ONTWERP VAN DE HERBESTEMMING IS GEMAAKT DOOR CEPEZED IN DELFT.

moeten worden onttrokken. De discussie rondom een nieuw theater heeft die beslissing versneld. Aan de andere kant: de kerk van Margry is een rijksmonument. Dat vraagt om een oplossing die de bestaande kerk zoveel mogelijk intact laat – een ontwerputgangspunt dat eigenlijk heel goed past bij het gewenste tijdelijke karakter van het theater. Eind mei geeft de gemeente groen licht voor de herbestemming van de kerk van Margry, en zet in op een extreem korte doorlooptijd voor ontwerp en realisatie. Met resultaat: op 17 maart 2013 opent het nieuwe Speelhuis, nog geen vijftien maanden na de brand. De sleutel daarvoor was een ontwikkeling waarbij alle sporen tegelijk lopen (politiek, bisdom, RCE, provincie, buurt, parochie, verzekering et cetera) in combinatie met een moordende planning waarbij van eenieder het absolute uiterste werd gevraagd, aldus Jan van Duren, hoofd Ruimtelijke Ordening en Verkeer die na de brand van 't Speelhuis van het gemeentebestuur de speciale opdracht kreeg om het integraal projectmanagement te verzorgen.

DEMONTABEL

Het nieuwe tijdelijke Theater 't Speelhuis is een ontwerp van cepezed. Het architectenbureau

plaatst alle theaterfuncties als demontabele elementen in het schip: podiumfront, lichtbrug, een tribune en een balkon (met 260 respectievelijk 160 zitplaatsen). De foyer, met horeca, schuift cepezed onder de tribune. Podiumtechniek en changement waaieren uit in het transept. Het geheel is ook zo opgezet dat de schilderijen van de bekende Limburgse kunstenaar Charles Eyck in de koepel en op de wanden maximaal zichtbaar zijn gebleven. De resterende functies brengt cepezed onder in aanbouwen. Expeditie, artiestenkleedkamer en -foyer vinden een plek in een tweelaags volume (12 x 12 meter) aan de zuidoostzijde, nabij de apsis. Het dubbelhoge expeditiedeel is verbonden met de kerk via een doorgang in de sacristie. Entree, garderobe en toiletten zijn ondergebracht in een tweede aanbouw (5 x 20 meter), aan de noordkant van de OLV. De aanbouw staat ter hoogte van het middenschip en is met de kerk verbonden via een nieuwe doorgang ter hoogte van een van de biechtstoelen. Tenslotte is het gebouw – met uitzondering van de torens – aan de buitenzijde ingrijpend gerestaureerd, waardoor het voortbestaan van dit religieus erfgoed voor de komende tachtig jaar is gewaarborgd.

GLAS-IN-LOOD

Om het interieur akoestisch te isoleren en te verduisteren, worden de glas-in-lood-ramen geblindeerd en voorzien van verlichting tussen glas en blinding. In de apsis bevindt de blinding zich aan de binnenkant: hier blijft het glas-in-lood in het exterieur zichtbaar en onderstreept de oorspronkelijke functie van Margry's ontwerp. Ter hoogte van tribune en balkon zit de blinding aan de buitenzijde en verlichten de glas-in-lood ramen het interieur, waar ze als zaallicht functioneren en herinneren aan de oorspronkelijke functie van Margry's ontwerp.

Ook in de openbare ruimte is de nieuwe functie van de OLV kerk aangezet. Zoulen en verlichting in het maaiveld markeren de looproute van de parkeergarage onder het Boscotondo complex naar het nieuwe Speelhuis. De ingang van het theater bevindt zich aan de oostzijde van de kerk, waar een schoolplein de toestroom van het theaterpubliek goed faciliteert.

RESTAURATIE VAN THEATER 'T SPEELHUIS.

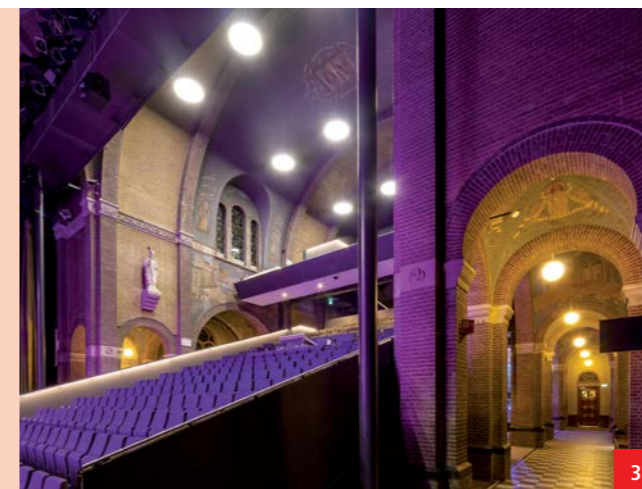
1. ENTREE THEATER 'T SPEELHUIS.
2. SFEERVOLLE FOYER.
3. TRIBUNE IN 'T SPEELHUIS.

1

2

3

BUURTBEWONERS ONTWERPEN MEE AAN WEVERSPARK

BURGERPARTICIPATIE IN BINNENSTAD OOST

IN BINNENSTAD OOST REALISEERT GEMEENTE HELMOND, IN SAMENWERKING MET VOLKS-BELANG EN WOONPARTNERS, TWEE LOKALE WONINGCORPORATIES, HET WEVERSPARK. IN DE PLANVORMING VAN DIT PARK, EEN VAN DE DRIE ANKERPUNTEN IN DE VERNIEUWDE WIJK BINNENSTAD OOST, IS GOED GELUISTERD NAAR DE BUURTBEWONERS.

Het Weverspark moet echt van de bewoners worden, anders werkt het niet, je hebt draagvlak nodig om van het park een succes te maken," zegt stedenbouwkundige Edwin van Renterghem die nauw betrokken is bij de wijkvernieuwing van Binnenstad Oost. De gemeente reisde met bewoners naar Amsterdam om daar te kijken naar 'voorbeeldparken'. In de hoofdstad zijn drie parken bezocht: Vondelpark, Sarphatipark en Oosterpark. Bewoners noteerden wat ze goed en slecht vonden, en ze maakten foto's van positieve en negatieve aspecten van de bezochte parken. Tijdens die reis naar Amsterdam is ook nog even rondgekeken in de Spaarndammerbuurt.

Zoals bekend een etalage van architectuur uit de Amsterdamse School. In dit idioom wordt ook de architectuur van de woonwijk rondom het Weverspark vormgegeven. Bewoners kregen zo een blik in de toekomst.

Zo gaan onze woningen er straks ook uitzien! Marieke Martens, verantwoordelijk voor het ontwerp van het Weverspark, kreeg naar aanleiding van de excursie veel input. Enkele bewoners namen zitting in een klankbordgroep en met die ondersteuning kon zij verder werken aan het ontwerp.

In samenspraak met bewoners is gekozen voor een park in Engelse landschapsstijl. Met een begrenzing door hekken, en veel gras, glooiende heuvels, bomen en heesters. Voor alle doelgroepen (peuters, jongeren en ouderen) zijn plekken met bijpassende functies gereserveerd. Speeltoestellen voor de kleinsten zijn aan de rand van het park geconcentreerd – dit met het oog op toezicht door de ouders. Langs de rand is ook een doorlopend pad aangelegd om te wandelen en te joggen. Centraal in het park is een verhoging opgenomen die ingezet kan worden voor buurtbijeenkomsten.

Een wezenlijk onderdeel van het ontwerp is de assenstructuur. Het stratenpatroon van de Binnenstad Oost is noord-zuid georiënteerd, wat de doorloop naar het oosten en het westen (richting stad) frustreerde. Door een assenkruising

ANIMATIE ONTWERP WEVERSPARK.

in het parkplan op te nemen – een licht meanderende oost-west verlopende laan gekruist door een laan in noord-zuid richting – is die barrière in het stratenpatroon opgeheven. De toegankelijkheid van de wijk is een stap vooruit gegaan, en het centrum heeft een betere verbinding met de vernieuwde wijk.

De betrokkenheid van de wijkbewoners bij het park stopt niet als straks het park klaar is. Van Renterghem: "Het onderhoud is een primaire verantwoordelijkheid van de gemeente. Maar bewoners participeren want onderhoud willen we gaan organiseren in buurtgerichte activiteiten."

HELMOND WEST

Ook in Helmond West is burgerparticipatie aan de orde. Wijkbewoners worden op diverse manieren geïnformeerd over de voortgang van de plannen voor hun wijk. Maar WoCom en gemeente Helmond geven de bewoners ook de mogelijkheid om actief mee te denken over de ontwikke-

MARIEKE MARTENS, VERANTWOORDELIJK VOOR HET ONTWERP VAN HET WEVERSPARK.

BEWONERS VAN WEVERSPARK-BUURT OP EXCURSIE NAAR AMSTERDAM OM DAAR TE KIJKEN NAAR 'VOORBEELDPARKEN'. BEWONERS NOTEERDEN WAT ZE GOED EN SLECHT VONDEN, EN ZE MAAKTE FOTO'S VAN POSITIEVE EN NEGATIEVE ASPECTEN VAN DE BEZOCHTE PARKEN.

WEVERSPARK EEN VAN DE ANKERPUNTEN IN BINNENSTAD OOST (WWW.VIRTUEELHELMOND.NL).

Blijf aangesloten!

- Nieuwe producten en diensten van ruim 100 deelnemende bedrijven
- All inclusive catering
- Met absolute topsprekers en een toonaangevend netwerk van partners

**building
holland** 2014

Platform voor het Nieuwe Bouwen

6 t/m 8
mei
2014

www.buildingholland.nl
@BuildingRAI

Event partners:

Een coproductie van:

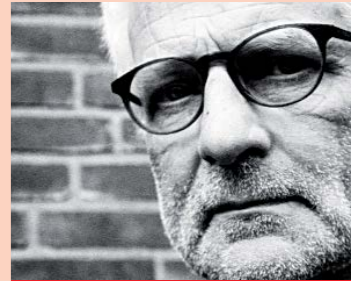
RONDOM HET WEVERSPARK WORDT GEBOUWD IN HET IDIOOM VAN DE AMSTERDAMSE SCHOOL. DE EERSTE WONINGBLOKKEN ZIJN REEDS IN GEBRUIK GENOMEN.

Belangrijk is ook nog dat ze niet alleen voor zichzelf spreken, maar ook de ideeën uit de meedenkgroep toetsen bij anderen in hun omgeving. Zij dienen een soort 'ambassadeur' te zijn namens hun buurt, straat of specifieke achterban bij de planontwikkeling. Dat wil niet zeggen dat de andere bewoners verder buitenspel staan. De gemeente en WoCom zullen direct belanghebbenden ook altijd betrekken en de wijk informeren via bijvoorbeeld infoavonden en inloopbijeenkomsten.

SOET OP SUYT

Het tijdelijk opfleuren van braakliggende terreinen – waar in de toekomst gebouwd gaat worden – met bloemen, struiken, bomen en vormen van stadslandbouw, speelt ook op Suytkade, waar het bijzondere project 'Soet op Suyt' van start is gegaan. Soet op Suyt concentreert zich op fruit en ander eetbaar groen. Het project dat gerealiseerd wordt samen met Knooppunt Bouwen met Groen is nauw verweven met activiteiten van de nabij gelegen Food Campus. Maar ook hier wordt nadrukkelijk een beroep gedaan op bewoners die, samenwerkend in een beheercoöperatie, een deel van het onderhoud en beheer uit gaan voeren.

WIJKEN EN BUURTEN VORMEN HELMONDSE GEMEENSCHAP

GIEL VAN HOOFF

Wanneer ben je 'n echte Helmonder? Ik ben er weliswaar geboren en getogen, maar mijn ouders kwamen 'van buiten', zij het uit de directe omgeving. Mijn lagere school stond in een volksbuurt die grensde aan de 'betere' wijk waar ons gezin vanaf 1957 woonde. Hier maakte ik kennis met een ander en armoediger Helmond. Tijdens mijn studie geschiedenis zocht ik in het verleden naar verklaringen voor het armoedige voorkomen en de desinteresse daarvoor in mijn vaderstad. En dat doe ik nu al zo'n 40 jaar: schrijven, publiceren, de verhalen vertellen achter die 'lilleke vrouw waar ge toch van kunt houden'. Of is Assepoester, zoals menig bestuurder graag wil zien, sinds enige tijd veranderd in een mooie prinses? Ik twijfel; de stad is er ontgezeglijk fraaier op geworden, maar het heeft ook wel iets cosmetisch. Naast de facelift kreeg het moederlichaam ook buitengewone aanhangsels als Brandevoort en Dierdonk die een wijk apart vormen. En toch vormen al die wijken en buurten min of meer een Helmondse gemeenschap, denk ik. Ook in Dierdonk kun je zoiets als Helmonds horen en hangt er een zekere gemoedelijkheid die ik de Helmonder in het heel algemeen wel toedicht. Die wat laconieke sfeer merk je ook in het stadscentrum, op de Helmondse mért. Samen met de overzichtelijke schaalgrootte maakt het de stad tot een in de regel aangename verblijfplaats, en voor menig buitenstaander tot een onverwachte verrassing. Dan maakt het dus niet zoveel uit waar je bent in die naar alle windstreken uitwaaiende stad die bovendien voortdurend verandert. Mijn tante uit Australië moet bij elk bezoek weer wennen voor ze iets herkent. Het Haagje, mijn woonwijk sinds zo'n 30 jaar, wordt omgetoverd tot een nieuw geheel. De binnenstad ondergaat stukje bij beetje een totale verjongingskuur, elders verrijzen complete nieuwe wijken en worden nieuwe buurten gecreëerd. Hiervoor zijn en worden nog steeds veel sporen van vroeger uitgewist, misschien mist de stad wel wat aan bakens in de tijd. En een groene en blauwe long nabij het stadshart die voor natuur en beleving kunnen zorgen."

Giel van Hooff, stadshistoricus Helmond.

i
www.weverspoort.nl
www.helmondwest.nl
www.suytkade.nl
www.virtueelhelmond.nl

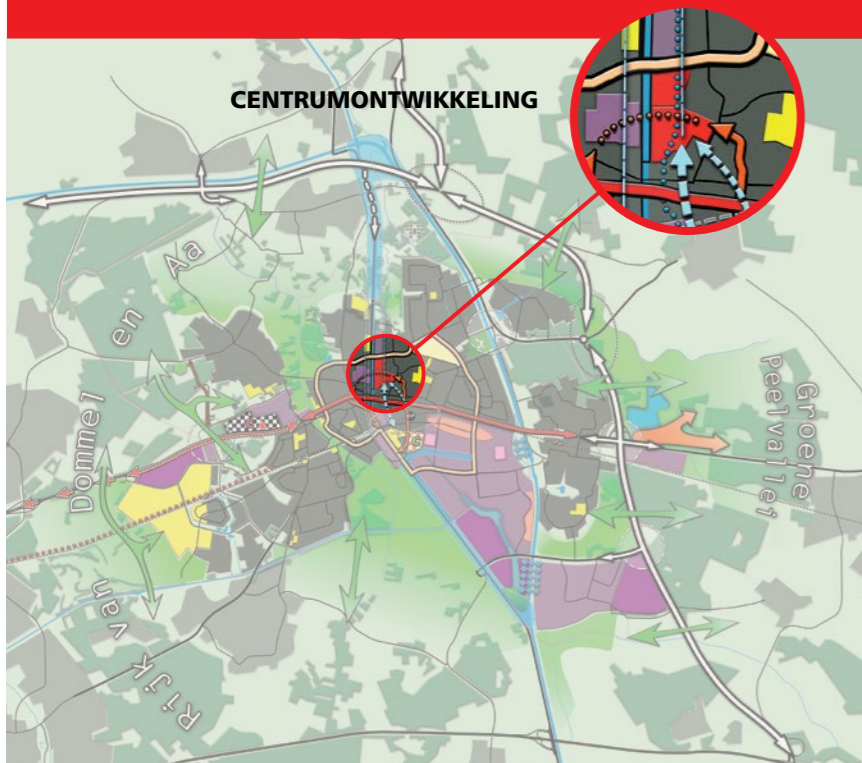
SOET OP SUYT MET STADSTUIN.

CENTRUMONTWIKKELING HELMOND

VAN PLANNEN NAAR PROJECTEN

WEL KRALEN, GEEN SNOER. ZO TYPEERDE STEDENBOUWKUNDIGE EN ERASMUS PRIJSWINNAAR JOAN BUSQUETS OOK HET CENTRUM VAN HELMOND. IN OPDRACHT VAN DE GEMEENTE HELMOND EN DE PROJECTONTWIKKELAARS ING-RED/AM ONTWIKSELDE BUSQUETS IN 2004/2005 EEN UITBREIDINGSPLAN CENTRUM HELMOND DAT VOOR SAMENHANG EN STRUCTUUR MOEST ZORGEN.

Busquets visie werd niet geëffectueerd: inmiddels loopt er een nieuw traject voor het centrum. Veranderingen op de vastgoedmarkt en de economische crisis nopen tot een meer gefaseerde aanpak op basis van een integrale strategische visie; vraaggericht en kansrijk. Sleutelwoorden daarbij zijn: 'ontmoeting, beleving, dynamiek en cultuur'.

Waar het met het centrum van Helmond heen moet, dat weten ze in Helmond heel goed. In de recent verschenen Structuurvisie Helmond 2030 staat de toekomst als volgt beschreven: "Het centrum van Helmond heeft een metamorfose ondergaan. De uitbreiding aan de noordzijde van het centrum heeft bijgedragen aan een uitgebalanceerde mix van detailhandel, horeca, leisure, cultuur en wonen binnen een groenblauwe dooiering. Suytkade en het stationskwartier vormen door een aantal infrastructurele maatregelen nu een volwaardig onderdeel van het centrum. Het centrum is getransformeerd van winkelhart naar kloppend hart!"

De Stadsvisie 2030 die de gemeente Helmond al eerder publiceerde, zet uiteen hoe men denkt te komen tot zo'n centrum, dat 'de eigenheid van Helmond uitstraalt en onderscheidend is van andere binnensteden in Brabant'. De ruimtelijke strategie van de gemeente leunt op vier pijlers: Een betere balans – vanuit het thema beleving in het aanbod rond winkelen, cultuur, vrije tijd en ontmoeten. Een versterking van de openbare ruimte (meer groen en water). Een betere bereikbaarheid. Een gevarieerd woningaanbod.

NAAR ONTMOETEN EN BELEVING

Als het gaat om de winkelfunctie, zet de gemeente tot 2030 in het centrum in op een accentverschuiving: de wat eenzijdige winkelfunctie in het centrum moet worden omgebogen naar meer diversiteit, onder andere door een betere mix met cultuur en horecavoorzieningen. Sleutelwoorden: ontmoeting, beleving, dynamiek, cultuur. Die accentverschuiving heeft volgens de gemeente ook gevolgen voor de openbare ruimte: "Met name de behoefte aan meer groen en water in de stad zal ruimte geven aan een groter kwaliteitsgevoel en een meer ontspannen beleving. Het herstel van de oude loop van de rivier de Oude Aa kan een duidelijke bijdrage leveren aan de eigenheid van het Helmonds centrum."

BEREIKBAARHEID EN WONINGVOORRAAD

Een betere bereikbaarheid en toegankelijkheid, met name aan de west- en noordwestkant van het centrum, is bij dat alles cruciaal, aldus de gemeente. De gemeente ziet het completeren van de centrumring als een voorwaarde voor een evenwichtig verkeersdruk in het centrum. Het nieuwe stuk centrumring moet het Zuidende, bij de aansluiting op het Binderseind, aan de oostzijde van het centrum verbinden met de President Rooseveltlaan/Steenweg aan de westzijde en daarmee ook de sterke afhankelijkheid van de Traverse verminderen. Uit de Structuurvisie: "Exacte locatie, vormgeving en inpassing vraagt nadere aandacht en is sterk afhankelijk van ontwikkelingen en mogelijkheden die zich voordoen in het centrum en de Kanaalzone." In het nieuwe centrum dat Helmond voor ogen staat, past volgens de gemeente ook een grote verscheidenheid aan huishoudens, inclusief het bijpassende woningaanbod, voor verschillende inkomens, leeftijden en woonvoorkeuren: "Dat zijn niet alleen gestapelde woningen en appartementen, maar ook grondgebonden woningtypen die passen bij de sfeer van het centrum."

BAKKER EN BUSQUETS

Aan het eindbeeld uit de Structuurvisie en de Stadsvisie gaat een lange historie van plannen vooraf, waarin twee zwaargewichten uit de

PIETER BOESTEN, PROJECTMANAGER CENTRUM.

stedenbouw een hoofdrol speelden: Riek Bakker en Joan Busquets. Aan het einde van de jaren '90 ontwikkelde Riek Bakker, van BVR in Rotterdam, een Integrale Structuurvisie Centrum (2001). Daaruit ontstond drie jaar later het stedenbouwkundige centrumplan van Busquets (2004/2005). Het eindbeeld uit de Structuurvisie Centrum stipt een aantal knelpunten in het centrum aan waarvoor Bakker en Busquets oplossingen probeerden te vinden. Het centrumwinkelgebied was relatief klein en het winkelaanbod smal voor een gemeente die volgens het CBS in drie decennia tijd bijna 50 procent groeide, van bijna 60.000 inwoners naar bijna 90.000. De concurrentiepositie in de regio stond tegelijkertijd onder druk, niet alleen ten opzichte van Eindhoven maar ook ten opzichte van de kernen in De Peel. Ook de ontsluiting van het centrum was niet optimaal, en er was de problematiek op het snijpunt van de Zuid-Willemsvaart en de verhoogd aangelegde Kasteel- Traverse, die het centrum doorsnijden.

OPSCHALLEN

BVR-adviseurs werkten de visie van Riek Bakker uit tot een programma van 800 woningen (75 procent koop, 25 procent huur), voornamelijk appartementen en stadswoningen, 10.000 vierkante meter bvo kleinschalige winkels, 7.500 vierkante meter bvo grootschalige winkels, 1.500 vierkante meter bvo horeca en 5.500 vierkante meter bvo supermarkt en aanvullende verswinkels.

"MET NAME DE BEHOEFTE AAN MEER GROEN EN WATER IN DE STAD ZAL RUIMTE GEVEN AAN EEN GROTER KWALITEITS-GEVOEL EN EEN MEER ONTSPANNEN BELEVING."

DE NIEUWE BIBLIOTHEEK. REALISATIE: 2010. ONTWERP: BOLLES + WILSON.

WOONWENSEN VERVULLEN ALS OPGAVE

SJEFF JONKERS

Ik werd in 1986 wethouder Stedelijke Ontwikkeling. Helmond was toen halverwege met haar taak als groeigemeente. Zij moest 10.000 woningen toevoegen om zo uit haar sociaal-economische problemen te groeien. Ondanks de grote productie vertrokken echter meer mensen met midden- en hogere inkomens dan er binnenkwamen. Daarom besloten we in 1990 dat de nieuwe wijk Dierdonk qua stedenbouw en architectuur volledig afgestemd moest zijn op de wensen van de woningzoekenden. Na een diepgaand onderzoek kozen we als inspiratiebron: de chique tuinvijken uit de jaren '30. Die keuze voor het verdwenen traditionalisme (1900-1960) en niet voor het modernisme was een voltreffer. Het succes van Dierdonk (1994-2001) was overweldigend en betekende een ommekeer in de volkshuisvesting van Helmond. Dierdonk werd trendsetter voor neo-traditionele architectuur in Nederland. Bernard Hulsman noemde dat 'de stille esthetische revolutie'. Het was dus logisch om ook voor de Vinexwijk Brandevoort (start 1998) aan te sluiten bij bouwtradities. Hier kozen we voor de bewezen kwaliteiten van de klassieke, vooral Hollandse, architectuur. Bovendien ontwierpen we Brandevoort niet als een typische stadswijk, maar als een nieuw Brabants dorp tussen stad en landschap. En dat sprak mensen aan! Op advies van Krier lieten we ons – mede vanwege de Vinex-norm van 30 woningen per hectare – voor de compacte dorpskern (De Veste) inspireren door de organische opbouw van een klassiek Brabants vestingstadje. Voor het landelijk wonen in de zes ruim opgezette woonbuurten (De Buitens) werden de klassieke Brabantse dorpen uit de laat 19^e en vroeg 20ste eeuw het richtinggevend kader. In mijn periode (1986-1998) werden maar liefst ruim 10.000 woningen gebouwd in alle delen van de stad. Van al die bouwprojecten is Brandevoort echter mijn favoriet. Het is een fraai en overzichtelijk dorp geworden met een fantastisch gemeenschapsleven."

Mijn advies aan Helmond is: kies – zoals in de nieuwe Structuurvisie Helmond 2030 gesteld – bij de uitbouw van het Stadscentrum standvastig voor een meer stapsgewijs, open proces van ontwikkelen. Nodig vele partijen uit om een bijdrage te leveren. Plannen moeten weliswaar op hoofdlijnen zekerheid geven, maar dienen vooral te verleiden en ruimte te bieden. Blauwdrukken en eindbeelden zoals in het masterplan van Busquets zijn echt passé. (Zie Platform 31)

Sjeff Jonkers, oud-wethouder Stedelijke Ontwikkeling.

een meer reële en duurzame balans in het totale aanbod rond winkelen, cultuur, vrije tijd en ontmoeten tot stand te brengen. Een balans die past bij de schaal en beleving van een middelgrote Brabantse stad met een bijzondere identiteit. De sleutel tot het invullen van het begrip 'beleving' ligt wellicht voor een belangrijk deel in het vormgeven van de openbare ruimte. Kralen verdienen nog steeds een sterk snoer.

aanhoudende problemen op de vastgoedmarkt. Men overweegt een verdergaande afschaling van de vierkante meters detailhandel en zoekt naar een meer gefaseerde benadering van de aanpak van het centrum. In het verlengde daarvan speelt ook de vraag over tracékeuze en vorm van de centrumring.

De vraag dringt zich dan ook op om tot een nieuwe strategische visie van het gehele centrum te komen op basis waarvan vraaggericht en op kansrijke – meer kleinschalige – projecten kan worden gereageerd. Dit gebeurt onder leiding van de projectmanager voor het centrum, Pieter Boesten, in de projectbesturingsdriehoek samen met bestuurlijk opdrachtgever wethouder Frans Stienen en ambtelijk opdrachtgever Jan van Duren.

Een voorbeeldproject is wat dat betreft de snelle realisatie van het nieuwe Speelhuis in de OLV kerk. Maar de gemeente realiseerde recentelijk ook diverse kleinere retailprojecten aan de Markt: een nieuw H&M-filiaal (1.600 vierkante meter bvo en twaalf woningen) en winkels op de hoek Markt/Veestraat (2.000 vierkante meter bvo) en de hoek Markt/Ameidestraat (550 vierkante meter bvo en vier woningen). Een ander prachtig project in het centrum is de nieuwbouw aan de Kluisstraat/hoek Zuidende/Noord Koninginnewal onder supervisie van Arie van Rangelrooy van architecten-en-en.

Voor het terrein achter het in december 2011 door brand verwoeste Theater 't Speelhuis zijn nieuwe, tijdelijke plannen gemaakt. Op de plek van het theater zelf werd al eerder een fraai plein aangelegd. Daartegenover op het Obragasterrein wordt tijdelijk een stadsweide ingezaaid met paden, banken, bomen en wat kunst en geschikt voor evenementen.

De gemeente hoopt zo met minimale investeringen een kwaliteitsslag te maken op dit wachtlandschap.

De belangrijkste opgave is echter een nieuw inspirerend antwoord te vinden op de uitdaging om, in het licht van de veranderde omstandigheden,

zijde plek voor de voetgangers en rechts ruimte voor fietsers, en werd voorzien van nieuw-meubilair. Aan de onderzijde van de Kasteeltraverse was de inzet het bereiken van transparantie: bouwsels werden verwijderd, het parkeren onder de Traverse verdween deels en met lichtarchitectuur van Har Hollands pakte men de donkere onderkant van de Kasteeltraverse aan.

Het Kasteelpark naast de Traverse kreeg betere looplijnen en een betere sfeer, mede door het transparant maken van het gebied onder de Kasteeltraverse. Er kwam nieuw groen en nieuwe verlichting. De bomen kregen een plint met een bies van cortenstaal en daarbinnen aangeplante bolgewassen. De Oude Aa werd deels teruggebracht. Kortom er ontstond meer samenhang.

NIEUWE MARKTPARTIJ

Het centrumplan uit 2005 werd uiteindelijk niet geëffectueerd. In 2010 haakten de marktpartijen AM en ING Real Estate Development af. De partijen konden het met de gemeente niet eens worden over de grondprijzen en de risicoverdeling. Wel uitgevoerd werden de nieuwe bibliotheek (ontwerp: Bolles + Wilson, Münster, 2010) en enkele winkels.

De gemeente vond in 2011 in Foruminvest/Van Wijnen een nieuwe marktpartij. Zij ontwikkelden een aangepast Centrumplan Helmond: 14.500 vierkante meter (1e fase) en 8.000 vierkante meter (2e fase) winkelruimte en aanverwante horeca, 100 appartementen en 500 bovengrondse parkeerplaatsen. De uitbreiding werd gepland tussen het in 2011 afgebrande Speelhuis en de Zuid-Willemsvaart, deels op het oude Obragasterrein. Investering: 80 tot 100 miljoen euro. De nieuwe plannen zijn relatief bescheiden, vergeleken met de aanvankelijke plannen, ingegeven door de economische en financiële crisis en de veranderingen binnen de retail (meer aankopen via internet).

AFSCHALEN EN FASEREN

Momenteel twijfelen de partijen ook aan de haalbaarheid van dat programma, in verband met de verder dalende trend binnen de retailmarkt en de

Het programma voorzag ook in een nieuwe openbare bibliotheek, een hotel, ontspanning (waaronder eventueel een discotheek en een klein casino), 10.000 vierkante meter bvo kantoorruimte en 2.000 parkeerplaatsen. Met dit programma schaalde men het bestaande centrum zo'n anderhalve keer op.

Busquets stelde in zijn Uitbreidingsplan Centrum Helmond voor om het centrum uit te breiden naar de voormalige bedrijventerreinen aan de westzijde en zo aansluiting te vinden bij het kanaal dat dwars door Helmond stroomt. Hij introduceerde ook een winkelcircuit, voor een betere routing in de binnenstad en een betere aansluiting van het oude centrum en de geplande nieuwe noordwestelijke centrumlob. Busquets voorzag ook een groene as langs de loop van de oude Aa. En hij pleitte voor een ring die het centrum beter zou ontsluiten. Het verhoogde brugdek van de Kasteel-Traverse kon volgens Busquets worden heringericht als uitzichtspunt (balkon) op het nieuwe centrum.

KWALITEITSIMPULS

Bijna gelijktijdig met het verschijnen van het stedenbouwkundige plan van Busquets, begon de gemeente met een gefaseerde Kwaliteitsimpuls (2005) om de openbare ruimte van het winkelgebied rond Markt, Ameide- en Veestraat (fase 1) te verfraaien met nieuwe bestrating (een tapijt van klinkers met hardstenen vlakken voor zitjes en terrassen), beplanting, hangverlichting en niet in de laatste plaats veel kunstwerken. Doel: het realiseren van een aantrekkelijker openbare ruimte, met meer visuele samenhang en uitstraling, om het centrum een impuls te geven, ook in relatie tot het 'nieuwe winkelen' dat de gemeente voor ogen staat. Bij elkaar investeert de gemeente Helmond zo'n acht miljoen euro in de verbetering van de openbare ruimte, en introduceert daarnaast een strikt regime van onderhoud en beheer. In fase 2 heeft de gemeente de omliggende gebieden en de aanloopstraten aangepakt. Onder de Kwaliteitsimpuls valt ook de aanpak van de Kasteeltraverse en het Kasteelpark. De Traverse kreeg een nieuw dekprofiel, met aan de linker-

VERSCHILLENDE GEREALISEERDE
CENTRUMPROJECTEN:
1. H&M.
2. SPEELHUISPLEIN.
3. KONINGINNEHOF.
4. RESTORICUS.
5. KWALITEITSIMPULS
KASTEELTUIN.

TOP 10 RECENTE ARCHITECTUUR IN HELMOND

DE BOUW VAN DE KUBUSWONINGEN EN HET SPEELHUIS MARKEERT HET BEGIN VAN EEN PERIODE VAN **AMBITIEUZE EN VERNIEUWENDE PLANCONCEPTEN** NA DE CRISIS IN DE TEXTIELINDUSTRIE. SINDSDIEN IS GEBRUIK GEMAAKT VAN DE IMPACT DIE BIJZONDERE ARCHITECTUUR OP DE PUBLIEKE RUIMTE VAN DE STAD KAN HEBBEN. IN DIERDONK EN BRANDEVOORT IS ARCHITECTUUR HEEL SPECIFIEK INGEZET VOOR HET CREËREN VAN EEN **AANTREKKELIJK EN ONDERSCHIEDEND WOONMILIEU**. BIJ DE VERNIEUWING VAN DE BINNENSTAD ZIJN **WAARDEVOLLE KENMERKEN BEWAARD** OF OPNIEUW GEÏNTERPRETEERD. PROJECTEN ALS SUYTKADE, BOSCOTONDO EN DE GROENE LOPER ZIJN DEMONSTRATIES VAN DE NIEUWE ROL DIE DE KANAALZONE IN DE STAD KAN SPELEN. DE **KWALITEITSIMPULS** VOOR DE BINNENSTAD, DE **UPGRADING VAN DE TRAVERSE EN DE KASTEELTUIN**, EN **HET CENTRUMPLAN** LEGDEN HET POTENTIEEL VAN HET STADSHART BLOOT. DE GROTE AMBITIES HEBBEN VAAK TOT EEN ONGEBRUIKELIJKE AANPAK GELEID. ER WERD ZONDER VOORINGENOMENHEID SAMENWERKING GEZOCHT MET ONTWERPERS DIE DE VERANDERING VORM KONDEN GEVEN. DE ACHTERSTAND WEGWERKEN EN OMZETTEN IN EEN VOORSPRONG, DAT WAS HET DOEL. MET GROTE INZET EN CONSEQUENT IS DAAR UITVOERING AAN GEGEVEN.

01 WONINGEN ZILVERSCHOONBEEK IN DIERDONK

Architect: Bedaux de Brouwer Architecten

Een ingenieus complex plan met bijzondere woningtypen, goed ingepast in buurt, park en landschap. Helder vormgegeven met een overtuigende plasticiteit: een aanwinst in de parkachtige omgeving

01

02 KUBUSWONINGEN

Architect: Piet Blom

De eigenzinnige structuralistische iconen zijn maatschappelijk geïnspireerd en gericht op de openbare ruimte. Ze staan haaks op gebruikelijke woonconventies.

02

03 WIJKCENTRUM BRANDEVOORT

Architect: KOW architecten

De complexe opgave (programma en locatie) is uitgewerkt tot een samenhangend wijkcentrum. Vormgeving en positionering van gebouwdelen en architectonische accenten zorgen voor stedenbouwkundige en ruimtelijke kwaliteit.

03

04 WONINGEN ZONNEKWARTIER BINNENSTAD OOST

Architect: AWG architecten

Bouwt voort op bestaande kwaliteiten van de tuinvijken, met veel zorg voor de publieke ruimte. Gevarieerde, bescheiden middelen benadrukken de individualiteit van de woningen én de stedenbouwkundige samenhang.

04

05 HET NIEUWE SPEELHUIS

Architect: cepezed

De bestaande monumentale kerk is omgebouwd tot een sfeervol (tijdelijk) theater. De toevoegingen zijn eigentijds en zorgvuldig vormgegeven met respect voor het oude karakteristieke kerkgebouw.

05

06

06 BOSCOTONDO

Architect: Natalini Architetti

Geslaagde menging van publieke functies en wonen op voormalig bedrijventerrein. Samenhangend parkstedelijk complex met traditionele bouwstijl slaat brug naar kasteel en park aan overzijde van Kanaal.

07

07 STATION BRANDEVOORT

Architect: Magis & Van den Berg Architecten

Het station, met zijn traditionele stalen overkapping en spoorbrug met slim gedraaide trappen, is het visiekaartje van Brandevoort voor de treinreiziger.

08

08 CACAOFABRIEK

Architect: cepezed

Culturele hotspot voor creatieve bedrijvigheid, kunst, popmuziek en film. Industrieel erfgoed op respectvolle wijze voorzien van nieuwe toevoegingen, waarbij nieuw en oud herkenbaar blijven. Ingetogen en zorgvuldig gedetailleerd.

09

09 WESTWIJZER

Architect: RAU

Het nieuwe wijkhuis brede school, speerpunt in de wijkverbetering van Helmond west, is een kleurrijk en spectaculair buurtcentrum geworden, dat hoog scoort op de duurzaamheidsschakering.

10

10 KUNSTENCENTRUM

Architect: LX architecten

Het centrum voor kunstzinnige vorming met vrij veel introverte lesruimten is ondanks het gesloten gevelbeeld een markant gebouw met uitstraling, dat zich goed voegt in de stedelijke context.

“HELMOND
MAAKT GEBRUIK
VAN DE **IMPACT**
DIE **BIJZONDERE**
ARCHITECTUUR
OP DE **PUBLIEKE**
RUIMTE VAN
DE STAD KAN
HEBBEN.”

De architectuur top 10 van Helmond is opgesteld in samenwerking met de welstandscommissie van de stad, en gecoördineerd door Gertjan Vlot. De leden van de welstandscommissie zijn: Bert Oomen, voorzitter
Jacqueline Slagter
Frans Koeman
Rob Lanfermeijer
Ron Kuin (aspirant lid)

Eén platform voor professionals in architectuur, ruimte en mobiliteit

Acquire Publishing is de **grootste uitgever** op het gebied van Architectuur, Ruimte en Mobiliteit in Nederland. Via magazines, websites, e-mailnieuwsbrieven, social media, nationale en kleinschalige **evenementen** stimuleren en **faciliteren** wij het delen van kennis(en) onder 30.000 architectuur-, ruimte- en mobiliteitsprofessionals. Om inspiratie te vinden, visie te ontwikkelen, up to date te zijn, plezier aan uw werk te beleven, trots te zijn, serieus met het vak bezig te zijn, ervaringen uit te wisselen, te netwerken, te innoveren, referentieprojecten te presenteren of een nieuwe werkgever of werknemer te vinden. Graag geven we u een update van onze activiteiten en nodigen we u van harte uit om ook aangenaam kennis te maken.

DOSSIER BURGERPARTICIPATIE VAN START

Onder de noemer Dossier (Burger)Participatie verzamelt, bundelt, bespreekt en verspreidt Acquire Publishing in samenwerking met inhoudsdeskundigen Maarten Bosman en Mark Verhijde een jaar lang kennis en ervaringen op het thema burgerparticipatie via onder meer:

- Het boek 'Regel die burgerinitiatieven'.
- Het Dossier Participatie op ons vernieuwde online platform.
- De ParticipatieKamer tijdens de Week van de Openbare Ruimte (7 t/m 11 april) waar op elk van de vijf Themadagen praktijkvoorbeelden de revue passeren.
- Artikelen, columns en interviews in onder meer Straatbeeld, Stedebouw & Architectuur en Platform BuitenSpelen.
- Leerkringen in de regio waar kennis wordt gebracht en gedeeld.
- Een BeNeDu-Participatiereis om internationale contacten aan te halen én kennis uit te wisselen met onze burens.

WEEK VAN DE OPENBARE RUIMTE 2014

Na een geslaagde eerste editie vindt van 7 t/m 11 april op Kasteel De Vanenburg in Putten de tweede editie van De Week van de Openbare Ruimte plaats. Een week vol visie, inspiratie, interactie en ontmoeting voor openbare ruimte professionals. Kijk voor de programma's van de vijf Themadagen en voor de aanmeldmogelijkheden op www.weekvandeopenbareruimte.nl

17 MAART: CITYTRIP HELMOND

Na Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Almere, Utrecht en Venlo wordt op 17 maart officieel de Stedebouw & Architectuur Stedenspecial Helmond gepresenteerd tijdens de Citytrip 'Helmond BinnensteBuiten' met een boeiende mix van plenaire presentaties, themawandelingen en workshops. Met vier centrale thema's: wachtlanscappen, smart mobility, herstructurering binnensteden, hergebruik industrieel en religieus erfgoed, verzorgd door duo's van nationale experts en Helmondse ervaringsdeskundigen. Onder leiding van dagvoorzitter Pieter van Geel (o.a. oud-staatssecretaris en fractievoorzitter van de Tweede Kamer namens het CDA).

stedebouw & architectuur
De informatiebron voor stede-
kundigen, projectontwikkelaars,
woningbouwcorporaties, ontwerpers,
bouwers, voorschrijvers

b:ton
Platform voor ontwerp, fabricage,
bouw en gebruik van prefab
betonproducten

VERKEER
IN BEELD
Het grootste, onafhankelijke platform
voor verkeertoepassingen en
mobiliteitsoplossingen

PARKEER24
Alles over parkeren

**STRAAT
BEELD**
Hét platform voor
de openbare ruimte

**Buiten
Spelen**
Onafhankelijk platform voor
iedereen die professioneel bij spelen
betrokken is

AGENDA 2014

6 MAART	Congres Beter Benutten - Zwolle
7 MAART	Boekpresentatie Regel die burgerinitiatieven - Amsterdam
13 MAART	Movinnio Themabijeenkomst 'Integrale mobiliteit' - Utrecht
17 MAART	Citytrip Helmond - Helmond
7 T/M 11 APRIL	Week van de Openbare Ruimte - Putten
4 JUNI	Jaarcongres Movinnio - nnb
17 JUNI	Inspiratiedag Parkeren - Zwolle
11 SEPTEMBER	Movinnio Themabijeenkomst - nnb
20 NOVEMBER	Nationaal Fietscongres - nnb

HET MOVINNIO NETWORK: KENNIS EN ONDERSTEUNING

Sinds 1 januari 2014 is Movinnio een strategische samenwerking aangegaan met Acquire Publishing en spitst het producten- en dienstenpakket zich toe op twee pijlers:

- **Kennis.** Informatie-uitwisseling via een dagelijks geactualiseerde website, een maandelijkse e-mailnieuwsbrief, social media, het Movinnio Jaarcongres, de Innovatiebundel naar aanleiding van het Jaarthema 'Mobiliteit, integraal benaderd', PopUp-sessies en het Movinnio-paviljoen tijdens Verkeer & Mobiliteit 2014.
- **Ondersteuning.** Vragers en aanbieders van innovaties kunnen Movinnio inschakelen voor een intakesessie, persoonlijke ondersteuning van een van de deskundige Movinnio-adviseurs, In Company trainingen en andere adviesdiensten.

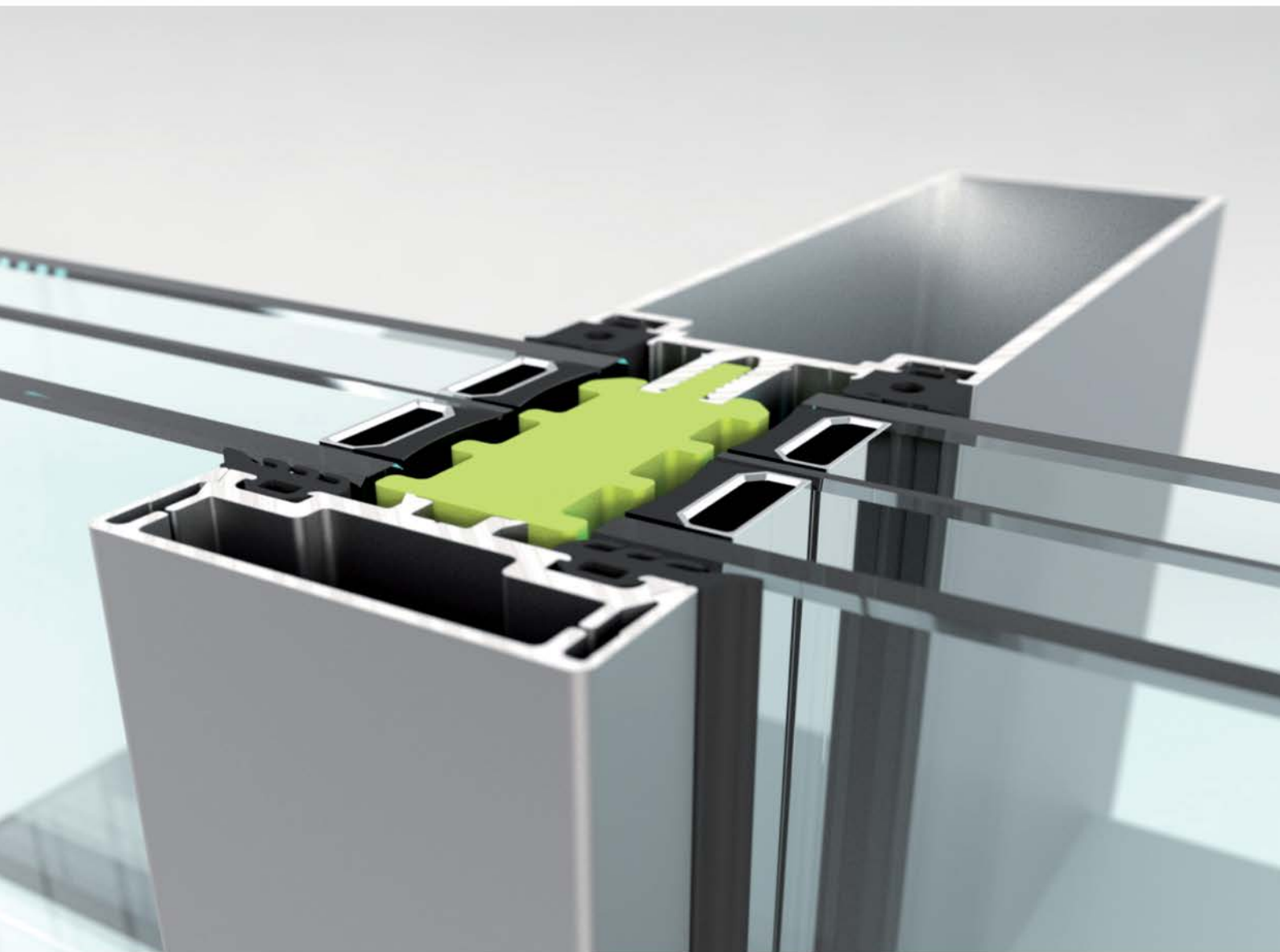

**MEER INFO EN AANMELDEN? BEZOEK DE WEBSITE VAN HET BETREFFENDE EVENEMENT OF KIJK OP WWW.ACQUIREPUBLISHING.NL.
T 038 460 63 84**

Hoogwaardig isolerend vliesgevelsysteem
met maximale transparantie.

AA 100 Q HI⁺

Alcoa Architectuursystemen

Harderwijk

Tel: 0341 - 464 611

aas@alcoa.com

www.alcoa-architectuursystemen.nl

ONS systeem voor succes.